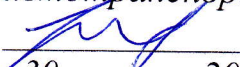

РОЗГЛЯНУТО ТА СХВАЛЕНО
на засіданні педагогічної ради
ДНЗ «Сумське вище професійне училище
будівництва та автотранспорту»
протокол № 8 від 30.08.2023

ЗАТВЕРДЖУЮ
В. о. директора ДНЗ «Сумське
вище професійне училище
будівництва та
автотранспорту»

С.В.ІГНАТЕНКО
«30» серпня 2023 року

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
Державного навчального закладу
«Сумське вище професійне училище будівництва та автотранспорту»
з загальноосвітньої підготовки

Освітня програма ДНЗ «Сумське вище професійне училище будівництва та автотранспорту» з загальноосвітньої підготовки розроблена на виконання Закону України «Про освіту», постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти», наказу Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 року №408 «Про затвердження типової освітньої програми закладів освіти III ступеня».

Освітня програма визначає:

- загальний обсяг навчального навантаження, орієнтовну тривалість і можливі взаємозв'язки окремих предметів, факультативів, логічну послідовність їх вивчення;
- вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за цією Типовою освітньою програмою
- очікувані результати навчання учнів подані в рамках навчальних програм;
- форми організації освітнього процесу та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти;
- матеріально-технічне та кадрове забезпечення якості освіти;
- робочі навчальні програми з окремих предметів, розроблені на основі навчальних програм для 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів, які мають гриф «Затверджено Міністерством освіти і науки України» і розміщені на офіційному веб-сайті МОН.

Освітня програма спрямована на:

Виконання:

- Конституції України;
- Законів України: «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту»;
- Національної Програми «Освіта України XXI століття»;
- Національної доктрини розвитку освіти;
- Державного стандарту загальної середньої освіти.

Створення:

- належних умов для розвитку доступної та якісної системи освіти;
- умов рівного доступу до освіти;
- гуманних відносин в закладі;
- сприятливих умов для підтримки та розвитку обдарованих учнів;
- належних умов для соціально-психологічного захисту учасників освітнього процесу;
- необхідної матеріально-технічної бази.

Забезпечення:

- диференційованого та індивідуального навчання
- вільного застосування викладачами різних методик навчання та виховання;
- утвердження атмосфери гуманізму, поваги до особистості вчителя і учня;
- формування у підростаючого покоління патріотизму, потреби

турбуватись про майбутнє Батьківщини, національної самосвідомості.

- діяльнісної спрямованості навчання, яке передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практичну його спрямованість;
- реалізацію в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньо предметних зв'язків;
- наскрізних ліній, що є засобом інтеграції ключових і загально предметних компетентностей, окремих предметів та предметних циклів;
- зосередження педагогічного колективу на цілеспрямованості, системності і єдності діяльності в змісті освіти;
- використання в освітньому процесі сучасних інноваційних технологій, систем (методик) навчання;
- роботу з обдарованими дітьми.

Принципи реалізації освітньої програми

- забезпечення якості освіти та якості освітньої діяльності;
- забезпечення рівного доступу до освіти без дискримінації за будь-якими ознаками, у тому числі за ознакою інвалідності;
- розвиток інклюзивного освітнього середовища;
- науковий характер освіти;
- цілісність і наступність системи освіти;
- прозорість і публічність прийняття та виконання управлінських рішень;
- відповідальність і підзвітність закладу освіти перед громадою;
- інтеграція з ринком праці;
- нерозривний зв'язок із світовою та національною історією, культурою, національними традиціями;
- свобода у виборі видів, форм і темпу здобуття освіти, освітньої програми, закладу освіти, інших суб'єктів освітньої діяльності;
- гуманізм;
- демократизм;
- єдність навчання, виховання та розвитку;
- виховання патріотизму, поваги до культурних цінностей українського народу, його історико-культурного надбання і традицій;
- формування усвідомленої потреби в дотриманні Конституції та законів України, нетерпимості до їх порушення;
- формування поваги до прав і свобод людини, нетерпимості до приниження її честі та гідності, фізичного або психічного насильства, а також до дискримінації за будь-якими ознаками;
- формування громадянської культури та культури демократії;
- формування культури здорового способу життя, екологічної культури і дбайливого ставлення до довкілля;
- невтручання політичних партій в освітній процес;
- невтручання релігійних організацій в освітній процес (крім

випадків, визначених Законом України «Про освіту»).

ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОГО НАВАНТАЖЕННЯ ТА ОРІЄНТОВНА ТРИВАЛІСТЬ І МОЖЛИВІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ ОСВІТНІХ ГАЛУЗЕЙ, ПРЕДМЕТІВ, ДИСЦИПЛІН

У закладі передбачається отримання учнями повної загальної середньої освіти на основі базової загальної середньої освіти.

Термін здобуття повної загальної середньої освіти становить 3 роки.

На реалізацію мети діяльності закладу освіти складено робочі навчальні плани відповідно до Типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти та Державних стандартів професійної (професійно-технічної) освіти.

Навчальний план з загальноосвітньої підготовки складено за другим варіантом організації освітнього процесу, який містить перелік базових предметів, що включає окремі предмети суспільно-гуманітарного та математично-природничого циклів.

До базових предметів належать: «Українська мова», «Українська література», «Зарубіжна література», «Іноземна мова», «Історія України», «Всесвітня історія», «Громадянська освіта», «Математика», «Фізика і астрономія», «Біологія і екологія», «Хімія», «Географія», «Фізична культура», «Захист України».

Реалізація змісту освіти, визначеного Державним стандартом, також забезпечується вибірково-обов'язковими предметами «Інформатика», «Технології», до яких додатково включено предмет «Основи енергоефективності», що вивчається на рівні стандарту.

Загальний обсяг навчального навантаження з загальноосвітньої підготовки (без урахування годин фізичної культури) становить 1854 годин:

№ з/п	Назва предмета	Загальна кількість годин
	Базові предмети	1050 (без п.10)
1.	Українська мова	140
2.	Українська література	140
3.	Іноземна мова	140
4.	Зарубіжна література	70
5.	Історія України	105
6.	Всесвітня історія	70
7.	Громадянська освіта	70
8.	Математика	210
9.	Захист України	105
10.	Фізична культура (тижневе навантаження під час теоретичних занять)	3 год на тиждень
	Природничі науки	594
11.	Фізика і астрономія	245
12.	Біологія і екологія	140
13.	Хімія	122
14.	Географія	87

	Вибірково-обов'язкові предмети	210
15.	Інформатика	105
16.	Технології	105
17.	<i>Предмети за вибором:</i> Основи енергоменеджменту	35 35
	Загальна кількість годин (без врахування п. 10, 17)	1854

Детальний розподіл навчального навантаження по тижнях, семестрах, курсах описується у робочих навчальних планах, окремих для кожної навчальної групи (додаток 1).

Для забезпечення рівномірного навантаження з предметів загальноосвітньої підготовки здійснено наступний розподіл навчальних годин по роках:

- предмети «Українська мова», «Українська література», «Іноземна мова», «Фізика і астрономія», «Біологія і екологія», «Хімія» вивчаються протягом трьох років навчання;
- предмет «Математика» розділяється на «Алгебру і початки аналізу» (108 год.) і «Геометрію» (102 год.) і вивчається протягом трьох років навчання;
- предмети «Зарубіжна література», «Історія України» «Географія», «Захист України» вивчаються на I, II і III курсах;
- предмет «Всесвітня історія» вивчається на I, II курсі;
- предмет «Інформатика» вивчається, на I-II курсах;
- предмет «Громадянська освіта» вивчається на I курсі;
- предмет «Технології» вивчається на II - III курсах;
- предмет «Основи енергоефективності» вивчається на I курсі;
- предмет «Фізична культура» під час всього терміну навчання (тижневе навантаження – 3 години за умови проведення теоретичних занять).

Факультативні курси є засобом задоволення пізнавальних інтересів та освітніх потреб учнів, передбачають підготовку учнів до ДПА у формі ЗНО. Організовано роботу факультативів з загальноосвітніх предметів для учнів I, II, III курсів:

- «Стилістика української мови (11 клас)» – 30 год.;
- «Українознавство» – 30 год.;
- «Готуємось до ЗНО» (математика) – 30 год.;
- «Ключ до успіху» (англійська мова) – 30 год.;
- «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція» – 30 год.;
- «Здоров'я і безпека життя людини» - 30 год.;
- «Демократія: ідеї на практиці» - 52 год.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ УЧНІВ ПОДАНІ В РАМКАХ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які має реалізувати викладач у рамках кожної

освітньої галузі. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів.

<i>№ з/п</i>	<i>Ключові компетентності</i>	<i>Компоненти</i>
1.	<i>Спілкування державною (і рідною – у разі відмінності) мовами</i>	<p>Уміння: ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у текстовій формі, таблицях, діаграмах, на графіках); розуміти, пояснювати і перетворювати тексти задач (усно і письмово), грамотно висловлюватися рідною мовою; доречно та коректно вживати в мовленні термінологію з окремих предметів, чітко, лаконічно та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити правильність тверджень; уникнення невірних іншомовних запозичень у спілкуванні на тематику окремого предмета; поповнювати свій словниковий запас.</p> <p>Ставлення: розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань.</p> <p>Навчальні ресурси: означення понять, формулювання властивостей, доведення правил, теорем</p>
2.	<i>Спілкування іноземними мовами</i>	<p>Уміння: здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою; розуміти на слух зміст автентичних текстів; читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту; здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань; використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів; обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб.</p> <p>Ставлення: критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб; висловлювати свої думки, почуття та ставлення; ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування; ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов; адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння іноземною мовою.</p>

		Навчальні ресурси: підручники, словники, довідкова література, мультимедійні засоби, адаптовані іншомовні тексти.
3.	<i>Математична компетентність</i>	<p>Уміння: оперувати текстовою та числовою інформацією; встановлювати відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо); розв'язувати задачі, зокрема практичного змісту; будувати і досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати; прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач; використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях.</p> <p>Ставлення: усвідомлення значення математики для повноцінного життя в сучасному суспільстві, розвитку технологічного, економічного й оборонного потенціалу держави, успішного вивчення інших предметів.</p> <p>Навчальні ресурси: розв'язування математичних задач, і обов'язково таких, що моделюють реальні життєві ситуації</p>
4.	<i>Основні компетентності у природничих науках і технологіях</i>	<p>Уміння: розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі; будувати та досліджувати природні явища і процеси; послуговуватися технологічними пристроями.</p> <p>Ставлення: усвідомлення важливості природничих наук як універсальної мови науки, техніки та технологій. усвідомлення ролі наукових ідей в сучасних інформаційних технологіях</p> <p>Навчальні ресурси: складання графіків та діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу</p>
5.	<i>Інформаційно-цифрова компетентність</i>	<p>Уміння: структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритми; визначати достатність даних для розв'язання задачі; використовувати різні знакові системи; знаходити інформацію та оцінювати її достовірність; доводити істинність тверджень.</p> <p>Ставлення: критичне осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення важливості інформаційних технологій для ефективного розв'язування математичних задач.</p> <p>Навчальні ресурси: візуалізація даних, побудова графіків та діаграм за допомогою програмних засобів</p>

6.	<i>Уміння вчитися впродовж життя</i>	<p>Уміння: визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організувати та планувати свою навчальну діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; доводити правильність власного судження або визнавати помилковість.</p> <p>Ставлення: усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя; прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності.</p> <p>Навчальні ресурси: моделювання власної освітньої траєкторії</p>
7.	<i>Ініціативність і підприємливість</i>	<p>Уміння: генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, прогнозувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії раціональності, практичності, ефективності та точності, з метою вибору найкращого рішення; аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання життєвого завдання.</p> <p>Ставлення: ініціативність, відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що успіх команди – це й особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших.</p> <p>Навчальні ресурси: завдання підприємницького змісту (оптимізаційні задачі)</p>
8.	<i>Соціальна і громадянська компетентності</i>	<p>Уміння: висловлювати власну думку, слухати і чути інших, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів; аргументувати та відстоювати свою позицію; ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях; співпрацювати в команді, виділяти та виконувати власну роль в командній роботі; аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет; орієнтуватися в широкому колі послуг і товарів на основі чітких критеріїв, робити споживчий вибір, спираючись на різні дані.</p> <p>Ставлення: ощадливість і поміркованість; рівне ставлення до інших незалежно від статків, соціального походження; відповідальність за спільну справу; налаштованість на логічне обґрунтування позиції без</p>

		<p>передчасного переходу до висновків; повага до прав людини, активна позиція щодо боротьби із дискримінацією.</p> <p>Навчальні ресурси: завдання соціального змісту</p>
9.	<p><i>Обізнаність і самовираження у сфері культури</i></p>	<p>Уміння: грамотно і логічно висловлювати свою думку, аргументувати та вести діалог, враховуючи національні та культурні особливості співрозмовників та дотримуючись етики спілкування і взаємодії; враховувати художньо-естетичну складову при створенні продуктів своєї діяльності (малюнків, текстів, схем тощо).</p> <p>Ставлення: культурна самоідентифікація, повага до культурного розмаїття у глобальному суспільстві; усвідомлення впливу окремого предмета на людську культуру та розвиток суспільства.</p> <p>Навчальні ресурси: математичні моделі в різних видах мистецтва</p>
10.	<p><i>Екологічна грамотність і здорове життя</i></p>	<p>Уміння: аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі різних даних; враховувати правові, етичні, екологічні і соціальні наслідки рішень; розпізнавати, як інтерпретації результатів вирішення проблем можуть бути використані для маніпулювання.</p> <p>Ставлення: усвідомлення взаємозв'язку окремого предмета та екології на основі різних даних; ощадне та бережливе відношення до природних ресурсів, чистоти довкілля та дотримання санітарних норм побуту; розгляд порівняльної характеристики щодо вибору здорового способу життя; власна думка та позиція до зловживань алкоголю, нікотину тощо.</p> <p>Навчальні ресурси: навчальні проекти, завдання соціально-економічного, екологічного змісту; задачі, які сприяють усвідомленню цінності здорового способу життя</p>

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності можуть формуватися відразу засобами усіх окремих предметів. Виокремлення в навчальних програмах таких наскрізних ліній ключових компетентностей як «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність» спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях.

Наскрізнi лiнii є засобом iнтеграцiї ключових i загальнопредметних компетентностей, окремих предметiв та предметних циклiв; їх необхідно враховувати при формуваннi шкiльного середовища.

Наскрізнi лiнii є соцiально значимими надпредметними темами, якi допомагають формуванню в учнiв уявлень про суспiльство в цiлому, розвивають здатнiсть застосовувати отриманi знання у рiзних ситуацiях.

Навчання за наскрiзними лiнiями реалiзується насамперед через:

- організацію навчального середовища – зміст та цілі наскрiзних тем враховуються при формуваннi духовного, соцiального i фiзичного середовища навчання;
- окремі предмети – виходячи iз наскрiзних тем при вивченнi предмета проводяться вiдповiднi трактовки, приклади i методи навчання, реалiзуються надпредметнi, мiжгруповi та загальноучилищнi проекти. Роль окремих предметiв при навчаннi за наскрiзними темами рiзна i залежить вiд цiлей i змiсту окремого предмета та вiд того, наскiльки тiсно той чи iнший предметний цикл пов'язаний iз конкретною наскрiзною темою.

Наскрізна лінія	Коротка характеристика
<i>Екологічна безпека й сталій розвиток</i>	<p>Формування в учнiв соцiальної активностi, вiдповiдальностi та екологiчної свiдомостi, готовностi брати участь у вирiшеннi питань збереження довкiлля i розвитку суспiльства, усвiдомлення важливостi сталого розвитку для майбутнiх поколiнь.</p> <p>Проблематика наскрiзної лiнii реалiзується через завдання з реальними даними про використання природних ресурсiв, їх збереження та примноження. Аналiз цих даних сприяє розвитку бережливого ставлення до навколишнього середовища, екологiї, формуванню критичного мислення, вмiння вирiшувати проблеми, критично оцiнювати перспективи розвитку навколишнього середовища i людини. Можливі уроки на вiдкритому повітрі.</p>
<i>Громадянська вiдповiдальнiсть</i>	<p>Сприятиме формуванню вiдповiдального члена громади i суспiльства, що розумiє принципи i механiзми функцiонування суспiльства. Ця наскрiзна лiнii освоюється в основному через колективну дiяльнiсть (дослiдницькi роботи, роботи в групi, проекти тощо), яка поєднує окремі предмети мiж собою i розвиває в учнiв готовнiсть до спiвпрацi, толерантнiсть щодо рiзноманiтних способiв дiяльностi i думок.</p> <p>Вивчення окремого предмета має викликати в учнiв якомога бiльше позитивних емоцiй, а її змiст – бути нацiленим на виховання порядностi, старанностi, систематичностi, послiдовностi, посидючостi i чесностi. Приклад вчителя покликаний зiграти важливу роль у формуваннi толерантного ставлення до товаришiв, незалежно вiд рiвня навчальних досягнень.</p>

Здоров'я і безпека	<p>Завданням наскрізної лінії є становлення учня як емоційно стійкого члена суспільства, здатного вести здоровий спосіб життя і формувати навколо себе безпечне життєве середовище.</p> <p>Реалізується через завдання з реальними даними про безпеку і охорону здоров'я (текстові завдання, пов'язані з середовищем дорожнього руху, рухом пішоходів і транспортних засобів). Варто звернути увагу на проблеми, пов'язані із ризиками для життя і здоров'я. Вирішення проблем, знайдених з «ага-ефектом», пошук оптимальних методів вирішення і розв'язування задач тощо, здатні викликати в учнів чимало радісних емоцій.</p>
Підприємливість і фінансова грамотність	<p>Наскрізна лінія націлена на розвиток лідерських ініціатив, здатність успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі, забезпечення кращого розуміння учнями практичних аспектів фінансових питань (здійснення заощаджень, інвестування, запозичення, страхування, кредитування тощо).</p> <p>Ця наскрізна лінія пов'язана з розв'язуванням практичних завдань щодо планування господарської діяльності та реальної оцінки власних можливостей, складання сімейного бюджету, формування економного ставлення до природних ресурсів.</p>

Форми організації освітнього процесу та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти

Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроку:

- формування компетентностей;
- розвитку компетентностей;
- перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей;
- корекції основних компетентностей;
- комбінований урок.

Також формами організації освітнього процесу є екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-семінари, конференції, форуми, спектаклі, брифінги, квести, інтерактивні уроки (уроки-«суди», урок-дискусійна група, уроки з навчанням одних учнів іншими), інтегровані уроки, проблемний урок, відео-уроки, прес-конференції, ділові ігри тощо.

Засвоєння нового матеріалу може проводитися на лекції, конференції, екскурсії і т. д. Для конференції, дискусії викладачем або учнями визначаються теми доповідей учнів, основні напрями самостійної роботи. На навчальній екскурсії учні отримують знання, знайомлячись із експонатами в музеї, з роботою механізмів на підприємстві, спостерігаючи за різноманітними процесами, що відбуваються у природі. Консультації проводяться з учнями, які не були присутні на попередніх уроках або не зрозуміли, не засвоїли зміст окремих предметів. Розвиток і корекцію основних компетентностей можна, крім уроку відповідного типу, проводити на семінарі, заключній конференції, екскурсії тощо. Семінар як форма організації об'єднує бесіду та дискусію учнів. Заключна конференція може будуватися як у формі дискусії, так і у формі диспуту, на якому обговорюються полярні точки зору. Викладач або учні підбивають підсумки обговорення і формулюють висновки.

З метою засвоєння нового матеріалу та розвитку компетентностей крім уроку проводяться навчально-практичні заняття. Ця форма організації поєднує виконання різних практичних вправ, експериментальних робіт відповідно до змісту окремих предметів, менш регламентована й має акцент на більшій самостійності учнів в експериментальній та практичній діяльності. Досягнуті компетентності учні можуть застосувати на практичних заняттях і заняттях практикуму. Практичне заняття - це така форма організації, в якій учням надається можливість застосовувати отримані ними знання у практичній діяльності. Експериментальні завдання, передбачені змістом окремих предметів, виконуються на заняттях із практикуму (виконання експериментально-практичних робіт).

Оглядова конференція може бути комплексною, тобто реалізувати міжпредметні зв'язки в узагальненні й систематизації навчального матеріалу.

Оглядова екскурсія припускає цілеспрямоване ознайомлення учнів з об'єктами та спостереження процесів з метою відновити та систематизувати раніше отримані знання.

Учням, які готуються здавати заліки або іспити можливе проведення оглядових консультацій, які виконують коригувальну функцію, допомагаючи учням зорієнтуватися у змісті окремих предметів.

Консультація будується за принципом питань і відповідей.

Перевірка та/або оцінювання досягнення компетентностей крім уроку може здійснюватися у формі заліку, співбесіди, контрольного навчально-практичного заняття.

Функцію перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей виконує навчально-практичне заняття. Учні одержують конкретні завдання, з виконання яких звітують перед вчителем.

Практичні заняття та заняття практикуму також можуть будуватися з метою реалізації контрольних функцій освітнього процесу. На цих заняттях учні самостійно виготовляють вироби, проводять виміри та звітують за виконану роботу.

Можливе проведення занять в малих групах, бригадах і ланках (у тому числі робота учнів у парах змінного складу) за умови, що окремі учні виконують роботу бригадирів, консультантів, тобто тих, хто навчає малу групу.

Екскурсії в першу чергу покликані показати учням практичне застосування знань, отриманих при вивченні змісту окремих предметів (можливо поєднувати зі збором учнями по ходу екскурсії матеріалу для виконання визначених завдань).

Учні можуть самостійно знімати та монтувати відеофільми (під час відео-уроку) за умови самостійного розроблення сюжету фільму, підбору матеріалу, виконують самостійно розподілені ролі та аналізують виконану роботу.

Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Вибір форм і методів навчання викладач визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ТА КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ.

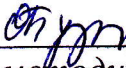

В закладі функціонує 13 кабінетів загальноосвітнього циклу, 2 спортивні зали, бібліотека:

- Українська мова та література – 2 каб.
- Англійська мова – 1 каб.
- Зарубіжна література – 1 каб.
- Історія України, громадянська освіта – 1 каб.
- Всесвітня історія – 1 каб.
- Математика – 1 каб.
- Захист України – 1 каб.
- Фізика і астрономія – 2 каб.
- Біологія і екологія, географія – 1 каб.
- Хімія – 1 каб.
- Інформатика – 1 каб.

Кадрове забезпечення з загальноосвітньої підготовки складає 15 викладачів, з них: 10 (67%) – вища кваліфікаційна категорія, 1 (6,5%) – перша кваліфікаційна категорія, 1(6,5%) –II кваліфікаційна категорія, 3 (20%) – (спеціалісти).

Мають педагогічні звання 7 осіб (47%): викладач-методист – 1 особа, старший викладач – 6 осіб).

**РОБОЧІ НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ
З ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ПРЕДМЕТІВ**

*Розглянуто і схвалено
на засіданні методичної комісії
суспільно-гуманітарного циклу
Протокол №9 від 31.08.2022
Голова МК О.В.Бурлака
на засіданні методичної комісії
природничо-математичного циклу
Протокол №8 від 03 від 31.08.2022
Голова МК О.С.Касьяненко*

*місії
жлу
2
Бурлака
місії
го циклу
08.2022
Касьяненко*

Перелік навчальних програм
для учнів закладів загальної середньої освіти III ступеня
(затверджені наказами МОН від 23.10.2017 № 1407 та від 24.11.2017 № 1539,
№698 від 03.08.2022).)

№ з/п	Назва навчальної програми	Рівень вивчення	Затверджено
1.	Українська мова	рівень стандарту	наказ МОНУ від 23.10.2017 № 1407
2.	Українська література	рівень стандарту	наказ МОНУ від 23.10.2017 № 1407
3.	Іноземні мови	рівень стандарту	наказ МОНУ від 23.10.2017 № 1407
4.	Зарубіжна література	рівень стандарту	наказ МОНУ від 03.08.2022 №698
5.	Історія України	рівень стандарту	наказ МОНУ від 03.08.2022 №698
6.	Всесвітня історія	рівень стандарту	наказ МОНУ від 03.08.2022 №698
7.	Громадянська освіта (інтегрований курс)	рівень стандарту	наказ МОНУ від 03.08.2022 №698
8.	Математика (алгебра і початки аналізу та геометрія)	рівень стандарту	наказ МОНУ від 23.10.2017 № 1407
9.	Захист України	рівень стандарту	наказ МОНУ від 03.08.2022 №698
10.	Фізична культура	рівень стандарту	наказ МОНУ від 03.08.2022 №698
11.	Фізика і астрономія (авторський колектив під керівництвом Ляшенка О. І.)	рівень стандарту	наказ МОНУ від 24.11.2017 № 1539
12.	Біологія і екологія	рівень стандарту	наказ МОНУ від 23.10.2017 № 1407
13.	Географія	рівень стандарту	наказ МОНУ від 03.08.2022 №698
14.	Хімія	рівень стандарту	наказ МОНУ від 23.10.2017 № 1407
15.	Інформатика	рівень стандарту	наказ МОНУ від 23.10.2017 № 1407
16.	Технології	рівень стандарту	наказ МОНУ від 23.10.2017 № 1407

УКРАЇНСЬКА МОВА

140 годин

Навчальна програма з предмета українська мова

Тема 1. Вступ (Кількість годин – 3)

Лексикографія. Сучасні лексикографічні джерела: словники, довідкова література (зокрема на електронних носіях). Інформативна й нормативна функції їх.

Основні типи словників. Довідкові медійні ресурси.

Урок мовленнєвого розвитку. Укладання тематичних словників-мінімумів.

Тема 2. Поняття норми в сучасній українській літературній мові (Кількість годин – 2)

Нормативне і ненормативне мовлення. Типи норм.

Навчальний диктант. Читання мовчки науково-популярного тексту.

Тема 3. Орфоепічна норма (Кількість годин – 5)

Основні правила вимовляння голосних і приголосних звуків.

Орфоепічний словник. Орфоепічна помилка.

Урок мовленнєвого розвитку. Усне переказування тексту із творчим завданням.

Наголос у словах.

Контрольна робота (тестові завдання).

Тема 4. Лексична норма (Кількість годин – 11)

Лексичне значення слова. Слово і контекст.

Слововживання: вибір слова, лексична сполучуваність.

Уроки мовленнєвого розвитку. Письмове переказування тексту публіцистичного стилю із творчим завданням.

Уроки мовленнєвого розвитку. Письмове переказування тексту публіцистичного стилю із творчим завданням.

Слова власне українські й запозичені. Виправдані й небажані запозичення.

Лексичні і фразеологічні синоніми, антоніми. Слова-пароніми.

Лексична помилка. Найпоширеніші випадки порушення лексичної норми.

Уроки мовленнєвого розвитку. Написання есе. *Контрольне есе.*

Уроки мовленнєвого розвитку. Написання есе. *Контрольне есе.*

Фразеологізми. Багатозначність, синонімія й антонімія фразеологізмів.

Контрольна робота (тестові завдання)

Тема 5. Практична риторика (Кількість годин – 9)

Мовленнєва ситуація.

Особистість мовця (чарівність, артистизм, упевненість у собі, щирість, обізнаність, об'єктивність, доброзичливість). Риси гарного співрозмовника. Вимоги до мовлення оратора.

Комунікативний стан мовця.

Урок мовленнєвого розвитку. Усне переказування вірцевих текстів промов.

Аудиторія (слухач, слухачі). Види слухання. Цілі слухання. Моделювання аудиторії. Контакт з аудиторією. Прийоми налагодження контакту.

Текст як одиниця спілкування. Етапи підготовки тексту виступу. Види читання і записування тексту виступу. Естетика тексту.

Уроки мовленнєвого розвитку. Написання тексту публічного виступу.
Уроки мовленнєвого розвитку. Написання тексту публічного виступу.
Ефективність мовлення. Стратегія і тактика мовленнєвої поведінки.
Комунікативний намір.
Мовленнєвий вчинок. Мовленнєва подія.
Контрольна робота (тестові завдання). *Контрольне есе.*

Тема 6. Орфографічна норма (Кількість годин – 21)

Орфограма. Принципи української орфографії. Орфографічний словник.
Орфографічна помилка.

Літери на позначення ненаголошених *e, u* в корені слова.
Урок мовленнєвого розвитку. Складання конспекту тексту наукового стилю.
Апостроф. Позначення м'якості приголосних.
Чергування голосних.
Чергування і зміни приголосних при збігові їх у процесі словотворення.
Спрощення приголосних.
Уроки мовленнєвого розвитку. Усне докладне переказування текстів різних стилів.
Уроки мовленнєвого розвитку. Усне докладне переказування текстів різних стилів.

Позиційні чергування *у//в, і//й* і под.
Подвоєння літер.
Правопис префіксів і суфіксів.
Контрольна робота (тестові завдання).
Уживання великої літери.
Написання складних слів разом, окремо, з дефісом.
Уроки мовленнєвого розвитку. Написання контрольного есе на одну з тем: «Життя в гармонії з природою», «Моє бачення сучасної школи», «Чого варто уникати в спілкуванні», «Ціна недбалості», «Гаджети чи реальне спілкування?».

Уроки мовленнєвого розвитку. Написання контрольного есе на одну з тем: «Життя в гармонії з природою», «Моє бачення сучасної школи», «Чого варто уникати в спілкуванні», «Ціна недбалості», «Гаджети чи реальне спілкування?».

Написання слів іншомовного походження.
Складні випадки написання прізвищ і географічних назв.

Урок мовленнєвого розвитку. Складання діалогу

Написання *не, ні* з різними частинами мови.

Правила скорочення слів.

Навчальний диктант. Аудіювання науково-популярного тексту.

Тема 7. Морфологічна норма (Кількість годин – 13)

Іменник. Рід іменників.

Уроки мовленнєвого розвитку. Письмове складання розповіді про подорож Україною або світом із зазначенням назв мешканців відвіданих місць.

Уроки мовленнєвого розвитку. Письмове складання розповіді про подорож Україною або світом із зазначенням назв мешканців відвіданих місць.

Іменники, що мають лише форму однини або множини.

Закінчення іменників I відміни в орудному відмінку.

Урок мовленнєвого розвитку. Усне переказування тексту публіцистичного стилю. Закінчення іменників чоловічого роду II відміни в родовому відмінку. Відмінкові закінчення іменників з конкретним та абстрактним значенням. Паралельні закінчення іменників чоловічого роду давального відмінка, іменників знахідного відмінка, іменників місцевого відмінка однини і множини. Особливості кличного відмінка. Творення і відмінювання чоловічих та жіночих імен по батькові.

Закінчення іменників III відміни в орудному відмінку.

Уроки мовленнєвого розвитку. Написання контрольного есе про явище природи, що викликає найбільше захоплення й здивування.

Уроки мовленнєвого розвитку. Написання контрольного есе про явище природи, що викликає найбільше захоплення й здивування.

Контрольна робота (тестові завдання).

Тема 8. Практична риторика (Кількість годин – 6)

Суперечка як вид комунікації. Різновиди суперечки.

Правила ведення суперечки. Аргументи і докази.

Полемічні прийоми. Мистецтво відповідати на запитання.

Урок мовленнєвого розвитку. Дискусія на одну з тем: «Гроші. Навіщо збирати? Де зберігати?»

На що витратити? Як заощаджувати?», «Мовна мода – це добре чи погано?».

Контрольна робота (тестові завдання). Контрольне есе.

Підбиття підсумків за рік.

11 клас

Тема 1. Вступ. Мовна стійкість як ключова риса національномовної особистості. (Кількість годин – 1)

Поняття мовної стійкості.

Джерела, що живлять мовну стійкість.

Урок мовленнєвого розвитку на тему «Чи потрібно людині бути мовно стійкою?»

Дискусія на тему: «Чи потрібно бути мовно стійким?».

Тема 2. Практична риторика (Кількість годин – 6)

Практична риторика

Засоби мовного вираження промови.

Метафора, метонімія, їхня роль у мовленні.

Риторичні фігури (антитеза, градація, повторення, риторичне запитання, звернення, порівняння).

Урок мовленнєвого розвитку. Написання висловлень (есе) із використанням тропів і фігур та добором жанрів і текстів для вживання конкретних мовних засобів

Урок мовленнєвого розвитку. Написання висловлень (есе) із використанням тропів і фігур та добором жанрів і текстів для вживання конкретних мовних засобів.

Контрольна робота. Тестові завдання.

Тема 3. Морфологічна норма (Кількість годин – 12)

Прикметник.

Відмінкові закінчення прикметників.

Вищий і найвищий ступені порівняння прикметників. Синонімічні способи

вираження різного ступеня ознаки, використання прислівників *дуже, вельми, занадто, мало, вкрай, зовсім, особливо, трохи, дещо, злегка* та ін., вживання прикметникових суфіксів і префіксів зі значенням суб'єктивної оцінки (*величезний, манюсінський, тонкуватий, завеликий, старенький, предобрий*).

Прислівник. Ступені порівняння.

Прикметники, що перейшли в іменники.

Числівник.

Складні випадки узгодження й відмінювання числівника.

Дієслово, дієслівні форми.

Складні випадки словозміни дієслів дати, їсти, відповісти, бути та ін. Паралельні форми вираження наказового способу дієслів 1 та 2 особи множини (ходімо – ходім, візьміте – візьміть, визначте – визначіть, підтвердьте – підтвердіть). Активні й пасивні дієприкметники.

Урок розвитку зв'язного мовлення. Складання діалогів у розмовному стилі із використанням прикметників, що містять суб'єктивну оцінку обговорюваних об'єктів.

Урок мовленнєвого розвитку. Читання й переказування текстів із числівниками.

Урок розвитку мовлення. Написання есе про свою заповітну мрію.

Урок розвитку мовлення. Написання есе про свою заповітну мрію.

Контрольна робота. Морфологічна норса. Тести. Відповіді на запитання.

Тема 4. Синтаксична норма (Кількість годин -15)

Поняття синтаксичної норми. Синтаксична помилка.

Складні випадки синтаксичного узгодження (*УПА засвідчила; до міста Старий Самбір; у місті Чернівці*).

Складні випадки і варіанти свживати заходів; не викликає довіри; враження від фільму; командувач військ; багатий на копалини і багатий копалинами; близько десятої години; перемиг завдяки вам; посіяла біля хати, за нашими розрахунками).

Уживання прийменників в і на з географічними назвами і просторовими іменниками (відбувається в Україні, побувати в Німеччині; поглянути на Вкраїну; жити на Черкащині; піднятися на Еверест).

Словосполучення з прийменником по (піти по гриби; по цей день; блукати по полю; триватиме з лютого по квітень; кожному по сувенірові; зауваження по суті тощо).

Словосполучення з прийменниками в(у), при, за, із-за (посіяти у дощ; працювати в бібліотеці; росте при дорозі; за часів Мазепи; за активної підтримки).

Вживання похідних сполучників синтаксичного керування (*відгук про роботу, радіти з перемоги і радіти перемозі; потреба в підручниках; не сполучників*).

Варіанти граматичного зв'язку підмета й присудка (*Він був активним учасником тих подій. Мій однокласник – директор школи. Перегляд вистави становить частину нашого плану на вихідний. Висіло багато картин; більшість громадян учора підтримали; більшість депутатів проголосувало; батько з сином відвідали; виставка-продаж вразила*).

Пасивні конструкції з дієсловами на –ся.

Синтаксичні конструкції з формою на -но, -то.

Порядок слів у реченні. Односкладні й неповні речення.

Прості ускладнені речення.

Правила побудови складних речень.

Логічні помилки в складних реченнях.

Урок мовленнєвого розвитку. *Виконання проекту «Синтаксичні непорозуміння».*
Урок мовленнєвого розвитку. Моделювання речень, ускладнених звертаннями
Урок мовленнєвого розвитку. Колективне складання розповіді про уявну
(віртуальну) мандрівку Україною.
Контрольна робота. ТО. Написання есе.

Тема 5. Пунктуаційна норма (Кількість годин – 15)

Пунктуаційна помилка.

Тире між підметом і присудком у простому реченні.

Розділові знаки у простих реченнях, ускладнених

- звертаннями;

- однорідними членами речення;

- відокремленими означеннями, прикладками, обставинами;

- вставними словами і реченнями.

Кома в складному реченні.

Крапка з комою у складному реченні.

Двокрапка у складному реченні.

Тире у складному реченні.

Розділові знаки при прямій мові.

Урок розвитку мовлення. *Написання есе «Ця музика спонукає до думок».*

Урок розвитку мовлення. *Написання есе «Ця музика спонукає до думок».*

Урок розвитку мовлення. *Конструювання речень.*

Контрольна робота. Пунктуаційна норма. Тести. Написання вільного есе.

Тема 6. Стилiстична норма (Кiлькiсть годин – 11)

Стилiстична помилка.

Стилiстичне використання багатозначних слiв i омонiмiв, синонiмiв, антонiмiв i паронiмiв.

Стилiстичнi особливостi слiв iншомовного походження.

Стилiстичне забарвлення лексики.

Книжна й розмовна лексика. Оцiнна лексика.

Стилiстична роль неологiзмiв i застарiлої лексики.

Стилiстичне забарвлення фразеологiзмiв.

Виразальнi можливостi фразеологiзмiв.

Стилiстичнi особливостi засобiв словотвору.

Стилiстичнi особливостi частин мови.

Вимоги до вживання синтаксичних одиниць у рiзних стилях.

Урок мовленнєвого розвитку. Усний твiр в публiцистичному стилi за темою «Роль книжки в соцiумi».

Контрольна робота. Стилiстична норма. Тести.

Тема 7. Практична риторика (Кiлькiсть годин – 10)

iнформацiйнi жанри (представлення, пояснення, iнструкцiя, повiдомлення)

Дiалогiчнi жанри (бесiда, телефонна розмова, листування).

Оцiнювальнi жанри (похвала, осуд, рецензiя, характеристика).

Етикетнi жанри (привiтання, вибачення).

Збирання неохiбної iнформацiї й допомiжного матерiалу для написання текстiв

різних жанрів.

Урок мовленнєвого розвитку. Написання текстів у жанрі листування. Лист до літературного героя.

Удосконалення підготовлених текстів.

Виголошування підготовлених текстів.

Аналіз і самоаналіз навчальної та комунікативної діяльності.

Підбиття підсумків за рік.

УКРАЇНЬСЬКА ЛІТЕРАТУРА

140 годин

10 КЛАС

Тема 1. ВСТУП. РЕАЛІСТИЧНА УКРАЇНЬСЬКА ПРОЗА (орієнтовна кількість годин – 12)

Українська література другої половини ХІХ ст. у контексті розвитку тодішнього суспільства, культури, мистецтва. Новий етап національно-визвольного руху, культурно-просвітницька діяльність «громад». Періодичні видання. Розвиток реалізму, натуралізму, пізній романтизм. Тодішня поезія, драматургія. Особливості реалістичної прози.

Іван Нечуй-Левицький «Кайдашева сім'я»

Життя і творчість письменника як новий імпульс української літератури («Колосальне всеобіймаюче око України» (І.Франко)). «Кайдашева сім'я» – соціально-побутова повість-хроніка. Реалізм твору, сучасна (вічна) актуальність проблеми батьків і дітей. Колоритні людські характери в повісті. Українська ментальність, гуманістичні традиції народного побуту й моралі. Ствердження цінностей національної етики засобами комічного.

Панас Мирний (П.Рудченко) «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» (1, 4 частини)

Основне про життєвий і творчий шлях. Загальна характеристика творчості.

Перший український соціально-психологічний роман, свідчення його можливостей у художньому дослідженні дійсності. Співавторство з І.Біликом. Широта представлення народного життя. Шлях Ничипора Варениченка: від правдошукацтва до розбійництва. Жіночі образи, ствердження народних поглядів на духовне здоров'я людини.

Тема 2. «ТЕАТР КОРИФЕЇВ» (орієнтовна кількість годин – 7)

Розвиток драматургії: соціально-побутові та історичні драми й комедії М.Старицького, М.Кропивницького, Панаса Мирного та ін.

Від аматорських гуртків до професійного «театру корифеїв», що став «школою життя» (І.Франко). Перші театральні трупи М.Кропивницького та М.Старицького. Родина Тобілевичів та український театр.

Популярність «театру корифеїв» в Україні та за її межами. Перша народна артистка України Марія Заньковецька.

Іван Карпенко-Карий (І. Тобілевич) «Мартин Боруля»

Основне про життєвий і творчий шляхмитця, світогляд, багатогранність діяльності. Жанрова різноманітність творів. І. Карпенко-Карий і «театр корифеїв». Драматургічне новаторство письменника.

Комедія «Мартин Боруля», її сценічна історія. Дворянство як міф про краще життя. Підміна особистісних етичних цінностей (чесності, порядності, працелюбства) станомою приналежністю. Психологічна переконливість розкриття образу Мартина Борулі.

Значення творчості І.Карпенка-Карого.

Тема 3. ТИТАН ДУХУ І ДУМКИ (орієнтовна кількість годин – 11)

Іван Франко

«Гімн» («Замість пролога»), «Сікстинська мадонна», «Ой ти, дівчино, з горіха зерня», «Чого являєшся мені...», «Легенда про вічне життя», *«Мойсей», «Сойчине крило»

Письменник, учений, громадський діяч. Багатогранність діяльності, її вплив на культурний і політичний розвиток України. Франко-перекладач, публіцист. Значення творчості для розвитку української літератури, у пробудженні національної свідомості. Творчість І. Франка в музиці.

Лірика збірки «З вершин і низин». Загальне уявлення про композицію збірки. Творчість великих майстрів Відродження; символ вічної жіночності, материнства, краси; суперечки про роль краси і користі («Сікстинська мадонна»).

Франкова концепція поступу людства, вираження незламного оптимізму («Гімн» («Замість пролога»)).

Поетична збірка «Зів'яле листя», загальне уявлення про її композицію. «Ой ти, дівчино, з горіха зерня», «Чого являєшся мені...» Місце любовної теми у творчості І. Франка. Життєві імпульси появи творів (автобіографічність). Широка емоційна гама почуттів ліричного героя, ствердження невмирущості почуттів, ідеалу кохання.

Філософська поезія. Змістовий зв'язок «Легенди про вічне життя» з поезією збірки «Зів'яле листя». Драматизм людських стосунків, роздуми про взаємність кохання.

Поема *«Мойсей» – один із вершинних творів І. Франка. Проблематика твору: історичний шлях нації, визначна особистість як її провідник, пробудження національної свідомості, історичної пам'яті. Пролог до поеми – заповіт українському народові.

Проза І. Франка (ідеї, проблеми). Художні шукання прозаїка. Франко й український модернізм.

Новела «Сойчине крило» – жіноча доля в новітній інтерпретації. Образ героя-адресата – уособлення боротьби між «естетикою» і «живим чоловіком». Гуманізм новели.

Роль І. Франка в розвитку драматургії й театру («Украдене щастя»). Значення творчості І. Франка, її актуальність.

Тема 4. МОДЕРНА УКРАЇНСЬКА ПРОЗА (орієнтовна кількість годин – 20)

Особистісні чинники у світогляді людини на рубежі віків. Посилення зв'язку з культурою Європи, активні націотворчі процеси. Основні риси українського прозового модернізму (О.Кобилянська, М.Коцюбинський, В.Стефаник, В.Винниченко). «Нова школа» у прозі.

Михайло Коцюбинський

«Intermezzo», «Тіні забутих предків»

Життя і творчість, гуманізм світогляду. Жанр новели у творчості М. Коцюбинського. Еволюція художньої свідомості: від просвітницьких орієнтацій і реалізму до модернізму. Значення стильового новаторства М. Коцюбинського для української літератури.

Психологічна новела «Intermezzo» з жанровими ознаками «поезії у прозі». Автобіографічна основа. Проблеми душевної рівноваги, повноцінного життя, специфіки творчого процесу. Психологічно переконливе розкриття внутрішнього стану людини. Символічні образи, ускладнена метафора. Поетика імпресіонізму.

Повість «Тіні забутих предків».

Трагічна доля Івана й Марічки як наслідок суперечності між мрією та дійсністю. Світ людини у зв'язку зі світом природи. Фольклорне тло твору. Образи й символи повісті. Образи Івана та Марічки як втілення романтичної ідеї незнищенності кохання.

Ольга Кобилянська «Impromptphantasie», «Valse melancholique»

Життя і творчість. Формування світогляду письменниці (вплив європейської культури, українського феміністичного руху). Її проза – зразок раннього українського модернізму. Жанрові особливості, провідні теми та ідеї. Краса вільної душі, аристократизм духу як провідні мотиви новел «Impromptphantasie», «Valse melancholique». Автобіографізм «Impromptphantasie» («Фантазія-експромт»). Становлення особистості, цілеспрямованої й цілісної натури. Образ ліричної героїні новели-роздуму.

Образи нових жінок-інтелектуалок: талановитої піаністки Софії, аристократичної Марти, пристрасної і вольової художниці Ганнусі у «Valse melancholique» («Меланхолійний вальс»). Роль образу мелодії вальсу у відтворенні внутрішнього світу героїнь. Глибокий психологізм твору як новаторство

О. Кобилянської.

Василь Стефаник «Камінний хрест»

Життя і творчість. Новаторство письменника. «Камінний хрест» – психологічне розкриття теми еміграції. Історична основа твору. Сюжетно-композиційні особливості. Трагічна подія – композиційний центр новел Стефаника. Драматизм конфлікту, емоційна загостреність зображуваного. Багатозначність символічних образів. Камінний хрест – уособлення долі людини. Ідея нерозривної єдності Івана Дідуха з рідною землею. Останній танець Івана Дідуха перед від'їздом із села як символ трагізму прощання з рідним краєм

Володимир Винниченко «Момент»

Життя і творчість, громадська і політична діяльність. Винниченко-художник.

Прозові й драматичні твори. Перший український науково-фантастичний роман «Сонячна машина», його популярність у 1920-ті роки. Успіх п'єс В.Винниченка на світовій сцені.

Поєднання в новелі «Момент» реалістичного змалювання дійсності та філософського підтексту (плинність життя, щастя людини, мить – частинка вічності тощо). Образ панни (Мусі) – утілення ідеї вічної жіночності, краси. Імпресіонізм новели.

Значення літературно-художньої спадщини В.Винниченка.

Тема 5. ОБРАЗНЕ СЛОВО ПОЕТИЧНОГО МОДЕРНІЗМУ (орієнтовна кількість годин – 20)

Альманах «З-над хмар і з долин», угруповання «Молода муза» – зв'язок із зарубіжною літературою, «нова» драма на межі століть.

ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКЕ, НАЦІОНАЛЬНЕ, ОСОБИСТЕ

Леся Українка (Лариса Косач) «Contraspempero!», «Слово, чому ти не твердая криця...», «Мріє, не зрадь», «Стояла я і слухала весну...», «Лісова пісня»

Життєвий і творчий шлях. Драматична спадщина. Роль родини, культурного оточення й самоосвіти у формуванні світобачення письменниці. Збірка поезій «На крилах пісень», її висока оцінка І.Франком. Основні цикли поезій. Неоромантизм як основа естетичної позиції Лесі Українки. «Contraspempero!» як світоглядна декларація сильної, вольової особистості. Символічність, романтичні образи, образотворчий прийом контрасту. Призначення поета й поезії, мужність ліричної героїні, автобіографічні мотиви («Слово, чому ти не твердая криця...»). Відданість своїм мріям, наполегливе прагнення до мети («Мріє, не зрадь»).Зображення повені людських почуттів у вірші «Стояла я і слухала весну...»

Драма-феєрія«Лісова пісня».Фольклорно-міфологічна основа. Символічність образів Мавки і дядька Лева – уособлення духовності і краси. Мати Лукаша й Килина – антиподи головній героїні Мавці. Симбіоз високої духовності і буденного прагматизму в образі Лукаша.

Природа і людина у творі. Неоромантичне ствердження духовної сутності людини, її творчих можливостей. Конфлікт між буденним життям і високими пориваннями особистості, дійсністю і мрією. Почуття кохання Мавки й Лукаша як розквіт творчих сил людини. Художні особливості драми-феєрії.

Микола Вороний «Блакитна Панна», «Инфанта»

Коротко про життя і творчість, багатогранну діяльність митця.

М. Вороний – ідеолог модернізації української літератури. Естетична програма митця, націленість на модерністські течії в новій літературі. Його творчість – перша декларація ідей і форм символізму.

Єдність краси природи і мистецтва, образотворчі засоби в поезії («Блакитна Панна»). Узагальнено-ідеалізований жіночий образ як сюжетний центр символістського твору. Мотив самотності людини. Згадка про революцію як данина естетиці доби соціальних перетворень («Инфанта»).

Олександр Олесь(О. Кандиба) «З журбою радість обнялась...», «Чари ночі», «О слово рідне! Орле скутий!..», «По дорозі в казку»

Коротко про життя і творчість, світоглядні переконання митця. Неоромантичні, символістські тенденції у творчості («З журбою радість обнялась...»). «Чари ночі»– перлина інтимної лірикиукраїнської поезії. Мотив краси кохання й молодості, філософські роздуми про гармоніюлюдини і природи. Музичність, звукова виразність поезій. Майстерність у відтворенні настрою, емоцій. Експресивне висловлювання патріотичних почуттів («О слово рідне! Орле скутий!..»).

Драматичний етюд *«По дорозі в казку». Дорога в казку – символ духовних поривань до кращого життя. Маса, гурт людей і їх провідник. Лідер –

сильна особистість. Трагічна суперечність між мрією, духовністю й жорстокістю.

Тема 6. Література рідного краю (орієнтовна кількість годин – 2)

Ознайомлення з художніми творами митців рідного краю (відповідно до вікових зацікавлень десятикласників

11 КЛАС

Тема 1. ВСТУП. «РОЗСТРІЛЯНЕ ВІДРОДЖЕННЯ» (орієнтовна кількість годин – 2)

Українська література ХХ ст. як новий етап в історії національної культури. Суспільно-історичні умови розвитку, основні стильові напрями (модернізм, соцреалізм, постмодернізм). Митець і влада, свобода творчості. Стильове розмаїття мистецтва 1920-х років. Поняття «розстріляне відродження», домінування соцреалістичної естетики в 1930-ті роки.

ЛІТЕРАТУРНИЙ АВАНГАРД (оглядово)

Авангардні тенденції в українській літературі 1920-х років. Поет-футурист М.Семенко – сміливий експериментатор. Урбаністичні мотиви його лірики, їхня змістова новизна, ламання класичної форми («Бажання», «Місто», «Запрошення»).

Тема 2. ПОЕТИЧНЕ САМОВИРАЖЕННЯ (орієнтовна кількість годин – 4)

Павло Тичина «Арфами, арфами...», «О панно Інно...», «Ви знаєте, як липа шелестить...», «Одчиняйте двері...», «Пам'яті тридцяти»

Основне з життя і творчості поета. Трагізм його творчої долі. Найбільший модерніст 1920-х років. Звернення до «вічних» тем, мотивів, особливості віршування; потужне ліричне «Я» як символ нової людини; поєднання тенденцій символізму, неоромантизму, експресіонізму, імпресіонізму. Феномен «кларнетизму». Вітаїстичність як наскрізна оптимістична тональність, життєствердна настроєвість(зб. «Соняшні кларнети»). Художнє відтворення національно-визвольного пробудження народу, уславлення борців за вільну Україну («Пам'яті тридцяти», «Одчиняйте двері...»).

Євген Плужник «Вчись у природи творчого спокою...», «Ніч... а човен – як срібний птах!...»

Один із провідних поетів «розстріляного відродження». Його творча біографія, трагічна доля. Сповідальність, ліричність, філософічність лірики. Урівноваженість душевного стану ліричного героя, мотив туги за минулістю краси, гармонією світу і людини, мить і вічність у чуттєвому вираженні.

Тема 3. «КИЇВСЬКІ НЕОКЛАСИКИ» (орієнтовна кількість годин – 2)

Максим Рильський «Солодкий світ!...», «У теплі дні збирання винограду»

Група «київських неокласиків». Їхнє творче кредо, орієнтація на традицію, класичну форму вірша. Різногранний творчий шлях М.Рильського, рання творчість. Філософічність, афористичність його лірики. Мотиви пошуків душевної рівноваги, краси в житті та в душі, вітаїзм, сповідальність, життєлюбство. Захоплення красою й величчю світу (*«Солодкий світ!...»).

Сонет «У теплі дні збирання винограду» – вишуканий зразок неокласичної інтимної лірики. Краса природи, краса людини та її почуттів. Звернення до античних образів.

Тема 4. ПРОЗОВЕ РОЗМАЇТТЯ (орієнтовна кількість годин – 10)

Жанрово-стильове розмаїття. Нові теми, проблеми. Часткова ідеологічна заангажованість, експериментаторські модерністські пошуки, опертя на національну і європейську традиції. Зв'язок із поезією.

Микола Хвильовий (М.Фітільов) «Я (Романтика)»

Життєвий і творчий шлях. Провідна роль у літературно-мистецькому житті 1920-х років. Романтичність світобачення. Участь у ВАПЛІТЕ, у дискусії 1925-1928 рр. «Я (Романтика)» – новела про добро і зло в житті та в душі. Проблема внутрішнього роздвоєння людини між гуманізмом і фанатичною відданістю революції, між загальнолюдськими, вічними цінностями й політичною кон'юнктурою. Реальне та уявне у творі. Образ ліричного «Я». Роль присвяти. Образ матері, його символічність.

Юрій Яновський «Майстер корабля»

Творча біографія письменника, загальна характеристика творчості. Ю.Яновський і кіно. Романтичність світовідчуття. Романтизована стихія національно-визвольного руху (роман «Чотири шаблі»). Роман у новелах «Вершники» – зразок соцреалізму. Новаторство художньої форми («Майстер корабля»): модерний сюжет, що інтригує, умовність фабули, зміщення часопростору. Проблеми творення нової української культури, духовності української людини, її самоусвідомлення в новій дійсності, символічність образів. Неоромантичні герої То-Ма-Кі, Режисер, Сев, Тайях та їх прототипи, модерністські образи Міста, Моря. Морально-етичні колізії твору. Національне крізь призму загальнолюдського.

Валер'ян Підмогильний «Місто»

Життєвий шлях, трагічна загибель. Автор інтелектуально-психологічної прози, перекладач. Світові мотиви підкорення людиною міста, її самоствердження в ньому, інтерпретовані на національному матеріалі. Зображення «цілісної» людини: в єдності біологічного, духовного, соціального. Образ українського інтелігента Степана Радченка, вихідця із селян, еволюція його характеру, проблеми ствердження в міському середовищі. Морально-етичні колізії твору. Жіночі образи в ньому.

*Остап Вишня (Павло Губенко) «Моя автобіографія», *«Письменники», *«Сом»*

Трагічна творча доля українського гумориста, велика популярність і значення його усмішок у 1920-ті роки. Відбиток у них тодішнього суспільства, літературно-мистецького середовища. Письменник і його час. Оптимізм, любов до природи, людини, м'який гумор як риса індивідуального почерку Остапа Вишні. Пейзаж, портрет, характер людини, авторський голос, народні прикмети, прислів'я та приказки в усмішках.

Тема 5. МОДЕРНА ДРАМАТУРГІЯ (орієнтовна кількість годин – 3)

Розвиток національного театру («Березіль» Леся Курбаса, Харківський театр ім. І.Франка), драматургії 1920–1930 рр. (від ідеологічних агіток до

психологічної драми). П'єси В.Винниченка, М.Куліша, І.Дніпровського, І.Кочерги, Я.Мамонтова на перетині традицій «корифеїв», зарубіжної класики і модерної драматургії.

Микола Куліш «Мина Мазайло»

Основне про життєвий і творчий шлях митця. Зв'язок із театром Л.Курбаса. Національний матеріал і вселюдські, «вічні» мотиви та проблеми у п'єсах.

Сатирична комедія «Мина Мазайло». Проблема готовності українського суспільства бути українським (на прикладі позиції, поведінки дійових осіб). Специфіка комедійного жанру: про серйозне легко, грайливо. Розвінчання національного нігілізму, духовної обмеженості на матеріалі українізації (Мина, Мокій, дядько Тарас, тьотя Мотя). Сатиричне викриття бездуховності обивателів, що зрікаються своєї мови, культури, родового коріння.

Драматургічна майстерність автора. Актуальність п'єси для нашого часу.

Тема 6. ПЕРЛИНИ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ (орієнтовна кількість годин – 4)

Автономність, відкритість зарубіжним традиціям і новітнім процесам, розвиток української літератури в Західній Україні до 1939 р.

*Богдан-Ігор Антонич «Зелена євангелія», «Різдво», *«Коляда»*

Коротко про митця. Аполітичність, наскрізна життєствердність, метафоричність і міфологізм поезій; екзотика лемківського краю в контексті вселюдських мотивів. Лемківська конкретика як джерело образних асоціацій. «Зелена євангелія» – нерозривна єдність природи і людини, ідея життєствердження. Поєднання язичницьких мотивів із християнськими («Різдво», *«Коляда»). Роздуми над поезією Б.-І.Антонича.

Осип Турянський «Поза межами болю»

Коротко про письменника. Історичний матеріал Першої світової війни як предмет художнього узагальнення й філософського осмислення. Поема в прозі, що хвилює, єднає людські серця, звільняє і просвітлює душу. Умовність зображення (події поза конкретним часом і простором). Загальнолюдські мотиви і гуманістичні цінності. Біологічні інстинкти і духовна воля до життя: ідея перемоги духу над матерією. Гуманістичний, життєствердний пафос поеми в прозі, його вселюдська значимість і всеохопність.

Тема 7. «ПІД ЧУЖИМ НЕБОМ» (орієнтовна кількість годин – 5)

Література письменників-емігрантів. «Празька школа» української поезії та її представники

Євген Маланюк «Уривок з поеми», «Напис на книзі віршів...»

Коротко про митця. Художнє осмислення героїчної і трагічної історії України, оптимістичний висновок про її майбутнє в поезії «Уривок з поеми». Її актуальність, символічність назви. «Напис на книзі віршів...» – ліричний роздум про призначення поезії, важливості місії поета закарбовувати свій час для нащадків.

Іван Багрянний (І.Лозов'ягін) «Тигролови»

Основні віхи життя й творчості митця, його громадянська позиція. «Тигролови» як український пригодницький роман. Проблема свободи й

боротьби за визволення. Жанрові особливості (динаміка сюжету, неоромантичність та ін.). Вольовий характер Григорія Многогрішного. Родина Сірків, майор Медвин. Символіка роману, ідея перемоги добра над злом. Популярність твору в повоєнній Європі. Актуальність для нашого часу.

Тема 8. ВОЄННЕ ЛИХОЛІТТЯ (орієнтовна кількість годин – 5)

Участь українських письменників у Другій світовій війні. Активізація патріотичної тематики, героїчного пафосу, посилення філософічності в літературі цього періоду. Засилля соцреалізму в мистецтві повоєнного періоду.

Олександр Довженко «Щоденник» (періоду війни), «Зачарована Десна»

Трагічна творча біографія митця. Відомий у світі кінорежисер, засновник поетичного кіно. Романтичне світобачення. Довженко-художник. Довженко-прозаїк (оповідання часів війни, кіноповість «Україна в огні»). Джерело вивчення історії його життя і трагічної доби – «Щоденник». Правда про український народ, його історію крізь призму авторського бачення й оцінки. Національні та загальнолюдські проблеми, поєднання особистісного, виражального начала з публіцистикою. Історія написання «Зачарованої Десни»(1942-1956), автобіографічна основа, сповідальність. Ця кіноповість – у часи воєнного лихоліття як душевна розрада, сповідь, моральна опора для митця. Поєднання минулого і сучасного. Два ліричні герої: малий Сашко і зріла людина, митець. Морально-етичні проблеми, порушені в кіноповісті.

Олесь Гончар «Модри Камень»

Коротко про письменника. Загальна характеристика доробку О.Гончара. Творчий злет у 1960-ті роки. Його громадянська й життєва позиції, роль у духовному відродженні нації. Рання новелістика (1940-ві роки), її неоромантизм. Мрія і дійсність у новелі «Модри Камень». Романтична ідея кохання, що перемагає смерть. Образи українського бійця і юної словачки Терези. Особливість оповіді, роль кольорової гами в новелі.

Тема 9. ЛІТЕРАТУРНЕ «ШІСТДЕСЯТНИЦТВО» (орієнтовна кількість годин – 6)

Нова хвиля відродження української літератури на початку 1960-х років. «Шістдесятництво» як явище культурологічне й соціальне. Його зв'язок із дисидентським рухом. Ідейно-стильове розмаїття, тематична і формотворча новизна творчості «шістдесятників».

Василь Симоненко «Задивляюсь у твої зіниці...», «Я...»

Коротко про митця («витязь молодого української поезії»). Традиційність його лірики. Образ України, громадянський вибір поета («Задивляюсь у твої зіниці...»). Мотив самоствердження людини у складному сучасному світі, її самодостатність і самоцінність («Я...»). Інтимна лірика В. Симоненка («Ну, скажи, хіба не фантастично...», «Ікс плюс ігрек»). Роздуми над поезією митця та її мотивами.

*Дмитро Павличко «Два кольори», *«Я стужився, мила, за тобою...»*

Основні відомості про поета, перекладача. Основні мотиви його творів. Пісенна лірика, її популярність. Вірш «Два кольори», який став народною піснею. Національний колорит поетичних образів, роль антитези. Збірка любовної лірики «Таємниця твого обличчя». Використання фольклорних,

персоніфікованих образів для передачі глибокого почуття кохання (*«Я стужився, мила, за тобою...»).

Іван Драч «Балада про соняшник»

Невтомний шукач нового змісту і нової форми в поезії. Переосмислення жанру балади. «Балада про соняшник» – поетичний роздум про суть мистецтва, процес творчості. Символічність образів соняшника, сонця.

Микола Вінграновський «У синьому небі я висіяв ліс»

Коротко про поета, прозаїка, кіномитця. Учень О.Довженка. Вселюдські, національні мотиви крізь призму «інтимного самозосередження». Вируюча пристрасть, несподівана асоціативність, буйна фантазія, образна деталь його поезії. Інтимна лірика зб. «Цю жінку я люблю». Поезія про «вічну», одну-єдину любов, яка перемагає труднощі, долає час і простір. Глибокі любовні переживання ліричного героя, передані образною символікою, символічною кольористикою (синім кольором). Думки й відчуття, нав'язані цим віршем.

Григор Тютюнник «Три зозулі з поклоном»

Коротко про письменника і його творчість.

«Вічна» тема «любовного трикутника» в новітній інтерпретації. Образ любові як втілення високої християнської цінності, яка вивіщує людину над прагматичною буденністю, очищає її душу. Зміщення часових площин як художній засіб. Роль художньої деталі в розкритті характеру, ідеї.

Тема 10. МИТЕЦЬ І СУСПІЛЬСТВО (орієнтовна кількість годин – 5)

Ліна Костенко «Страшні слова, коли вони мовчать...», «Хай буде легко. Дотиком пера...», «Недумано, негадано...», «По сей день Посейдон посідає свій трон...», «Маруся Чурай»

Творчий шлях. Особливості індивідуального стилю (філософічність, історизм мислення, традиційність, інтелектуалізм, публіцистичність). «Страшні слова, коли вони мовчать», «Хай буде легко. Дотиком пера...» – ліричні роздуми про значення слова в житті людини, суть мистецтва, його роль у суспільстві. «Недумано, негадано...» – інтимна лірика як спонука до роздумів про суть кохання. Її сповідальність. «По сей день Посейдон посідає свій трон...»: мотив єднання людини зі світом рукотворної краси (мистецтво) і природою. Потреба наповнювати життя прекрасним. Зв'язок із античною міфологією. Пошуки справжнього (не оманливого) щастя. Здатність людини протистояти дрібному й бачити величне.

Історико-фольклорна основа історичного роману у віршах «Маруся Чурай». Духовне життя нації крізь призму нещасливого кохання. Центральні проблеми: митець і суспільство, індивідуальна свобода людини.

Тема 11. СТОЇЧНА УКРАЇНСЬКА ПОЕЗІЯ (орієнтовна кількість годин – 2)

Василь Стус «Крізь сотні сумнівів я йду до тебе...», «Господи, гніву пречистого...»

Поет як символ незламного духу, збереження людської гідності. Загальний огляд його життя й творчості (відчуження від світу, проблема вибору, стан трагічної самотності й активної дії, формування себе; атмосфера розтлінного духу тоталітарної системи). Узагальнені образи крізь призму

індивідуальної долі. Поезія Стуса – зразок «стоїчної» поезії у світовій ліриці («Крізь сотні сумнівів я йду до тебе...», «Господи, гніву пречистого...»). Стан активної позиції ліричного героя. Екзистенційна (буттєва) проблема вибору, віра в себе, надія на здолаття всіх перешкод. Упевненість у власному виборі. Приклад великої мужності й сили духу.

Тема 12. СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА (на вибір) (орієнтовна кількість годин – 5)

Історико-культурна ситуація наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. (на шляху до нового відродження). З'ява нового літературного покоління. Найвагоміші здобутки сучасної літератури. Сильове розмаїття, експериментаторство, пошуки нових форм і тем. Література елітарна, вишукана, високохудожня. Література масова, популярна (її інтенсивний розвиток). *Постмодернізм як один із художніх напрямів мистецтва 1990-х років, його риси.*

Поезія: *І.Римарук* («Обнови»), *Ю.Андрухович* («Астролог», «Пісня мандрівного спудея»), *О.Забужко* («Рядок з автобіографії», «Читаючи історію»), *О.Ірванець* («До французького шансон'є»), *С.Жадан* («Музика, очерет...», «Смерть моряка»).

Проза, есеїстика: *Г.Пагутяк* («Потрапити в сад», «Косар»), *Ю.Андрухович* («ShevchenkoisOK»), *В.Діброва* («Андріївський узвіз»), *Я.Мельник* («Далекий простір»).

Тема 13. ЛІТЕРАТУРА РІДНОГО КРАЮ (орієнтовна кількість годин – 2)

Ознайомлення із життям і творчістю письменників-земляків.

УЗАГАЛЬНЕННЯ ТА СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ВИВЧЕНОГО (орієнтовна кількість годин – 3)

Бесіда про твори, вивчені впродовж навчального року. Зосередження уваги на їхніх художніх особливостях, новаторстві (на тлі відповідного відрізка часу).

АНГЛІЙСЬКА МОВА

140 годин

ТЕМА 1. Я, моя сім'я, друзі (орієнтовна кількість годин – 8)

Знайомство. Розповідь про себе та сім'ю. Англійська мова – мова міжнародного спілкування. Друзі. Опис людини. Риси характеру. Особистість. Що впливає на особистість? Урок граматики: used to + infinitive. Листування. Написання листа.

Повторення та систематизація вивченого.

ТЕМА 2. Шкільне життя. Робота і професії (орієнтовна кількість годин – 8)

Життя в навчальному закладі. Система освіти в Україні. Освіта у Великобританії. Освіта у США. Праця – обов'язок кожного. Сучасні професії та професійні навички. Професія, яку я обрав. Особисті якості, кваліфікація робітника. Співбесіда, правила співбесіди. Урок граматики: умовні речення 1 типу. Активізація та систематизація вивченого матеріалу.

ТЕМА 3. Харчування (орієнтовна кількість годин – 8)

Традиційна українська кухня. Страви української кухні. Національна британська кухня. Звичай харчування у Великобританії. Меню. Меню під час посту. Приготування страв за рецептами. Смаки та вподобання. Урок граматики: умовні речення 2 типу. Повторення та систематизація вивченого.

ТЕМА 4. Комунікаційні технології (орієнтовна кількість годин – 8)

Сучасні засоби комунікації. Історія виникнення мобільного телефону. Комп'ютерне обладнання та операції. Інтернет та його інновації. Улюблені сайти. Роль комп'ютера в нашому житті. Написання електронного листа. Урок граматики: фразові дієслова. Активізація та систематизація вивченого матеріалу.

ТЕМА 5. Природа і погода (орієнтовна кількість годин – 8)

Земля – наш дім. Я і навколишній світ. Природні та неприродні катаклізми, їх причини. Правила безпеки та поведінка під час лиха. Забруднення та захист навколишнього середовища. Writing point: Reports. Урок граматики: If sentences. Повторення та систематизація вивченого.

ТЕМА 6. Я, моя сім'я, друзі (орієнтовна кількість годин – 9)

Сім'я. Цінності та норми сім'ї. Сім'я та друзі. Стосунки з батьками. Непорозуміння поколінь. Конфлікти в сім'ї та шляхи їх подолання. Дружна сім'я - запорука благополуччя та добробуту. Формальні листи. A Letter to the Editor or to the Authorities. Урок граматики: умовні речення 3 типу. Активізація та систематизація вивченого матеріалу.

ТЕМА 7. Живопис (орієнтовна кількість годин – 8)

Живопис. Види живопису. Живопис в Україні. Відомі українські художники. Мистецтво у Великобританії. Британські художники. Відвідування

музею, виставки. Урок граматики: Perfect Tense. Написання есе. Повторення та систематизація вивченого.

ТЕМА 8. Дозвілля і спорт (орієнтовна кількість годин – 8)

Спорт. Види спорту. Спортивні події. Олімпійські ігри. Спорт в Україні. Відомі спортсмени України. Спорт у Великобританії та США. Мій улюблений вид спорту. Значення/роль спорту в житті. Урок граматики: майбутні часи. Активізація та систематизація вивченого матеріалу.

ТЕМА 9. Шкільне життя (орієнтовна кількість годин – 8)

Ми учні другого/третього курсу. Я та мої однокласники. Підготовка та складання іспитів. Міжнародні іспити з англійської мови. Міжнародні освітні програми. Англійська мова – мова міжнародного спілкування. Вивчення англійської мови. Написання резюме до тексту. Повторення та систематизація вивченого.

ТЕМА 10. Робота і професії (орієнтовна кількість годин – 8)

Перспективи випускника. Вибір майбутньої професії. Вимоги працедавців. Проблеми першого робочого місця. Працевлаштування. Служби працевлаштування. Професійні вміння та здібності людини. Написання резюме. Активізація та систематизація вивченого матеріалу.

ТЕМА 11. Харчування (орієнтовна кількість годин – 7)

Все про їжу. Заклади громадського харчування. У ресторані. Що в меню? Особисті пріоритети в харчуванні. Замовлення страв. Страви та інгредієнти. Зарубіжна кухня. Швидка їжа. МакДональдс. Вегетаріанство. Написання повідомлення. Урок граматики: непряма мова. Повторення та систематизація вивченого.

ТЕМА 12. Наука і технічний прогрес (орієнтовна кількість годин – 7)

Винаходи, що змінили світ. Розвиток науки в Україні. Відомі українські вчені сучасності та минулого. Наука за кордоном. Відомі вчені світу. Вплив науково-технічного прогресу на життя людей і довкілля. Урок граматики: Adverb clauses with Time. Активізація та систематизація вивченого матеріалу.

ТЕМА 13. Мистецтво. (орієнтовна кількість годин – 8)

Мистецтво. Жанри мистецтва. Кіномистецтво в Україні. Мій улюблений фільм/актор. У театрі. Враження від побаченої вистави. Телебачення. Реклама. Моя улюблена телепередача. Фестивалі. Види туризму. Сім чудес України. Подорож Великобританією: найвідоміші визначні міста та пам'ятки. Повторення та систематизація вивченого.

ТЕМА 14. Молодь і молодіжна культура. (орієнтовна кількість годин – 6)

Життя молоді в Україні. Молодіжні культури. Життя молоді у Великобританії та США. Емоції. Психологічна допомога молодим людям.

Проблеми молоді та шляхи їх подолання. Написання есе. Урок граматики: Інфінітив. Активізація та систематизація вивченого матеріалу.

ТЕМА 15. Державні системи країн .Україна у світі (орієнтовна кількість годин –7)

Географічне положення та природні ресурси України. Адміністративний та політичний устрій України. Визначні події та знаменні дати в історії України. Державні свята України. Географічне положення та природні ресурси Великобританії. Політична система Великобританії. Державні свята Великобританії. Міжнародні організації та Україна. Міжнародне співробітництво України та Великобританії. Урок граматики: безособові форми дієслова. Повторення та систематизація вивченого.

Контрольні роботи (орієнтовна кількість годин – 24)

ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА 10 КЛАС

Тема 1. ОРИГІНАЛЬНА І ПЕРЕКЛАДНА ЛІТЕРАТУРА В СУЧАСНОМУ СВІТІ (1 год.)

Тема 2. ЗОЛОТІ СТОРІНКИ ДАЛЕКИХ ЕПОХ (орієнтовна к-ть годин 7 год.)

Етапи й шедеври античності (огляд).

Гомер (приблизно VIII ст. до н. е.). «Одіссея» (1-2 уривки за вибором учителя)

Міфологічні, пригодницькі й побутові елементи в «Одіссейі». Уславлення людського розуму, вірності, винахідливості й допитливості. Засудження беззаконня, насильства й несправедливості та самовпевненості й марнославства. Образ Одіссея.

Італія

Специфіка італійського Відродження, його основні етапи, представники.

Данте Аліґ'єрі (1265 – 1321). «Божественна комедія» (Пекло, I, V).

Роль Данте Аліґ'єрі в історії європейської культури. Поема «Божественна комедія» як філософсько-художній синтез середньовічної культури й утілення ідей раннього Відродження. Особливості композиції поеми. Концепція світу й людини. Алегоричний зміст образів та епізодів. Жанрова своєрідність твору.

Англія

Ренесанс в Англії. Здобутки й представники.

Вільям Шекспір (1564 – 1616). «Гамлет».

Здобутки драматургії В. Шекспіра. Філософські та моральні проблеми в трагедії «Гамлет». Провідні мотиви твору. Художній простір (данське королівство як символ). Гамлет – вічний образ світової літератури. Багатогранність шекспірівських характерів. Відкритість твору в часі, його рецепція та інтерпретації в наступні епохи.

Тема 3. ПРОЗА Й ПОЕЗІЯ ПІЗЬНОГО РОМАНТИЗМУ ТА ПЕРЕХОДУ ДО РЕАЛІЗМУ XIX СТ. (орієнтовна к-ть годин 6 год.)

Специфіка переходу від романтизму до реалізму.

Німеччина

Романтизм у Німеччині.

Ернст Теодор Амадей Гофман (1776 – 1822). «Крихітка Цахес на прізвисько Цинобер».

Е. Т. А. Гофман як представник гротескної течії романтизму. Віхи мистецького шляху. Протиставлення філістерів та ентузіастів як провідний конфлікт творчості Е. Т. А. Гофмана. Особливості сюжету й композиції повісті «Крихітка Цахес на прізвисько Цинобер». Гротескні образи. Викривальний зміст твору. Символіка.

США

Розвиток романтизму в США, видатні представники.

Волт Вітмен (1819 – 1892). «Листя трави» (1-2 уривки за вибором учителя).

Місце В. Вітмена в літературному процесі США. Особливості світобачення митця. Зв'язок збірки «Листя трави» з історією та життям Америки. Тематика, проблематика, композиція збірки «Листя трави». Образ ліричного героя. Символи. Традиції й художнє новаторство В. Вітмена.

Тема 4. РОМАН ХІХ СТ. (орієнтовна к-ть годин 6 год.) (1-2 твори за вибором учителя)

Роман як жанр літератури, його формування і провідні ознаки. Різновиди роману ХІХ ст., національна своєрідність.

Стендаль (Марі Анрі Бейль, 1783 – 1842). «Червоне і чорне».

Густав Флобер (1821 – 1880). «Пані Боварі».

Оскар Вайльд (1854 – 1900). «Портрет Доріана Грея».

(2 твори за вибором учителя)

Франція

Стендаль (Марі Анрі Бейль, 1783 – 1842). «Червоне і чорне».

Творчий шлях письменника, його внесок у скарбницю психологічної прози ХІХ ст. Конфлікт молодої людини та суспільства в романі «Червоне і чорне». Образ Жульєна Сореля. Зображення соціального середовища у творі. Символіка.

Густав Флобер (1821 – 1880). «Пані Боварі».

Значення Г. Флобера для розвитку реалізму. Конфлікт романтичних ілюзій та дійсності в романі «Пані Боварі». Сюжет і композиція роману. Зображення суспільства. Еволюція Емми Боварі. Образи обивателів. Об'єктивний стиль Г. Флобера. Психологічні деталі. Боваризм як суспільно-психологічне явище.

Англія

Оскар Вайльд (1854 – 1900). «Портрет Доріана Грея».

Ідейно-естетичні погляди і творчий шлях митця. Проблема краси й моралі в романі «Портрет Доріана Грея». Система образів. Еволюція головного героя. Роль фантастики у творі. Символіка. Традиції і новаторство О. Вайльда в жанрі роману.

Тема 5. ПЕРЕХІД ДО МОДЕРНІЗМУ. ВЗАЄМОДІЯ СИМВОЛІЗМУ Й ІМПРЕСІОНІЗМУ В ЛІРИЦІ (орієнтовна к-ть годин 4 год.) (4-5 творів за вибором учителя)

Модернізм як літературно-мистецький напрям кінця ХІХ – початку ХХ ст. Течії раннього модернізму: символізм, імпресіонізм, неоромантизм.

Франція

Шарль Бодлер (1821 – 1867). «Квіти зла» («Альбатрос», «Відповідності», «Вечорова гармонія»).

Ш. Бодлер – пізній романтик і зачинатель модернізму. Збірка «Квіти зла» (загальна характеристика). Образи, символи, особливості поетичної мови у віршах Ш. Бодлера.

Теоретичні засади й художні відкриття поезії французького символізму. Взаємодія символізму й імпресіонізму в ліриці.

Поль Верлен (1844 – 1896). «Поетичне мистецтво», «Осіньна пісня».

Естетичні погляди поета у вірші «Поетичне мистецтво». Зображення пейзажів природи і душі в «Осінній пісні». Сугестивність, музичність, живописність лірики.

Артур Рембо (1854-1891). «Голосівки», «Моя циганерія». Художнє новаторство А. Рембо. Поєднання рис імпресіонізму й символізму в сонеті «Голосівки». Образ ліричного героя у вірші «Моя циганерія».

Тема 6. ДРАМАТУРГІЯ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ. (орієнтовна к-ть годин 3 год.)

Зміни в драматургії на межі ХІХ–ХХ ст.

Бельгія

Моріс Метерлінк (1862 – 1942). «Синій птах».

М. Метерлінк як теоретик і практик «нової драми». Концепція символістського театру. Ідея одухотворення життя й відновлення втрачених зв'язків у драмі-феєрії «Синій птах». Особливості розвитку сюжету. Роль фантастики. Символіка образів. Трагування фіналу.

Тема 7. СУЧАСНА ЛІТЕРАТУРА В ЮНАЦЬКОМУ ЧИТАННІ (орієнтовна к-ть годин 2 год.)

(1-2 твори за вибором учителя та учнів)

Франція

Ромен Гарі (1914 – 1980). «Повітряні змії».

Французький письменник єврейського походження (Роман Кацев), двічі лауреат Гонкурівської премії. Зображення Другої світової війни у творчості митця. Ідеї миру, людяності, порятунку духовних цінностей.

Швеція

Тумас Йоста Транстремер (1931 – 2015). Лірика (1-2 твори за вибором учителя)

Тумас Йоста Транстремер – лауреат Нобелівської премії, поет, перекладач, прозаїк. Розмаїття тем і жанрів його лірики. Актуальні проблеми сьогодення та образ сучасної людини в поезії Т. Й. Транстремера.

Китай

Мо Янь (Гуань Моє, нар. 1955). «Геній».

Мо Янь – сучасний китайський письменник, лауреат Нобелівської премії з літератури. «Геній» – історія талановитого юнака, який наполегливо шукає спосіб убезпечення людей від руйнівних землетрусів. Гуманістична сутність образу та духовна стійкість героя на шляху до мети. Зміни у сприйманні Цзян Дачжі однокласниками, вплив героя на пробудження їхньої свідомості. Міфологічні алюзії у творі.

Велика Британія

Сью Таунсенд (1946 – 2014). Цикл творів про Адріана Моула (1 за вибором учителя)

Образ молодого людини, її становлення, стосунків зі світом та психологічні проблеми в циклі творів про Адріана Моула. Еволюція головного героя, формування характеру та цінностей. Авторська іронія. Жанр щоденника.

Ніл Річард МакКіннон Гейман (нар. 1960). «Чому наше майбутнє залежить від читання» або «Кораліна».

Н. Гейман – англійський письменник-фантаст, автор романів, графічних новел і коміксів. «Чому наше майбутнє залежить від читання» – лекція Н. Геймана про важливість читання в житті людини. Проблематика повісті «Кораліна» (моральний вибір людини, стосунки батьків і дітей та ін.). Особливості стилю автора (чарівні елементи, дзеркальність образів, динамізм оповіді, іронія та ін.). Допитливість, сміливість, сила духу Кораліни. Символіка твору.

Польща

Йоанна Ягелло (нар. 1974). «Кава з кардамоном».

Й. Ягелло – польська письменниця, авторка творів для дітей та молоді. «Кава з кардамоном»: Синтез підліткової повісті (стосунки в родині, перше кохання) та детективу (розгадування сімейної таємниці). Проблема батьків і дітей. Образ головної героїні. Мова твору.

ПІДСУМКИ (1 год.)

ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА

11 КЛАС

ВСТУП

Тема 1. ЛІТЕРАТУРА. МОРАЛЬ. ЛЮДЯНІСТЬ (1 год.)

Виклики сучасного світу. Значення літератури та культури для збереження миру й духовності. Роль вітчизняної перекладацької школи для популяризації світової літератури й формування українського читача. Літературні премії світу, письменники-лауреати та їхній внесок у боротьбу за мир і духовність.

Тема 2. ЗОЛОТІ СТОРІНКИ ДАЛЕКИХ ЕПОХ (орієнтовна к-ть годин 3 год.)

Німеччина

Німецьке Просвітництво та його вплив на розвиток Європи.

Йоганн Вольфганг Гете (1749 – 1832). «Фауст» (I частина), останній монолог Фауста (II частина).

Віхи життя та значення діяльності Й. В. Гете для світової культури. Історія створення трагедії «Фауст». Особливості композиції. Проблематика. Образ Фауста як утілення динамізму нової європейської цивілізації. Пошуки сенсу буття й призначення людини. Опозиція Фауст – Мефістофель. Фауст і Маргарита. Жанрова своєрідність твору.

Тема 3. МОДЕРНІЗМ (орієнтовна к-ть годин 6 год.)

Модерністська проза початку ХХ ст. (загальна характеристика).

Світоглядні й естетичні засади модернізму, його художнє новаторство. Модерністські явища в художній прозі на початку ХХ ст. Ф. Кафка, Дж. Джойс і М. Пруст як зачинателі модернізму в європейській прозі.

Німецькомовна проза

Франц Кафка (1883 – 1924). «Перевтілення».

Життя і творчий шлях Ф. Кафки. Зображення відчуження особистості в новелі «Перевтілення». Образ Грегора Замзи: проблемність, метафоричність, символічність. Розкриття у творі світового буття як абсурдного. Особливості композиції, функції фантастики. Характерні риси стилю Ф. Кафки, поєднання реалістичних і міфологічних елементів у гротескному світі.

Франція

Альбер Камю (1913 – 1960). «Чума». Віхи життя й особливості світогляду А. Камю. Роман «Чума»: проблематика, сюжет і композиція, притчевість твору, алегоризм образів і ситуацій.

Тема 4. ШЕДЕВРИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЛІРИКИ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ. (орієнтовна к-ть годин 5 год.) (твори 3-4 авторів за вибором учителя)

Розмаїття течій модернізму й авангардизму в європейській ліриці ХХ ст.

Франція

Гійом Аполлінер (Вільгельм Альберт Володимир Олександр Аполлінарій Костровицький, 1880 – 1918). «Зарізана голубка й водограй», «Міст Мірабо».

Гійом Аполлінер – поет-авангардист. Зв'язок поезії митця з естетикою кубізму, своєрідність «сюрреалізму» письменника, його художні новації в царині лірики. Збірки «Алкоголі. Вірші 1898 – 1913 рр.», «Каліграми. Вірші Миру і Війни». Специфіка віршованої форми каліграм («Зарізана голубка й водограй»). Тема кохання й часу у вірші «Міст Мірабо». Верлібр у творчості Гійома Аполлінера.

Австрія

Райнер Марія Рільке (1875 – 1926). «Згаси мій зір...», «Орфей, Еввідіка, Гермес», збірка «Сонети до Орфея» (огляд).

Своєрідність поглядів і поетики Р. М. Рільке. Діалог ліричного героя з Богом («Згаси мій зір...»). Переосмислення античних міфів у віршах митця («Орфей, Еввідіка, Гермес», збірка «Сонети до Орфея»). Філософський характер і художня довершеність лірики поета.

Іспанія

Федеріко Гарсія Лорка (1898 – 1936). «Про царівну Місяцівну», «Гітара».

Віхи творчого шляху й художні здобутки Ф. Гарсія Лорки. Жанрове розмаїття його лірики. Яскраві образи й символи у віршах поета. Своєрідність художнього світу Ф. Гарсія Лорки.

Тема 5. АНТИУТОПІЯ У СВІТОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ (орієнтовна к-ть годин 2 год.)

Розвиток жанру антиутопії у ХХ ст.: ознаки та представники.

Велика Британія

Джордж Оруелл (Ерік Артур Блер, 1903 – 1950). «Скотоферма» або «1984» (1 твір за вибором учителя).

Зв'язок творчості Дж. Оруелла із соціально-історичною ситуацією доби. Викриття сутності тоталітарної системи та її ієрархії в антиутопіях митця. Боротьба проти страху й рабської покірності в суспільній свідомості. Образ головного героя в динаміці. Поетика антиутопії (фантастика, мова, символи, алегорії та ін.).

Тема 6. ПРОБЛЕМА ВІЙНИ І МИРУ В ЛІТЕРАТУРІ ХХ СТ. (орієнтовна к-ть годин 4 год.)

Німеччина

Епічний театр Б. Брехта: теоретичні засади й художня практика.

Бертольт Брехт (1898 – 1956). «Матінка Кураж та її діти».

Б. Брехт – драматург-новатор. Зображення війни як засобу збагачення в драмі «Матінка Кураж та її діти». Ідеї попередження та риси «епічного театру» в п'єсі.

Генріх Белль (1917 – 1985). «Подорожній, коли ти прийдеш у Спа...».

Життєвий і творчий шлях письменника. Засудження антигуманної сутності Другої світової війни, її руйнівних наслідків для людства в оповіданні «Подорожній, коли ти прийдеш у Спа...». Образ школи як художня модель

нацистської Німеччини. Зображення війни з погляду важко пораненого юного солдата. Символічний зміст назви оповідання, її зв'язок з історією Спарти. Форма твору (внутрішній монолог). Специфіка змалювання образу головного героя (відсутність імені, виразних індивідуальних рис, байдужість до світу, зміни в його внутрішньому світі та ін.). Художні деталі. Підтекст. Авторська позиція.

Німецькомовна поезія

Пауль Целан (1920 – 1970). «Фуга смерті».

Віхи життя й творчості Пауля Целана. «Фуга смерті» – один із найвідоміших творів про Голокост. Художнє новаторство митця. Ключові метафори («чорне молоко світання», «могила в повітрі») як відтворення жахливої реальності Освенціму. Прийом протиставлення. Провідні мотиви та їхня роль у творі. Трансформація біблійних образів і мотивів у творі.

Тема 7. ЛЮДИНА ТА ПОШУКИ СЕНСУ ІСНУВАННЯ В ПРОЗІ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ. (орієнтовна к-ть годин 4 год.) (2 твори за вибором учителя)

Загальна характеристика провідних тенденцій прози другої половини ХХ ст.

Ернест Міллер Гемінгвей (1899 – 1961). «Старий і море».

Габріель Гарсія Маркес (1927 – 2014). «Стариган із крилами».
Ясунарі Кавабата (1899 – 1972) . «Тисяча журавлів».
(2 твори за вибором учителя)

США

Ернест Міллер Гемінгвей (1899 – 1961). «Старий і море».

Віхи життя й творчості митця. «Кодекс честі» героїв Е. М. Гемінгвея. Реалістичний, міфологічний і філософський плани повісті «Старий і море». Символіка образів (риба, море, рибалка, хлопчик та ін.). Образ Сантьяго. Ознаки притчі у повісті.

Колумбія

Габріель Гарсія Маркес (1927 – 2014). «Стариган із крилами».

Короткі відомості про життя митця, лауреата Нобелівської премії. Специфіка «магічного реалізму» Г. Гарсія Маркеса. Синтез реального і фантастичного в оповіданні Г. Гарсія Маркеса «Стариган із крилами». Відображення моральної деградації людства. Символічний зміст образу янгола. Ідея прагнення до внутрішнього вдосконалення, морального відродження, повернення до вічних цінностей.

Японія

Ясунарі Кавабата (1899 – 1972) . «Тисяча журавлів».

Ясунарі Кавабата – лауреат Нобелівської премії. Відображення самотності японської культури у повісті «Тисяча журавлів». Роль чайної церемонії в композиції твору. Провідні ідеї (утвердження ідеї єдності людини з природою, гармонії зі світом, повернення до національних традицій і вічних цінностей). Образна система повісті. Еволюція головного героя (Кікудзі). Символіка. Японські уявлення про красу та їх відображення у творі. Особливості стилю письменника.

Тема 8. ЛІТЕРАТУРА ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТ. (орієнтовна к-ть годин 2 год.)

Провідні тенденції в драматургії другої половини ХХ ст.

Формування «театру абсурду» як явища театрального авангарду в 1950-1960-х рр., його провідні ознаки. Огляд здобутків митців («Гостина старої дами» Ф. Дюрренматта, «Санта-Крус» М. Фріша, «Носороги» Е. Йонеско, «Чекаючи на Годо» С. Беккета). Жанрові новації (драма-притча, трагікомедія та ін.). Значення іронії, гротеску у творах.

Література постмодернізму

Постмодернізм – одне із найяскравіших літературних явищ останніх десятиліть ХХ – початку ХХІ ст. Постмодерністське мистецтво: елітарна й масова культура.

Милорад Павич (1929 – 2009). «Скляний равлик».

Хуліо Кортасар (1914 – 1984). «Менади»

(1 твір за вибором учителя)

Сербія

Милорад Павич (1929 – 2009). «Скляний равлик».

Короткі відомості про митця. Утілення в оповіданні «Скляний равлик» рис постмодернізму. Можливість вибору шляхів читання твору як вияв характерної для постмодерністської літератури гри письменника з текстом і читачем, «відмови від монопольного права автора на істину». Варіанти фіналу твору як ознака стилю М. Павича. Значення центральної метафори.

Аргентина

Хуліо Кортасар (1914 – 1984). «Менади».

Короткі відомості про письменника. Фантасмагорична картина безумства натовпу в оповіданні Х. Кортасара «Менади». Відображення сучасних соціальних, психологічних, етичних проблем у творі. Специфіка індивідуального стилю митця: поєднання реалістичних і фантастичних елементів, калейдоскопічність подій, символіка, метафоризм, пародія.

Тема 9. СУЧАСНА ЛІТЕРАТУРА В ЮНАЦЬКОМУ ЧИТАННІ (орієнтовна к-ть годин 2 год.)

(1-2 твори за вибором учителя та учнів)

Україна

Загальна характеристика розвитку кримськотатарської літератури й культури.

Таїр Халілов (нар. 1940 р.). «До останнього подиху».

Таїр Халілов – сучасний український кримськотатарський письменник. Близькість прози Халілова до філософії екзистенціалізму.

«До останнього подиху» – історія життя, боротьби та любові героя твору, віддзеркалення в ній трагічної долі кримськотатарського народу. Тема депортації кримських татар та свавілля влади. Образ Бекира – людини, котра ніколи не здається. Почуття гідності героя, глибинний зв'язок зі своїм народом.

Франція

Даніель Пеннак (нар. 1944). «Усе для людоджерів».

Короткі відомості про митця. Пеннак як автор декларації прав читача. Серія детективних романів «Сага про Малоссена». Образ сучасного Парижа та

його мешканців у романі «Все для людоджерів». Викриття абсурдності суспільства споживання. Детективна лінія твору. Образ Бенджамена Малоссена. Відкритий фінал. Метафоричний сенс назви роману. Іронічний стиль оповіді.

США

Стівен Едвін Кінг (нар. 1947). «Мораль».

Короткі відомості про письменника-фантаста. Метафора одержимості як наскрізна тема творів письменника. «Мораль»: проблематика, поетика, жанрова своєрідність. Біблійні мотиви у творі. Психологізм у зображенні персонажів. Підтекст. Сенс назви й фіналу. Художня своєрідність твору (динамізм, інтрига, нагнітання атмосфери, невимушений виклад).

Джон Майкл Грін (нар. 1977). «Провина зірок».

Д. Грін – американський письменник, автор книжок для підлітків та молоді, відеоблогер. «Провина зірок» – розповідь про історію кохання невеличково хворих юнака та дівчини. Образи головних героїв. Ідея цінності життя. Символіка назви твору. Ліризм, іронічність оповіді.

Австралія

Маркус Френк Зузак (нар. 1975). «Крадійка книжок».

Короткі відомості про митця. «Крадійка книжок» - роман про Другу світову війну. Історія життя дівчинки Лізелі Мемінгер. Викриття згубного впливу нацизму у творі. Образи «маленьких людей», які опинилися в умовах фашистської системи. Ідеї людяності, добра, порятунку життя й культури. Книга як символ збереження духовності в жорстокому світу. Форми оповіді.

ПІДСУМКИ (1 год.) Узагальнення і систематизація навчального матеріалу.

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ (1914–1945 рр.)

(104 години).

10 клас

(52 години)

Вступ (1 год)

Україна і світ на порозі ХХ ст.: основні тенденції політичного, соціально економічного та культурного розвитку. Формування модерної української нації. ХХ століття у світовій історії. Періодизація історії України ХХ ст.

Завдання і структура курсів історії України та всесвітньої історії ХХ – початку ХХІ ст., особливості курсу історії України 1914–1945 рр

Розділ 1. Україна в роки Першої світової війни. (5 год)

Україна в геополітичних планах країн Антанти і Центральних держав.

Головна українська рада. Союз визволення України. Загальна Українська рада. Український національний рух у Російській імперії.

Воєнні дії на території України в 1914–1915 рр. Політика Російської імперії та Австро-Угорщини на українських землях у 1914–1917 рр.

Політика Російської та Австро-Угорської імперій на українських землях у 1914-1917 рр.

Життя на фронті і тилу, стратегія виживання українського населення

Навчальний проект : « Культурно- просвітницька діяльність Українських січових стрільців»

Практичне заняття. Перша світова війна як виклик людському виживанню: жінки у війні, діти-сироти, біженці, військовополонені, скалічені солдати (на основі аналізу текстових і візуальних джерел).

Узагальнення . Тематичний контроль

Розділ 2. Українська революція, розпад Російської імперії та постановня національної держави – Української Народної Республіки. (10)

Причини та рушійні сили Української революції. Українська Національна Рада. Всеукраїнський національний конгрес.

Відносини УЦР з Тимчасовим урядом. I та II Універсали. Збройний виступ самостійників

З'їзд поневолених народів Росії як передвісник розпаду Російської імперії.

Прихід до влади більшовиків в Росії: позиція УЦР. III Універсал. Внутрішня та зовнішня політика УЦР після проголошення УНР.

Проголошення в Харкові більшовицької влади та маріонеткової квазідержави УНР. Початок і перебіг першої російсько-української війни. Бій під Крутами

IV Універсал: проголошення державної незалежності УНР. Мирний договір УНР із Центральними державами.

Навчальний проект : « У 1918-му Україна здобула незалежність, у 1991-му- відновила, сьогодні- захищає. »

Законотворча діяльність УЦР взимку–навесні 1918 р. Конституція УНР.

Практичне заняття: Державне будівництво Української Центральної Ради: здобутки і прорахунки.

Узагальнення . Тематичний контроль

Розділ 3. В боротьбі за українську незалежність. (10)

Українська Держава за доби Гетьманату. Прелімінарний (попередній) мирний договір Української Держави з РСФРР (РСФСР).

Утворення Директорії. Антигетьманське повстання. Відновлення УНР. Злука УНР і ЗУНР

Кримські крайові уряди 1918-1919 рр. Спроби приєднання Криму до України

Розпад Австро-Угорської імперії. «Листопадовий зрив». ЗУНР

Чортківська офензива. Український національний рух на Буковині й у Закарпатті.

Друга російсько-українська війна. Створення маріонеткової Української Соціалістичної Радянської (Советської) Республіки

Політика Воєнного комунізму. Червоний терор.

УНР в кільці фронтів: ключові події, герої та результати боротьби за збереження української держави. Денікінський режим на теринах України.

Варшавська угода. Війна УНР в союзі з Польщею проти більшовицької Росії. Здобуття Києва. «Червоний» терор у Криму.

Повстанський рух 1920-1921 рр. Другий Зимовий похід Армії УНР. Поразка УНР.

Написання есе: Зовнішній ворог чи внутрішній розбрат: як долати загрози суверенітету держави

Розвиток культури у 1917-1921 рр., освіта, наука , мистецтво

Міжетнічні відносини в Україні 1917-1921 рр. Міжетнічні конфлікти , їх наслідки. Антиєврейські погроми

Практичне заняття: « Повстанський рух в Україні 1920-1921 рр., ідейні основи , практика.»

Урок узагальнення. Тематичний контроль.

Розділ 4. Україна в складі тоталітарної імперії – Союзу Радянських Соціалістичних Республік.(10)

Голод 1921-1923 рр. : причини, наслідки. Іноземна допомога жертвам голоду в УСРР. Повстанський рух в Україні 1921-1923 рр.

Формальний та реальний статус УСРР (УССР) у « договірній федерації» радянських республік. Привласнення союзним центром суверенітету України.

Суспільно-політичне життя в УСРР. Ліквідація багатопартійності. Впровадження непу в УСРР. Політика «коренізації».

Форсована промислова індустріалізація в УСРР. Згорання непу. Голод 1928-1929рр. Перехід до планової економіки.

Масові депортації, кампанія розкуркулення, насильницька колективізація Пасивні і активні форми опору населення УСРР сталінський політиці.

Примусові хлібозаготівлі. Український хліб на експорт. Голодомор 1932-1933 рр. – геноцид Українського народу. Національно- демографічні зміни.

Практичне заняття: Голодомор мовою документів, свідчень, чисел.

Політичні процеси кінця 1920-х –початку 1930-х рр. Масові репресії. Згорання «українізації». Розстріляне відродження. Посилення російської експансії у сферах освіти, науки , мистецтва

Написання есе: «Сталінська військово-промислова модернізація ціною мільйонів життів».

Прояви «культу особи» Йосифа Сталіна в Україні. Конституція УРСР 1937 року.

Урок узагальнення. Тематичний контроль

Розділ 5. Західноукраїнські землі в міжвоєнний період. (6)

Правовий статус українських земель у складі Польщі

Українські землі у складі Румунії

Правовий статус Закарпаття.

Культурне і релігійне життя на західноукраїнських теренах в умовах іноземного панування

Написання есе: В'ячеслав Липинський і Дмитро Донцов: ідейні вороги чи соратники ?

Практичне заняття. «Срібна земля» (третя спроба утвердження незалежності України).

Розділ 6. Україна в роки Другої світової війни. Тема 6. Україна в роки другої світової війни

(10 год.)

Українське питання в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни. Радянсько-німецькі договори 1939 р. Початок Другої світової війни. Українці в польській армії. Розкол ОУН.

«Радянська/советизація» західних областей України у 1939–1940 рр. Масові політичні репресії. Радянські воєнні злочини та депортації. Суспільно-політичні настрої населення.

Передумови, початок німецько-радянської війни. «Тактика випаленої землі». Депортації німців та інших народів з території України. Інші злочини радянського режиму. Катастрофічні поразки Червоної армії 1941 р.

Окупація України військами Німеччини та її союзників. Нацистський «новий порядок» в Україні. Прояви співпраці з окупаційним режимом. Голокост

Акт проголошення Української Держави. Опір нацистським Загарбникам. Український визвольний рух. Поліська Січ. Українська повстанська армія (УПА). Українсько-польське протистояння. Українська Головна Визвольна Рада (УГВР).

Бойові дії Червоної армії у 1942–1944 рр. в Україні. «Чорносвітники». Радянський партизанський рух. Вигнання німецьких військ та їхніх союзників з України. Відновлення тоталітарного імперського режиму

в УРСР. Депортація кримськотатарського народу як злочин геноциду. Депортація інших етносів Криму.

Навчальний проект : Сталінські генерали і ціна людського життя (битва за Дніпро, Берлін)

Культура в роки війни. Пропаганда в умовах Другої світової війни

Повсякдення в часи війни: стратегії боротьби і виживання.

Практичне заняття: «Моделі історичної пам'яті про Другу світову війну та сучасний світ»

Українці у військових формуваннях країн Об'єднаних Націй і держав «Вісі». Внесок українського народу в перемогу над нацистською Німеччиною. Українське питання на Ялтинській і Потсдамській конференціях. Ціна війни для України: людські, матеріальні втрати

Урок узагальнення з теми . Тематичний контроль

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ (від 1945 р. до сьогодення).

11 клас

(52 години)

Повторення. Вступ. (1 год)

Україна на політичній карті Європи в 1914–1945 рр. Уроки української історії 1914–1945 рр. Періодизація історії України другої половини ХХ – першої чверті ХХІ ст. Особливості курсу історії України від 1945 р. до сьогодення.

Розділ 1. Україна в повоєнний період. (9 год)

Україна в системі міжнародних відносин. УРСР – співзасновниця Організації Об'єднаних Націй (ООН). Участь України в інших міжнародних організаціях. Переміщені особи з України. Репатріація. Неповерненці.

Встановлення кордонів УРСР із сусідніми державами. Депортація за «обміном населення» між УРСР та Польською Народною Республікою (1944–1946 рр.). Операція «Вісла». Обмін територіями 1951 р.

Відбудова промисловості: джерела та ресурси (праця мобілізованих, військовополонених, репатріантів, в'язнів виправно-трудова таборів). Становище сільського господарства. Голод 1946–1947 рр.

Навчальний проект: «Примусове трудове використання військовополонених та «інтернованих і мобілізованих німців» на території України»

Посилення проявів «культу особи» Йосифа Сталіна в УРСР. Особливості державної пропаганди. Ідеологічні інтерпретації перемоги над нацизмом. «Ждановщина» в Україні. Кампанії боротьби проти «українських буржуазних націоналістів» і «безрідних космополітів».

«Радянізація» західних областей УРСР. Ліквідація Української греко-католицької церкви. Операція «Захід». Національно-визвольний рух у 1944–1950-х рр. на території України.

Практичне заняття: «Повсякденне життя повоєнних років. Доля жінки.»

Особливості розвитку культури. Повсякденне життя населення України в повоєнні часи: стратегії виживання. Зміни у суспільній свідомості.

Урок узагальнення. Тематичний контроль.

Розділ 2. Україна в умовах десталінізації. (8 год)

Внутрішньополітична ситуація в УРСР. Українці в повстаннях у таборах ГУЛАГу. ХХ з'їзд Комуністичної партії Радянського Союзу (КПРС).

Десталінізація: зміст, ідеологічні обмеження. Суперечливість процесу реабілітації жертв політичних репресій. Ліквідація ГУЛАГу.

Децентралізація управління економікою. Розвиток промисловості. Становище сільського господарства

Практичне заняття. : «Розгортання дисидентського руху: передумови, течії, діяльність» («Шістдесятництво». Київський клуб творчої молоді «Сучасник». Спроби опозиційної діяльності: підпільні групи та організації. Зародження дисидентського руху. Антирежимні виступи.)

Особливості розвитку культури. Продовження політики російщення. Антирелігійні кампанії.

Навчальний проект : «Ті, хто відкрили шлях у космос (внесок українців в освоєння космічного простору).»

Урок узагальнення. Тематичний контроль

Розділ 3. Україна в період системної кризи Союзу Радянських Соціалістичних Республік. (8 год)

Зміни в системі влади. Неосталінізм. Конституція УРСР 1978 р. Вплив міжнародних процесів на ситуацію в Україні. Посилення репресій проти української інтелігенції. Активізація дисидентського руху: течії, форми та методи боротьби. «Самвидав». «Український вісник».

Навчальний проект: « Виклик системі» (аналіз творів Івана Дзюби «Інтернаціоналізм чи русифікація?», Михайла Брайчевського «Приєднання чи возз'єднання?»).»

Наростання економічної кризи. Уповільнення темпів зростання промисловості. Провал Продовольчої програми. Життєвий рівень населення. Феномени радянського повсякдення: «хрущовки», «дефіцит», «черги». Етносоціальні зміни в УРСР. Зміни в суспільній свідомості. Особливості розвитку культури. Українське поетичне кіно. Український спорт. Особливості державної пропаганди в Україні: «радянський народ»,

Практична робота : «Український «самвидав»: теми, ідеї, автори» Урок узагальнення. Тематичний контроль

Розділ 4. Відновлення державної незалежності України, її роль у розпаді Союзу Радянських Соціалістичних Республік. (8 год)

Політика «перебудови прискорення-гласності» та її наслідки в УРСР

Практичне заняття: Чорнобильська катастрофа та її наслідки.

Виникнення націонал-демократичної, антикомуністичної опозиції. Утворення неформальних громадських організацій і груп. Українська Гельсінська спілка.

Народний рух України за перебудову. Перехід частини республіканської номенклатури на національні позиції. Перші альтернативні вибори (1990 р.). «Декларація про державний суверенітет України». «Революція на граніті». Формування багатопартійності. Масові страйки шахтарів.

Україна під час спроби державного перевороту в СРСР. «Акт проголошення державної незалежності України». Всеукраїнський референдум і вибори Президента України 1 грудня 1991 р. Роль України у розпаді СРСР. Міжнародне визнання державної незалежності України

Внесок української діаспори у відновлення державної незалежності України.

Урок узагальнення. Тематичний контроль.

Розділ 5. Становлення, розвиток України як незалежної держави. (9 год)

Державотворчі процеси. Особливості багатопартійної системи. Прийняття Конституції України 1996 р. Президентські вибори 2004 р. «Помаранчева революція». Конституційна реформа 2004 р.

Основні тенденції суспільнополітичного життя в 2005–2009 рр. Утвердження ринкової економіки. Запровадження національної валюти – гривні. Специфіка приватизації. Становлення, прояви олігархічної системи.

Демографічна та етносоціальна структура населення України. Повернення кримськотатарського народу на історичну Батьківщину. Життя національних спільнот в Україні.

Практична робота: «Інтеграція України в європейський та світовий економічний простір: виклики і відповіді.»

Урок узагальнення. Тематичний контроль

Розділ 6. Європейський вибір України. Російсько-українська війна. (9 год)

Геополітичний вибір України: утвердження євроінтеграційного курсу.

Зрив угоди про асоціацію України та Європейським Союзом (ЄС). Євромайдан. Революція Гідності. Крах режиму Віктора Януковича. Небесна Сотня. Президентські та парламентські вибори 2014 р. Обрання Петра Порошенка Президентом України.

Початок війни РФ проти України: окупація, анексія Криму, збройна агресія на сході України. Квazіреферендуми і проголошення маріонеткових квазідержав Донецької Народної Республіки (ДНР), Луганської Народної Республіки (ЛНР).

Антитерористична операція/Операція об'єднаних сил (АТО/ООС). Перебіг бойових дій. Мінські домовленості. Українське громадянське суспільство в

обороні держави. Добровольчі батальйони. Волонтерський рух.

Написання есе : Чи справді сьогодні Україна – щит Європи?

Широкомасштабне вторгнення російських військ на терени України: перебіг, результати. Збройні сили України (ЗСУ), Національна гвардія, територіальна оборона, громадянське суспільство та влада в обороні країни. Злочини геноциду та воєнні злочини РФ проти України.

Практичне заняття: «Stand with Ukraine. Міжнародна підтримка України у боротьбі проти агресії Росії»

Урок узагальнення. Тематичний контроль

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ

(70 годин).

(1914–1945 рр.). 10 клас

(35 годин)

Структура курсу.

Розділ 1. Передумови Першої світової війни. Війна та революції. (5)

Початок «Великої війни». Стратегічні плани ворогуючих сторін, їхні наміри щодо України. Фронти війни та характеристика основних воєнних кампаній. Міжнаціональні конфлікти в умовах війни. Людина на фронті й у тилу.

Російська революція 1917 р. та її вплив на перебіг війни. Брестський мирний договір Російської Соціалістичної Федеративної Радянської/Советської Республіки (РСФРР/РСФСР) з державами Четверного союзу, визнання Української Народної Республіки (УНР).

Поразка Німеччини та її союзників. Розпад імперій і утворення нових незалежних держав у Європі.

Орієнтовні теми для практичних занять.

– Перша світова: повсякденне життя в умовах фронту і тилу.

– Світовідчуття європейця: наслідки Великої війни (на основі мемуарів і художніх творів).

Орієнтовні теми для навчальних проєктів.

– Жінки у війнах і революціях початку ХХ ст. (соціальні статуси і життєві долі).

– Будні війни (збірка візуальних матеріалів).

Узагальнення Тематичний контроль

Розділ 2. Облаштування повоєнного світу.(6)

«14 пунктів» Вудро Вілсона. Паризька мирна конференція. «Українське питання» на Паризькій конференції. Версальський договір. Створення Ліги Націй. Мирні договори із союзниками Німеччини.

Вашингтонська конференція. Завершення формування Версальсько-Вашингтонської системи, її суперечності.

Джерела нестабільності міждержавних відносин. Початок ревізії повоєнних угод. Пакт Бріана-Келлог

Орієнтовні теми для практичних занять.

– Вогнища напруги в міжнародних відносинах: причини, сторони та наслідки протистояння.

Орієнтовні теми для написання есе.

– Переможені й переможці у Великій війні: узгодження позицій.

Узагальнення. Тематичний контроль

Розділ 3. Провідні держави світу в міжвоєнний період.(5)

Сполучені Штати Америки. Зростання ролі США на міжнародній арені. Доба «проспериті». Велика депресія. «Новий курс» Франкліна Рузвельта, його складові та основні наслідки

Велика Британія. Особливості розвитку Великої Британії в 1920– 1930-ті рр. Спроби реформування Британської імперії. Франція. Політичний та

соціально-економічний розвиток Франції в 1920– 1930-х рр. Народний фронт і його уряди.

Італія. Становище Італії після Першої світової війни. Корпоративна держава: ідея та реальність. Встановлення фашистського режиму.

Німеччина. Листопадова революція та становлення Веймарської республіки. Повоєнне зближення Веймарської Німеччини та СРСР. Вплив світової економічної кризи в Німеччині на політичне життя країни. Прихід до влади нацистів. Нацистська расистська ідеологія та антисемітизм. Політична і соціально-економічна сутність нацизму. Союз Радянських/ Советських Соціалістичних Республік (Радянський/ Советський Союз, СРСР/СРСР) як держава імперського типу. Військовопромислова модернізація.

Ознаки та прояви тоталітарного режиму в СРСР/СРСР. Виклики міжвоєнного часу. Європа від економічної стабільності до світової кризи. Запровадження державного регулювання соціально-економічних процесів. Громадянська війна в Іспанії. Європа перед вибором між демократією та авторитаризмом. Радикалізація політичного життя. Ідеологічне осмислення нових реалій суспільного життя: комунізм, соціалреформізм, неолібералізм, інтегральний націоналізм, фашизм і нацизм.

Орієнтовні теми практичних занять.

- Європа: політика економіки та протекціонізму, впровадження державного контролю над економікою.
 - Тоталітарні режими: державний контроль над публічним життям і суспільною свідомістю.
 - Комуністичний тоталітаризм: світоглядне наповнення і спрямованість.
- Орієнтовні назви навчальних проєктів.
- Геополітична ситуація в Європі у період між світовими війнами.
 - Суспільне життя міжвоєнної Європи та його осмислення у наукових працях і мистецьких творах.

Розділ 4. Держави Центрально-Східної Європи.(5)

Відновлення польської державності. Становлення Другої Речі Посполитої. Переворот 1926 р.

Чехословацька республіка. Угорська революція. Режим Міклоша Горті. Румунія в міжвоєнні роки. Королівська диктатура. Режим Йона Антонеску. Болгарія в міжвоєнний період. Політична нестабільність держави. Встановлення королівської диктатури.

Утворення Королівства сербів, хорватів і словенців. Проголошення Югославії.

Становище національних меншин і міжнаціональні відносини у країнах регіону.

Орієнтовні теми для практичних занять.

- Центрально-Східна Європа: вибір між демократією й авторитаризмом.
 - Міжнаціональні відносини у державах Центрально-Східної Європи.
- Орієнтовна тема для навчального проєкту.
- Українська еміграція в Центрально-Східній Європі: політична діяльність і культурне життя.

Розділ 5. Держави Азії та Латинської Америки. (3)

Японія. Мілітаризація економіки, державних інституцій та суспільної свідомості населення. Зовнішня експансіоністська політика.

Китай. Національна революція та боротьба за владу між Комуністичною партією Китаю (КПК) і Гомінданом.

Індія. Розгортання антиколоніальної боротьби.

Країни Передньої Азії. Розпад Османської імперії. Модернізація Туреччини та Ірану. Основні аспекти Близькосхідної проблеми.

Латинська Америка: протиборство демократичних сил і диктаторських режимів.

Орієнтовна тема для практичного заняття.

– Азія та Латинська Америка: протиборство демократичних сил і диктаторських режимів.

Орієнтовна тема для навчального проєкту.

– Філософія ненасильства у визвольних рухах ХХ ст. (досвід Махатми Ганді в діяльності Мартіна Лютера Кінга, Нельсона Мандели, радянських/советських дисидентів).

Орієнтовні теми для написання есе.

– Портрет національного лідера на тлі епохи: Кемаль Ататюрк, Махатма Ганді,

Сунь Ятсен, Чан Кайші (на вибір учительки/учителя або учениці/учня).

– Визвольні рухи першої половини ХХ ст. перед вибором: радикалізм чи ненасильницький опір.

Розділ 6. Передумови Другої світової війни.(3)

Спроби перегляду Версальсько-Вашингтонської системи міжнародних договорів. Утворення вогнищ війни на Далекому Сході, Африці та Європі.

Вісь «Берлін–Рим–Токіо». Нарощення озброєнь.

Політика «умиротворення» агресора. Задоволення територіальних претензій Німеччини: «аншлюс» Австрії та Мюнхенська угода.

Антикомінтернівський пакт. Економічне, політичне та воєнне співробітництво між радянським/советським та нацистським режимами у 1933–1941 рр. Підготовка СРСР/СССР до військового вторгнення в Європу.

Англо-франкорадянські/советські переговори 1939 р. Радянсько/советськонімецький пакт про ненапад (пакт МолотоваРіббентропа) та його наслідки для світу.

Орієнтовна тема для практичного заняття.

– Міжнародні відносини в другій половині 1930-х рр. у світлі історичних джерел.

– Імперська політика Радянського/Советського Союзу.

Орієнтовні теми для навчальних проєктів.

– «Українське питання» в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни.

– Ліга Націй в умовах назрівання Другої світової війни: заходи задля збереження миру і причини неефективності.

Розділ 7. Друга світова війна.(6)

Причини, характер, періодизація Другої світової війни. Характеристика періодів війни. Театри воєнних дій. Дипломатія часів війни.

Утворення антигітлерівської коаліції, її значення. Особливості окупаційного режиму, колабораціонізм, рух Опору, стратегії виживання Людина під час війни. Голокост. Праведники народів світу.

Капітуляція нацистської Німеччини та її союзників. Нюрнберзький і Токійський процеси над воєнними злочинцями. Політичні, економічні та соціальні наслідки Другої світової війни.

Орієнтовна тема для практичного заняття.

– Примусова праця у Третньому Райху. Трагедія в'язнів нацистських концтаборів.

Орієнтовні теми для навчальних проєктів.

– Праведники народів світу: подвиг в ім'я людяності.

– Друга світова в об'єктиві кінокамери (в рядках літературних творів).

– Геноцид: зміст та історія поняття.

– Геноцид: історичні приклади (Голодомор, Голокост, знищення ромів, депортація кримськотатарського народу, злочин геноциду Російської Федерації (РФ) в Україні під час російсько-української війни та інші (на вибір учениці/учня)).

Орієнтовна тема для написання есе.

– «Стратегії виживання та моральний вибір у війні (досвід історичних та/або літературних героїв)».

Розділ 8. Повсякденне життя та культура в першій половині ХХ ст.(2)

Найважливіші досягнення науки і техніки, їх вплив на повсякденне життя людей. Основні ідеї й течії модернізму. Масова культура в міжвоєнний період. Суспільно значущі здобутки науки та мистецтва. Розвиток кінематографу. Олімпійський рух.

Орієнтовні теми для навчальних проєктів.

– Виставка творів у стилях модернізму (віртуальна екскурсія).

– «У передчутті війни...» (літературно-мистецька композиція з творів на антивоєнну тематику).

– Доля митців і мислителів в умовах протистояння демократії і тоталітаризму (дослідницький проєкт).

– Кіно: хитання між масовою культурою і мистецтвом (фестиваль кінотрейлерів).

Орієнтовна тема для написання есе.

– Кіно: від наукового експерименту до мистецтва

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ (від 1945 р. до сучасності).

**11 клас
(35 годин)**

Структура курсу.

Розділ 1. Облаштування повоєнного світу.(3)

Риси Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин. Організація Об'єднаних Націй, Україна – співзасновниця ООН. Спеціалізовані організації під егідою ООН. «Загальна декларація прав людини» (1948 р.) і міжнародні пакти про права людини (1966 р.). Включення ЦентральноСхідної Європи до сфери впливу радянської/советської імперії. Початок «холодної війни». Меморандум Джорджа Кеннана і промова Вінстона Черчіля у Фултоні. Доктрина Гаррі Трумена і «план Маршалла».

Поділ Німеччини. Організація Північноатлантичного договору (Північноатлантичний альянс НАТО) та Організація Варшавського договору (ОВД): закріплення біполярності світу. Корейська війна 1950-1953 рр. та Карибська криза 1962 р. І загроза ядерної катастрофи. Спроби подолання міжнародних криз.

Орієнтовна тема для навчального проекту.

– Реалізація завдань ООН її спеціалізованими організаціями: приклади діяльності.

Розділ 2. Держави Північної Америки та Західної Європи: формування постіндустріального суспільства. (7)

Концепція постіндустріального (інформаційного) суспільства. Зміцнення демократії на Заході після Другої світової війни: розширення прав людини. Падіння авторитарних режимів у Південно-Західній Європі в 1970-х рр. Утвердження принципів громадянського суспільства. Тенденції повоєнного розвитку партійних систем. Рух афроамериканців США за громадянські права. Молодіжні виступи кінця 1960-х рр. Рух хіппі. Прояви етнонаціоналізму (проблеми Квебеку, Ольстеру, «баскське питання»). Боротьба за права конфесійних, мовних і сексуальних меншин.

Транснаціональні корпорації. Науково-технічна революція (НТР) і зростання ролі професійних фахівців і техніків. Перехід від виробництва товарів до виробництва послуг. Політика зменшення соціальної нерівності. Німецьке та італійське «економічне диво». «Рейганоміка». «Тетчеризм». Соціальне ринкове господарство. Шведська соціальна модель.

Об'єднання Німеччини. Від Європейського економічного співтовариства (ЄЕС) до Європейського союзу (ЄС).

Країни й організації – центри ухвалення рішень, важливих для безпеки, розв

Орієнтовні теми для практичних занять.
– Процеси демократизації в країнах Західної Європи і Америки у другій половині

XX – початку XXI ст.: причини, специфіка і наслідки.

– Молодіжна контркультура: вплив на формування постіндустріального світу.

Орієнтовна тема для навчального проекту.

– Українська діаспора в Америці та в Європі.

Орієнтовна тема для написання есе.

– Яким має бути сучасний політичний лідер?итку і стабільності в сучасному світі

Розділ 3. Держави Центрально-Східної Європи: трансформаційні процеси.(8)

Результати Другої світової війни для народів Центрально-Східної Європи. Сталінська модель соціалізму та її втілення в Польщі, Угорщині, Болгарії, Румунії, Чехословаччині.

Особливості розвитку Югославії. Доля українців у країнах Центрально-Східної Європи. Операція «Вісла».

Спроба економічної інтеграції держав-сателітів СРСР/СССР; Рада економічної взаємодопомоги (РЕВ). Криза комуністичних режимів країн Центрально-Східної Європи.

Антикомуністичні виступи: заворушення в НДР у 1953 р., Угорська революція 1956 р. і «Празька весна» 1968 р. Спроби модернізації суспільнополітичного устрою та радянська/советська інтервенція в Чехословаччину. СРСР/СССР після смерті Сталіна.

«Хрущовська відлига». Наростання системних кризових явищ у країнах регіону в 70–80-х рр. ХХ ст.

Перебудова в СРСР/СССР. «Оксамитові революції» в країнах Східної Європи. Розпад Радянського/Советського Союзу, Югославії та Чехословаччини. Політичні, економічні, соціальні та національні трансформації. Країни Центрально-Східної Європи у першій чверті ХХІ ст., їхня роль у сучасних міжнародних відносинах. Політична, економічна та ідеологічна експансія Російської Федерації.

Орієнтовні теми для навчальних проєктів.

– «Празька весна» 1968 року.⁸⁷

– Роль лідерів у трансформаційних процесах у країнах Центрально-Східної Європи на зламі 1980–1990-х рр. (на прикладі Вацлава Гавела, Леха Валенси

та інших).

– Моделі історичної пам'яті про Другу світову війну та їх вплив на формування громадянської ідентичності.

– Роль пропаганди в тоталітарному суспільстві (на прикладі гітлерівської Німеччини, сталінського СРСР/СССР, путінської Росії та ін.)

Розділ 4. Держави Азії, Африки та Латинської Америки: вибір шляхів розвитку. (7)

Японія. Повоєнне реформування держави. Джерела та наслідки економічного піднесення. Внутрішньо- та зовнішньополітичні пріоритети.

Китай. Проголошення Китайської Народної Республіки (КНР). Культ особи Мао Цзедуна. «Великий стрибок», комуни, «культурна революція». Трансформаційні процеси в Китаї. Китай на зламі ХХ–ХХІ ст. Сучасна геостратегія КНР.

Утворення Індійської республіки та Пакистану. Конфесійне протистояння в регіоні. Індійський національний конгрес (ІНК). Роль Індії в південноазійському регіоні.

Утворення Ізраїлю. «Близькосхідна проблема» та шляхи її врегулювання. Ісламська революція в Ірані. «Арабська весна». Війни у Сирії. Терористична діяльність. Ісламська держава Іраку і Леванту (ІДІЛ).

Південна Корея: досвід демократизації та «економічне диво».

Деколонізація Африки. Крах апартеїду. Країни регіону у першій чверті ХХІ ст.

Латинська Америка: особливості соціально-економічного та політичного розвитку країн регіону. Революція на Кубі. Виклики політичного та економічного життя латиноамериканських держав першої чверті ХХІ ст.

Орієнтовна тема для практичного заняття.

– Моделі інноваційного розвитку нових азійських незалежних держав.

Орієнтовна тема для написання есе.

– Сучасні країни Азії: діалог західної та східної цивілізацій.

Розділ 5. Міжнародні відносини. (2)

Динаміка «холодної війни». Протистояння НАТО і ОВД. Прояви міжнародної напруженості (Берлінська криза, війна в Кореї, Карибська криза, війни у В'єтнамі, в Афганістані). «Балканська криза» і проблема Косово.

Період «розрядки» в міжнародній політиці. Гельсінська конференція 1975 р. Рецидиви «холодної війни» у ХХІ ст. Недієвість політики «умиротворення» агресора.

Від біполярного до багатопольярного світу. Проблема міжнародного тероризму. Російсько-українська війна. Міжнародна «анти путінська коаліція»

Орієнтовні теми для практичних занять.

– Міжнародні відносини другої половини ХХ – початку ХХІ ст.: точки перетину інтересів.

– Демонтаж результатів періоду «розрядки»: причини і наслідки.

– Рашизм vs система міжнародної безпеки і сучасний світоустрій

Розділ 6. Повсякденне життя і культура. (2)

Науково-технічно революція: наукові відкриття, нові галузі наук, високі технології, інтеграція науки і виробництва. Зміни у змісті та характері праці, соціальній структурі суспільства, якості життя людей країн світу. Розвиток систем соціального забезпечення. Становлення постіндустріального (інформаційного) суспільства. Культура «віртуальної реальності». Освітні системи. Університети як автономні осередки освіти й науки. Розвиток літератури, образотворчого мистецтва, архітектури, музики, театру, кіно й спорту: домінуючі тенденції.

Орієнтовні теми практичних занять.

– Модерне (індустріальне) та постмодерне (інформаційне) суспільства: тяглість та зміни.

Орієнтовні теми навчальних проєктів.

- Людина другої половини ХХ і початку ХХІ ст.: творець, митець, захисник.
- Винаходи ХХ століття, які скоротили відстані та змінили світ.
- Галерея сучасних мистецтв або Олімпійські ігри в сучасному світі (на вибір учительки/учителя або учениці/учня).
- Визначні пам'ятки сучасної архітектури (створення інтерактивної карти).
- Масова культура та ідеологія.

Узагальнення до курсу (1)

ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА

70 годин

Тема 1. Що таке ідентичність? (2 год). Ідентичність. Види ідентичності. Громадянська ідентичність. Змінний характер ідентичності. Самовизначення. Ідентифікація. Особиста гідність. Совість.

Тема 2. Соціалізація особистості (5 год). Поняття соціалізації. Етапи соціалізації. Суб'єкти соціалізації. Соціалізація як ресурс формування громадянської ідентичності. Соціалізація в сім'ї. 6. Соціалізація серед однолітків. Молодіжні субкультури. 7. Партнерські стосунки в сім'ї. Трансформація моделей сім'ї.

Практичне заняття. Орієнтовані теми: -« Хто я ?» (усвідомлення своєї ідентичності). - «Чи може людина бути творцем власного життя, або як стати успішною людиною? -« Що означає для тебе життєвий успіх.»

Тема 3. Самореалізація людини (3 год.). Самореалізація і розвиток. Індивідуальність особистості. Життєві цінності й пріоритети. Активна громадянська позиція. Мобільність і адаптивність людини. Креативність.

Практичні заняття (1 год.) Орієнтовні теми: - «Яку роль відіграє ідентичність та самовизначення в житті людини.» - «Якими є життєві цінності людини.» - «Чому для людини важливо відчувати приналежність до нації, народу.» -« Що означає бути українцем / українкою в часи російської збройної агресії проти України.» -« Як українці проявляють національну ідентичність і пишаються приналежністю до Українського народу».

РОЗДІЛ 2. ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ

Тема 1. Людська гідність і права людини (1 год) Поняття людської гідності. Людська гідність – основа прав людини. Рівність і рівноправність.

Тема 2. Еволюція прав людини (2 год.) Поява та розвиток прав людини. Основоположні права і свободи людини. Класифікація прав людини. Борці за права людини.

Тема 3. Людина і держава (1 год.) Взаємовідносини «людина – держава». Верховенство права. Права і свободи людини та їх гарантування і захист державою. Позитивні і негативні зобов'язання держави.

Тема 4. Права дитини (1 год.). Поняття прав дитини. Конвенція ООН про права дитини. Забезпечення та реалізація прав дитини в Україні.

Тема 5. Механізми захисту прав людини і прав дитини (5 год). Порушення прав людини. Поняття механізмів захисту прав людини. Міжнародні та європейські механізми захисту прав людини. Національні механізми захисту прав людини, їх класифікація. Захист прав дитини.

Тема 6. Права людини та права дитини в умовах збройного конфлікту (1 год). Забезпечення та захист прав людини та прав дитини в умовах збройного конфлікту. Міжнародне гуманітарне право.

Практичні заняття. Орієнтовні теми: -« Чому права і свободи людини є основою демократії.» -«Як звертатися до Європейського Суду з прав людини.» -« Як організувати і провести кампанію із захисту прав людини в нашій місцевій громаді.» -« Хто і як захищає права дитини в Україні.» -« Якою є роль правозахисних організацій та правозахисників.» -« Які способи та шляхи захисту цивільних осіб в умовах збройного конфлікту.» -« Як убезпечити себе та своїх близьких в умовах збройного конфлікту.»

РОЗДІЛ 3. ЛЮДИНА В СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ

Тема 1. Соціокультурна багатоманітність (2 год). Поняття суспільства. Соціальна структура суспільства. Соціальна згуртованість, солідарність і відповідальність. Соціальні цінності. Гендерна, етнічна, конфесійна різноманітність.

Тема 2. Ефективна комунікація (1 год). Роль спілкування в житті людини й суспільства. Вербальна й невербальна комунікація.

Тема 3. Стереотипи та упередження. Дискримінація. Конфлікти (3 год.) Поняття стереотипів і упереджень. Забобони. Шляхи подолання стереотипів. Поняття дискримінації. Основні форми та прояви дискримінації. Толерантність та інклюзія. Поняття конфлікту та його види. Стадії конфлікту. Війна як найжорсткіший прояв збройного конфлікту. Способи подолання конфліктів. Переговори і медіація. Консенсус і компроміс.

Практичні заняття. Орієнтовні теми: -«Чому мистецтво спілкування є важливим» -«Чому існують та якими бувають стереотипи.» -«Як подолати гендерні стереотипи.» -«Як поводитися в конфліктних ситуаціях.» -«У чому виявляється культурне різноманіття нашого краю.» -«Як організувати й провести кампанію проти ксенофобії в нашій громаді.» -«Громадянський опір збройній агресії РФ в Україні.»

РОЗДІЛ 4. ДЕМОКРАТИЧНЕ СУСПІЛЬСТВО ТА ЙОГО ЦІННОСТІ

Тема 1. Демократична держава (4 год.) Виникнення і зміст демократії. Демократичні цінності. Загрози для демократії. Демократичні інститути. Конституція та її призначення. Правова держава. Законодавча, виконавча та судова влада в демократичній державі. .Вибори і референдум як інструменти демократії. Роль політичних партій в демократичній державі.

Тема 2. Громадянське суспільство (1 год). Поняття громадянського суспільства. Функції громадянського суспільства. Роль громадян у становленні й функціонуванні громадянського суспільства. Громадські організації. Інші форми самоорганізації громадян.

Тема 3. Громада (2 год). Поняття громади. Роль громади в житті людини, суспільства, держави. Реалізація та захист громадою своїх прав і законних інтересів. Участь громадян у розв'язанні проблем громади.

Тема 4. Громадянська участь (2 год). Роль громадянина у демократизації суспільства. Демократичний громадянин. Громадянська позиція, активність та відповідальність. Волонтерство.

Тема 5. Школа – простір демократії (2 год). Шкільна громада. Взаємодія учнів, учителів, батьків, адміністрації. Врядування та управління школою. Шкільне самоврядування (учнівське, вчительське, батьківське). Принципи та значення учнівського самоврядування. Моделі учнівського самоврядування. Учнівське самоврядування онлайн. Школа і місцева громада.

Тема 6. Дитячі й молодіжні громадські об'єднання (1 год). Свобода асоціацій. Дитячі й молодіжні об'єднання та рухи. Створення молодіжної громадської організації. Молодіжні соціальні проєкти.

Практичні заняття. Орієнтовні теми: - «Які принципи місцевого самоврядування в Україні.», -« Як організувати й провести загальношкільні громадські слухання», -« Як створити дитячу організацію», -« Чи забезпечує Статут нашого освітнього закладу права дитини: учнівський моніторинг.» , - «Якими мають бути правила шкільного співжиття», «Що я можу зробити для своєї громади».

РОЗДІЛ 5. СВІТ ІНФОРМАЦІЇ ТА МАС-МЕДІА

Тема 1. Комунікація, інформація, медіа (2 год). Поняття мас-медіа(медіа). Роль інформації та медіа в сучасному світі. Мас медіа, комунікація, аудиторія, медіатекст. Різновиди медіа (книга, преса, фото, радіо, кіно, телебачення, Інтернет, мобільний зв'язок) та їхній розвиток. Реклама. Вплив мас медіа на формування громадської думки та власної позиції людини.

Тема 2. Медіа і демократія. (2 год). Свобода, етика і відповідальність Свобода слова. Обмеження свободи слова. Баланс між свободою вираження поглядів та відповідальністю. Свобода мас медіа– критерій демократичності суспільства. Що таке цензура. Замовні матеріали («джинса») та їхні ознаки. Суспільні медіа і їхня місія. Шкільні медіа.

Тема 3. Маніпулятивний вплив

Медіа(1 год). Маніпуляції в медіапросторі. Як розпізнати фейкову інформацію, пропаганду, постправду. Роль медіа у провокуванні конфліктів та поширенні стереотипів. Що таке «мова ворожнечі» і як її розпізнати. Інформаційні війни.

Тема 4. Критичне сприйняття та протидія маніпуляціям мас-медіа (1 год). Достовірність інформації в мас медіа. Джерела інформації. Факт та судження. Авторство медіа текстів. Стандарти подання інформації. Критичний аналіз медіа текстів. Інформаційна безпека та її складові.

Тема 5. Інтернет(2 год). Приватність та конфіденційність у віртуальному світі. Цифрова ідентичність. Соціальні мережі. Права людини в Інтернеті. Безпека та етика поведінки у мережі. Кіберзлочинність. Кібератаки в умовах конфлікту: хто є ціллю. Особливості захисту прав дітей та молоді в Інтернеті.

Практичні заняття (1 год). Орієнтовні теми:«Як аналізувати медіатексти. Як розпізнати маніпуляції та захиститись від них»,«Створюємо шкільні медіа.»,«Як провести власну соціальну кампанію в шкільній/місцевій громаді», «Які основні наративи застосовуються в інформаційних війнах», «Приклади пропаганди: аналіз та протидія», «Як подати скаргу на медіа: звертаємося до Комісії з журналістської етики.»

РОЗДІЛ 6. ВЗАЄМОДІЯ ГРОМАДЯН І ДЕРЖАВИ В ДОСЯГНЕННІ СУСПІЛЬНОГО ДОБРОБУТУ

Тема 1. Соціальні цілі економіки (2 год). Економіка як сфера життя людей. Економічні потреби та блага. Процеси, що забезпечують задоволення потреб: виробництво, розподіл, обмін і споживання. Учасники (суб'єкти) економічних відносин. Зміни потреб та економічних процесів виробництва, розподілу, обміну, споживання під час війни. Економічна безпека. Соціальна держава.

Тема 2. Сталий розвиток (1 год). Обмеженість ресурсів. Необхідність раціонального та ефективного використання ресурсів. Вплив діяльності людини на довкілля.

Тема 3. Ринкова економіка (3 год).Принципи ринкової економіки. Кругообіг в ринковій економіці. Попит і пропозиція, ринкова ціна, конкуренція. Зміни попиту та пропозиції окремих товарів під час війни. Функції держави в ринковій економіці. Державний бюджет, податки, напрямки видатків. Зміни доходів та видатків державного бюджету у воєнний час.

Тема 4. Економіка домогосподарства (2 год). Домашнє господарство як власник і споживач. Поняття про раціональне споживання. Права споживачів. Бюджет домогосподарств: види доходів, напрямки витрат, заощадження, в тому числі в умовах воєнного стану.

Тема 5. Підприємництво (1 год). Підприємницька діяльність. Мета і соціальна відповідальність підприємця. Правовий захист бізнесу.

Тема 6. Ринок праці (2 год). Учасники ринку праці: роботодавці і наймані працівники. Поняття професії, спеціальності, кваліфікації працівника. Заробітна плата як дохід найманого працівника. Трудові відносини під час війни: гарантії та зміни.

Тема 7. Лобіювання інтересів та корупція (1 год). Поняття лобізму. Сутність корупції та корупціогенних ризиків. Причини та наслідки корупції в економіці та політиці. Шляхи подолання корупції.

Практичні заняття . Орієнтовні теми: -« Як планувати і витратити родинний бюджет» - «Що таке місцевий бюджет та яка його структура»,«Звідки і куди йдуть податки», «Як долучитися до сталого розвитку моєї держави», «Як будувати економіку домогосподарства», «Як започаткувати власну справу. Аналіз попиту на ринку праці і складання резюме.»

РОЗДІЛ 7. УКРАЇНА, ЄВРОПА, СВІТ

Тема 1. Інтеграція та глобалізація(1 год). Поняття інтеграції та глобалізації. Вплив глобалізаційних процесів на економіку, культуру, довкілля, людину. Витоки та процес європейської інтеграції. Загрози сучасному світу. Збройна агресія РФ проти України як виклик світовому порядку та демократичним цінностям. Міграційні процеси. Види та форми сучасної міграції.

Тема 2. Міжнародні відносини та міжнародне право(1 год) Міжнародні відносини. Особливості міжнародного права. Система безпеки. Урядові і неурядові міжнародні організації. Міжнародна солідарність.

Тема 3. Україна – член європейського та світового співтовариства (1 год). Європейське і світове співробітництво. Участь України в ООН, ОБСЄ, Раді Європи, СОТ тощо. Європейський вибір України. Угода про асоціацію Україна – ЄС. Україна і НАТО: напрямки співпраці.

Практичні заняття. Орієнтовні теми: «Які основні економічні, соціальні та політичні переваги вступу України до ЄС», «Як волонтери різних країн підтримують Україну в умовах збройного конфлікту», «Як зібрати ровесників та однодумців з інших країн для реалізації соціального проекту через Інтернет», « Як глобальні проблеми сучасності заторкують Україну» , «Які міжнародні гуманітарні організації надають допомогу під час збройного конфлікту та надзвичайних ситуацій», «НАТО – сила, що захищає мирних громадян», «Солідарність «зірок» (celebrity) з Україною.»

МАТЕМАТИКА

210 годин

АЛГЕБРА І ПОЧАТКИ АНАЛІЗУ

108 годин

Тема 1. ФУНКЦІЇ, ЇХНІ ВЛАСТИВОСТІ ТА ГРАФІКИ (орієнтовна кількість годин – 15)

Числові функції та їх властивості. Способи задання функцій. Парні та непарні функції. Корінь n -го степеня. Арифметичний корінь n -го степеня, його властивості. Степінь з раціональним показником, та його властивості. Степеневі функції, їхні властивості та графіки.

Тема 2. ТРИГОНОМЕТРИЧНІ ФУНКЦІЇ (орієнтовна кількість годин – 18)

Синус, косинус, тангенс, кута. Радіанне вимірювання кутів. Тригонометричні функції числового аргументу. Основні співвідношення між тригонометричними функціями одного аргументу. Формули зведення. Періодичність функцій. Властивості та графіки тригонометричних функцій. Формули додавання для тригонометричних функцій та наслідки з них. Найпростіші тригонометричні рівняння.

Тема 3. ПОКАЗНИКОВА ТА ЛОГАРИФМІЧНА ФУНКЦІЇ (орієнтовна кількість годин – 16)

Властивості та графіки показникової функції. Логарифми та їх властивості. Властивості та графік логарифмічної функції. Найпростіші показникові та логарифмічні рівняння і нерівності.

Тема 3. ПОХІДНА ТА ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ (орієнтовна кількість годин – 14)

Похідна функції, її геометричний і фізичний зміст. Правила диференціювання. Ознака сталості функції. Достатні умови зростання й спадання функції. Екстремуми функції. Застосування похідної до дослідження функцій та побудови їхніх графіків. Найбільше і найменше значення функції на проміжку.

Тема 5. ІНТЕГРАЛ ТА ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ (орієнтовна кількість годин – 10)

Первісна та її властивості. Визначений інтеграл, його геометричний зміст. Обчислення площ плоских фігур.

Тема 6. ЕЛЕМЕНТИ КОМБІНАТОРИКИ, ТЕОРІЇ ЙМОВІРНОСТЕЙ І МАТЕМАТИЧНОЇ СТАТИСТИКИ (орієнтовна кількість годин – 10)

Елементи комбінаторики. Перестановки, розміщення, комбінації (без повторень). Класичне визначення ймовірності випадкової події. Вибіркові характеристики: розмах вибірки, мода, медіана, середнє значення. Графічне подання інформації про вибірку.

Резерв часу (орієнтовна кількість годин – 25)

ГЕОМЕТРІЯ

102 години

Тема 1. ПАРАЛЕЛЬНІСТЬ ПРЯМИХ І ПЛОЩИН У ПРОСТОРИ (орієнтовна кількість годин 17 годин)

Основні поняття, аксіоми стереометрії та найпростіші наслідки з них. Взаємне розміщення прямих у просторі. Паралельне проектування і його властивості. Зображення фігур у стереометрії. Паралельність прямої та площини. Паралельність площин.

Тема 2. ПЕРПЕНДИКУЛЯРНІСТЬ ПРЯМИХ І ПЛОЩИН У ПРОСТОРИ (орієнтовна кількість годин – 17)

Перпендикулярність прямих. Перпендикулярність прямої і площини. Теорема про три перпендикуляри. Перпендикулярність площин. Двогранний кут. Вимірювання відстаней у просторі: від точки до площини, від прямої до площини, між площинами. Вимірювання кутів у просторі: між прямими, між прямою і площиною, між площинами.

Тема 3. КООРДИНАТИ І ВЕКТОРИ (орієнтовна кількість годин – 10)

Прямокутні координати в просторі. Координати середини відрізка. Відстань між двома точками. Вектори у просторі. Операції над векторами. Формули для обчислення довжини вектора, кута між векторами, відстані між двома точками. Симетрія відносно початку координат та координатних площин

Тема 4. МНОГОГРАННИКИ (орієнтовна кількість годин – 14)

Многогранник та його елементи. Опуклі многогранники. Призма. Пряма і правильна призма. Паралелепіпед. Піраміда. Правильна піраміда. Перерізи многогранників. Площі бічної та повної поверхонь призми, піраміди.

Тема 5. ТІЛА ОБЕРТАННЯ (орієнтовна кількість годин – 12)

Циліндр, конус, їх елементи. Перерізи циліндра і конуса: осьові перерізи циліндра і конуса; перерізи циліндра і конуса площинами, паралельними основі. Куля і сфера. Переріз кулі площиною.

Тема 6. ОБ'ЄМИ ТА ПЛОЩІ ПОВЕРХОНЬ ГЕОМЕТРИЧНИХ ТІЛ (орієнтовна кількість годин – 11)

Поняття про об'єм тіла. Основні властивості об'ємів. Об'єми призми, паралелепіпеда, піраміди, циліндра, конуса, кулі. Площі бічної та повної поверхонь циліндра, конуса. Площа сфери.

Резерв часу (орієнтовна кількість годин 21 годин)

ЗАХИСТ УКРАЇНИ

105 годин

ВИВЧЕННЯ ПРЕДМЕТА ЮНАКАМИ

Перший рік вивчення

Вступний урок. (1 година)

Військово-патріотичне виховання – складова патріотичного виховання молоді.

Підготовка до захисту Вітчизни - обов'язок кожного громадянина.

Зміст програми предмета «Захист України», завдання кожного розділу, порядок проведення занять.

Обов'язки та правила поведінки учнів на уроках.

Розділ 1. Основи національної безпеки України (4 години)

Система національної безпеки України.

Національні інтереси України та загрози національній безпеці.

Воєнна доктрина України

Підготовка до Національного спротиву в Україні.

Національні інтереси України та загрози національній безпеці. Воєнна доктрина України

Основні засади забезпечення кібербезпеки України.

Розділ II. Збройні Сили України на захисті України.(7 годин)

Тема 1. Нормативно-правова база з військових питань. Військова присяга та військова символіка України.

Нормативно-правова база з військових питань. Законодавство України про військову службу. Структура та завдання Збройних Сил України та інших військових формувань України, які передбачені законодавством. Основні напрямки військово-професійної орієнтації учнів. Військові заклади освіти, правила прийому, порядок підготовки та вступу до них. Історія походження військової присяги, Бойового Прапора, військової символіки збройних формувань України. Військова присяга - клятва на вірність українському народові, її значення, порядок прийняття та відповідальність за порушення. Бойовий Прапор військової частини –символ честі, доблесті і слави.

Тема 2. Історія розвитку українського війська

Додержавний давньослов'янський період або Слов'янське військо – (III – IX ст. н.е.); історія українського війська періоду Київської Русі; історія українського війська періоду козаччини; Українські військові формування та участь українців у військових подіях XX століття. ЗСУ незалежної України до 2014 року. Нова українська армія: 2014 до сьогодні; повномасштабне російське вторгнення 2022; видатні українські військові діячі

Тема 3. Основи міжнародного гуманітарного права

Об'єктивна необхідність врегулювання ведення бойових дій за допомогою міжнародного гуманітарного права. Особливості ведення воєнних дій з урахуванням норм МГП. Заборонені засобита методи ведення воєнних дій.

Правила застосування норм МГП щодорозпізнавання осіб та об'єктів. Міжнародний правовий захист жертв війни та цивільних об'єктів. Захист дітей та жінок в МГП. Запобігання порушенню норм МГП.

Тема 4. Статути Збройних Сил України

Поняття про військові статути. Військові звання і знаки розрізнення. Начальники (прямі та безпосередні) та підлеглі, старші та молодші, їх права і обов'язки. Дотримання військовослужбовцями статутних взаємовідносин. Правила військової ввічливості і поведінки військовослужбовців. Порядок звернення до начальників, віддання і виконання наказів. Військова дисципліна, її суть і значення. Обов'язки військовослужбовців з дотримання військової дисципліни. Заохочення та стягнення, що накладають на солдат (матросів), сержантів (старшин). Організація внутрішньої служби. Розподіл часу і повсякденний порядок. Розпорядок дня та його значення для виконання основних заходів повсякденної діяльності навчання й побуту особового складу підрозділів. Розміщення військовослужбовців в польових умовах. Розподіл часу і повсякденний порядок. Розпорядок дня та його значення для виконання основних заходів повсякденної діяльності навчання й побуту особового складу підрозділів. Розміщення військовослужбовців в польових умовах

Розділ III. Стройова підготовка та прикладна фізична підготовка.(4 годин)

Тема 1. Стройові прийоми і рух без зброї

Строї та їх елементи. Обов'язки військовослужбовця перед шиккуванням і в строю. Попередня та виконавча команди. Виконання команд «СТАВАЙ», «РІВНЯЙСЬ», «СТРУНКО», «ВІЛЬНО». Стройове положення. Повороти на місці. Рух стройовим і похідним кроком. Повороти під час руху.

Виконання стройових прийомів і руху без зброї.

Тема 2. Строї відділення

Шиккування відділення в розгорнутий і похідний строї. Розмикання і змикання відділення. Перешикування відділення з однієї шеренги (колони) у дві і навпаки. Рух відділення стройовим і похідним кроком.

Тема 3 Реабілітаційні вправи для відновлення організму в польових умовах

Вправи на мобільність поперекового відділу, Вправи для відновлення після перевантаження, реабілітаційні вправи для відновлення організму в польових умовах. Вправи на зміцнення м'язів тулуба.

Розділ IV. Вогнева підготовка (10 годин)

Тема 1. Стрілецька зброя та поведження з нею

Історія розвитку та класифікація стрілецької зброї. Історія українського зброярства. Перспективи розвитку стрілецької зброї в Україні. Озброєння іноземних армій. Сучасна стрілецька зброя. Її класифікація, бойові властивості, будова. Основи стрільби зі стрілецької зброї. Прийоми та правила стрільби зі стрілецької зброї. Поняття пострілу. Лінія прицілювання. Правила

прицілювання та тренування його одноманітності. Принципи дії оптичних і та коліматорних прицілів та їх вітчизняні зразки. Прийоми стрільби. Положення під час стрільби з місця (лежачи, з коліна, стоячи) та в русі. Вибір і зайняття правильної позиції для стрільби. Правила та техніка ведення стрільби. Спостереження за полем бою, вибір цілі для обстрілу. Визначення вихідних установок (вибір прицілу і точки прицілювання). Визначення відстані до цілі. Формула тисячної. Вибір моменту для відкриття вогню. Ведення вогню, спостереження за його результатами.

Корегування стрільби. Призначення та бойові властивості автоматичної зброї. Заходи безпеки при поводженні зі зброєю. Поняття про будову автоматичної зброї та роботу її частин та механізмів. Підготовка автоматичної зброї до стрільби. Порядок неповного розбирання і складання та обслуговування. Можливі затримки і несправності під час стрільби і способи їх усунення. Тренування у неповному розбиранні та складанні автоматичної зброї. Малокаліберна і пневматичні гвинтівки та гладкоствольна рушниця. Загальна будова малокаліберної і пневматичної гвинтівок та їх характеристика. Загальна будова помпових та напівавтоматичних гладкоствольних рушниць. Основи стрільби з пневматичної гвинтівки. Помилки при стрільбі з гвинтівки та їх усунення.

Стрільба з пневматичної гвинтівки. Загальна будова та види боєприпасів до стрілецької зброї. Маркування боєприпасів. Спорядження магазину патронами і порядок заряджання автоматичної зброї.

Розділ V. Тактична підготовка (4 години)

Тема 1. Основи військової топографії

Суть орієнтування на місцевості.

Визначення сторін горизонту за компасом, годинником та сонцем, зірками, місцевими предметами.

Азимут магнітний і його визначення. Визначення азимута на місцевий предмет і напрямку руху за азимутом.

Складання опису місцевості.

Спосіб горизонталей як основний спосіб зображення рельєфу на топографічних картах. Система прямокутних та географічних координат. Висота перерізу рельєфу.

Визначення абсолютних і відносних висот за топографічною картою. Визначення зон видимості. Правила користування навігатором.

Розділ VI. Основи цивільного захисту (12 годин)

Тема 1. Нормативно-правова база цивільного захисту

Єдина державна система цивільного захисту та її складові. Законодавче та нормативно-правове забезпечення.

Тема 2. Надзвичайні ситуації мирного та воєнного часу та загроза їх виникнення

Причини виникнення та класифікація надзвичайних ситуацій. Загальні ознаки надзвичайних ситуацій. Джерела небезпечних ситуацій у воєнний час.

Бойові властивості та вражаюча дія зброї масового ураження, хімічної, біологічної та запалювальної зброї.

Розділ VII. Домедична допомога (10 годин)

Тема 1. Базова підтримка життя.

Рятувальний ланцюжок при раптовій зупинці серця. Алгоритм дій.

Основні правила та порядок проведення реанімації.

Звільнення дихальних шляхів від сторонніх предметів – западання язика, нижньої щелепи, слизу, води тощо – та відкриття верхніх дихальних шляхів (підняти підборіддя та висунути нижню щелепу).

Штучне дихання – його різновиди, методика та техніка проведення штучної вентиляції легенів.

Непрямий масаж серця, як спосіб відновлення діяльності серцево-судинної системи, методика його виконання.

Застосування автоматичного зовнішнього дефібрилятора.

Техніка проведення реанімаційних заходів одним та двома рятувальниками.

Тема 2. Надання домедичної допомоги при кровотечах

Види кровотеч. Неконтрольована кровотеча найбільш поширена причина серед попереджуваних смертей після травматичного ушкодження.

Алгоритм дій при кровотечі.

Техніка застосування прямого тиску на рану.

Техніка накладання турнікета на верхні та нижні кінцівки.

Техніка тампонування рани.

Техніка накладання давлячої пов'язки.

Техніка виносу поранених.

Тема 3. Надання допомоги пораненим в умовах бойових дій

Вступ до курсу тактичної медицини. Причини попереджуваних смертей при бойовій травмі. Етапи надання домедичної допомоги Надання допомоги на етапі під вогнем (CUF, Care Under Fire) План дій на етапі під вогнем. Техніка виносу пораненого з небезпечної зони Ознаки життєзагрозової зовнішньої кровотечі. Застосування турнікетів для кінцівок. Само- і взаємодопомога Надання домедичної допомоги в зоні тактичних умов (TFC, Tactical Field Care) Послідовність дій за алгоритмом «MARCH». Загальні причини зміни стану свідомості. Вміст та умови використання засобів аптечки військової індивідуальної типу НАТО/IFAK.

Зупинка кровотеч, що загрожують життю. Принцип тампонування ран.

Використання рекомендованих гемостатичних засобів. Використання компресійної пов'язки. Прямий тиск на рану Відновлення та забезпечення прохідності дихальних шляхів. Виведення нижньої щелепи. Безпечне введення носового (назофарингеального) повітроводу. Визначення показань до проведення екстреного відновлення прохідності дихальних шляхів з допомогою хірургічного втручання (крікотиреотомії) Проникаючі поранення грудей. Огляд грудної клітки. Використання герметизуючих (оклюзійних) наклейок. Поранення легень. Напружений пневмоторакс Повний огляд пораненого,

зупинка всіх інших видів зовнішніх кровотеч. Тактично значущі ознаки шоку в поранених Надання домедичної допомоги при переломах, опіках, відмороженнях, проникаючому пораненні ока. Накладання шин. Застосування жорсткого щитка при травмі ока. Загальновійськовий набір пігулок Попередження гіпотермії та виявлення ознак черепно-мозкової травми Підготовка до евакуації. Документація.

Контроль практичних навичок(2 години)

Другий рік вивчення

Розділ III . Стройова підготовка та прикладна фізична підготовка (3 години)

Тема 4. Подолання перешкод

Біг по пересіченій місцевості Подолання перешкод. Ознайомлення з елементами смуги перешкод.

Тема 5. Основи самозахисту

Ознайомлення з національними бойовими єдиноборствами та бойовими армійськими системами (хортинг, бойовий гопак, спас, рукопашний бій, БАрС тощо).

Розділ IV. Вогнева підготовка (6 годин)

Тема 2. Загальні поняття балістики. Ведення вогню по нерухомих цілям та цілям, що з'являються.

Основні заходи безпеки при проведенні стрільб в тирі та на військовому стрільбищі. Організація і порядок проведення стрільби з автоматичної зброї.

Влучність стрільби. Вибір цілі, прицілу та точки прицілювання.

Підготовка для здійснення пострілу з різних положень. Тренування в одноманітності прицілювання, вирішення завдань на визначення прицілу і точки прицілювання. Умови виконання вправ стрільби з пневматичної (малокаліберної) гвинтівки. Виконання вправ стрільби з пневматичної (малокаліберної) гвинтівки. Удосконалення знань з будови автоматичної зброї. Тренування вправ стрільби з пневматичної (малокаліберної) гвинтівки.

Тема 3. Ручні осколкові гранати та поводження з ними

Призначення, бойові властивості, загальна будова і принцип дії ручних гранат. Порядок огляду і підготовки гранат до застосування. Заходи безпеки під час поводження з ручними осколковими гранатами. Вивчення та виконання прийомів, правил, вправ з метання ручних осколкових гранат.

Розділ V. Тактична підготовка (9 годин)

Тема 1. Основні риси загальновійськового бою

Поняття про бій. Види вогню та маневру, їх значення в бою.

Основні види ведення сучасного бою. Особиста зброя та сучасна екіпіровка солдата.

Тема 2 Індивідуальні дії солдата та взаємодії у складі двійок, трійок.

Види носіння зброї (вільне, тактичне та в момент наближення до цілі). Маскування. Нанесення тактичного гриму та маскування особистої зброї. Одиночне пересування бійця на полі бою: перехід; перебігання. прийоми прихованого безшумного пересування та маскування – ходьба безшумно, пересування вночі, переповзання (напівкарачки, по-пластунськи, на боці).

Поняття про вогневу позицію в обороні. Вимоги до вибору місця щодо обладнання одиночного окопу для стрільби та спостереження. Польові споруди для розташування військ. Інженерні заходи по маскуванню військ та об'єктів, захист озброєння та військової техніки від високоточної зброї. Послідовність обладнання і маскування окопу для стрільби лежачи та стоячи.

Забезпечення життєдіяльності військовослужбовців під час бойового завдання. Використання місцевих предметів та природних укриттів на полі бою. Вибір місця та обладнання укриттів. Заходи забезпечення маскування укриття. Організація місця денного та нічного відпочинку. Створення системи тайників для зберігання запасів матеріально-технічних засобів

Маскування слідів свого перебування. Дії військовослужбовців (групи) у разі виявлення противником. Вузли та зв'язки. Види, призначення багаття та способи його розведення в різних погодних умовах. Забезпечення маскування багаття. Основні способи приготування та добування їжі військовослужбовцями при виконанні бойового завдання. Раціон українського військового під час польових (бойових) виходів, повсякденний набір сухих продуктів. Водозабезпечення військовослужбовців при виконанні бойових завдань. Добова норма води, порядок її використання.

Природні джерела води та їх використання. Пошук джерел водопостачання. Способи очищення та знезараження води. Створення і підтримання запасів води. Дотримання питного та підтримання водно-сольового режиму.

Вибір місця для ведення спостереження. Способи вивчення місцевості, виявлення цілей та доповідь про їх знаходження. Підготовка зі зв'язку. Правила ведення переговорів засобами зв'язку. Організація охорони, оборони та спостереження. Призначення пунктів збору.

Тема 3. Дії солдата у складі бойових груп, механізованого відділення

Завдання, прийоми і способи дій солдата на полі бою у складі бойової групи. Склад бойової групи (малі тактичні групи (до 8 чоловік). Розподіл обов'язків між військовослужбовцями та їх взаємодія у бойовій групі. Порядок дій у складі бойових груп. Бойові порядки та їх використання під час руху.

Призначення, тактико-технічні характеристики та порядок використання засобів аерозольного маскування (запалювальний димовий патрон, димові гранати, малі димові шашки, велика димова шашка). Евакуація поранених і пошкодженої бойової техніки.

Розділ VI. Основи цивільного захисту (4 години)

Тема 4. Попередження ризиків від вибухонебезпечних предметів

Наземні міни: загальний огляд, типи мін та спосіб ураження. Правила безпеки. Інші види загроз. Правила безпечної поведінки в умовах наявності мін

та вибухонебезпечних предметів. Алгоритм дій при виявленні мінно-вибухового пристрою. Типи мінно-вибухових травм та надання першої домедичної допомоги.

Тема 5. Ліквідація наслідків надзвичайної ситуації. Характеристика зон стихійного лиха (ураганів, затоплень, пожеж, хімічного, радіаційного та бактеріологічного зараження тощо). Сутність, зміст і послідовність виконання рятувальних та інших невідкладних робіт. Заходи забезпечення рятувальних та інших невідкладних робіт. Заходи безпеки при проведенні рятувальних робіт. Розшук уражених у завалах, а також в будинках, які пошкоджені і горять. Способи рятування людей з-під завалів, з верхніх поверхів напівзруйнованих будівель з використанням табельних і підручних засобів. Рятування людей із завалених і пошкоджених захисних споруд.

Розділ VII. Домедична допомога (13 годин)

Тема 1. Базова підтримка життя

Алгоритм дій при раптовій зупинці серця. Основні правила та порядок проведення реанімації. Звільнення дихальних шляхів від сторонніх предметів – западання язика, нижньої щелепи, слизу, води тощо – та відкриття верхніх дихальних шляхів (підняти підборіддя та висунути нижню щелепу) Штучне дихання – його різновиди, методика та техніка проведення штучної вентиляції легенів. Непрямий масаж серця, як спосіб відновлення діяльності серцево-судинної системи, методика його виконання. Застосування автоматичного зовнішнього дефібрилятора. Техніка проведення реанімаційних заходів одним та двома рятувальниками.

Тема 2. Надання домедичної допомоги при кровотечах

Види кровотеч. Ознаки життєзагрозової зовнішньої кровотечі. Зупинка кровотеч, що загрожують життю. Алгоритм дій при кровотечі. Техніка застосування прямого тиску на рану. Техніка накладання турнікета на верхні та нижні кінцівки. Техніка тампонування рани. Техніка накладання давлячої пов'язки. Техніка виносу поранених. Техніка накладання пов'язок на голову, передпліччя, ліктьовий та плечовий суглоби, колінний та гомілковостопний суглоби.

Тема 3. Надання допомоги пораненим в умовах бойових дій

Вступ до курсу тактичної медицини. Причини попереджуваних смертей при бойовій травмі. Етапи надання домедичної допомоги. Надання допомоги на етапі під вогнем (CUF, Care Under Fire) План дій на етапі під вогнем. Техніка виносу пораненого з небезпечної зони. Ознаки життєзагрозової зовнішньої кровотечі. Застосування турнікетів для кінцівок. Само- і взаємодопомога

Надання домедичної допомоги в зоні тактичних умов (TFC, Tactical Field Care) Послідовність дій за алгоритмом «MARCH». Загальні причини зміни стану свідомості. Вміст та умови використання засобів аптечки військової індивідуальної типу НАТО/ІФАК. Зупинка кровотеч, що загрожують життю. Принцип тампонування ран. Використання рекомендованих гемостатичних засобів. Використання компресійної пов'язки. Прямий тиск на рану

Відновлення та забезпечення прохідності дихальних шляхів. Виведення нижньої щелепи. Безпечне введення носового (назофарингеального) повітровою. Визначення показань до проведення екстреного відновлення прохідності дихальних шляхів з допомогою хірургічного втручання (крікотиреотомії) Проникаючі поранення грудей. Огляд грудної клітки. Використання герметизуючих (оклюзійних) накладок. Поранення легень. Напружений пневмоторакс Повний огляд пораненого, зупинка всіх інших видів зовнішніх кровотеч. Тактично значущі ознаки шоку в поранених

Надання домедичної допомоги при переломах, опіках, відмороженнях, проникаючому пораненні ока. Накладання шин. Застосування жорсткого щитка при травмі ока. Загальновійськовий набір пігулок Попередження гіпотермії та виявлення ознак черепно-мозкової травми Підготовка до евакуації. Документація.

Навчально-польові збори(18 годин)

Розділ III Стрйова підготовка та прикладна фізична підготовка

Подолання єдиної смуги перешкод, природних (пристосованих) перешкод. Силові вправи. Вправи з навантаженнями. Біг по пересіченій місцевості.

Розділ IV. Вогнева підготовка

Тренування у одноманітності прицілювання, вирішення завдань на визначення прицілу і точки прицілювання.

Виконання початкової вправи стрільби з автоматичної зброї. Удосконалення знань з будови автомата.

Основні заходи безпеки при проведенні стрільб в тирі та на військовому стрільбищі.

Організація і порядок проведення стрільби з автомата.

Влучність стрільби. Вибір цілі, прицілу та точки прицілювання.

Підготовка упора, виготовлення до стрільби, лежачи з упору.

Тренування у одноманітності прицілювання, вирішення завдань на визначення прицілу і точки прицілювання.

Умови виконання вправ стрільби з пневматичної гвинтівки.

Виконання вправ стрільби з пневматичної гвинтівки.

Удосконалення знань з будови автомата.

Тренування вправ стрільби з пневматичної гвинтівки.

Прийоми стрільби (вогневі тренування).

Положення автоматника під час стрільби з місця і в русі в пішому порядку. Вибір і зайняття місця для стрільби.

Прийоми стрільби з автомата під час приготування до стрільби, проведення і припинення стрільби. Тренування у приготуванні до стрільби.

Розділ VI. Тактична підготовка

Тема 4. Дії солдата в бою у складі малих тактичних груп

Дії солдата в обороні. Вибір вогневої позиції, її інженерне обладнання та маскування.

Ведення спостереження. Дії з початком вогневої підготовки, відбиття атаки танків і піхоти.

Способи боротьби з авіацією противника.

Дії під час застосування зброї масового ураження.

Дії солдата у наступі. Висування на рубіж атаки, атака з подоланням мінно - вибухових та інших інженерних перешкод.

Подолання ділянки місцевості з радіоактивним зараженням.

Поняття про дії розвідувального дозору. Дії дозорних під час огляду місцевості та місцевих предметів, загороджень, мостів, різних перешкод. Дії в засаді.

Тема 5. Озброєння та бойова техніка військової частини (підрозділу)

Ознайомлення з озброєнням та бойовою технікою військової частини (підрозділом), їх призначення, тактико-технічна характеристика.

Демонстрація озброєння та бойової техніки в дії.

*- при неможливості проводити урок у військовій частині, проходить ознайомлення з роботою призовного пункту у РВК або здійснюється відвідування місць бойової слави.

Розділ VII. Домедична допомога

Тема 3. Домедична допомога в умовах бойових дій (тактична медицина)

Надання домедичної допомоги в секторі обстрілу. Алгоритм надання домедичної допомоги у секторі обстрілу. Зупинка кровотечі з ран шиї, тулуба, верхньої та нижньої кінцівок. (самодопомога-взаємодопомога). Зупинка кровотечі за допомогою спеціальних джгутів (самодопомога-взаємодопомога) Способи та правила транспортування потерпілих при різноманітних ушкодженнях. Надання допомоги в секторі тактичних умов.

Алгоритм з надання домедичної допомоги у секторі укриття. Первинний огляд пораненого, визначення ознак життя. Переведення в стабільне положення. Накладання пов'язки на грудну клітку, голову, живіт. Накладання турнікету (джгута) на кінцівки. Зупинка кровотечі з рани тулуба за допомогою гемостатичних засобів (само- та взаємодопомога). Зупинка кровотечі з рани кінцівки за допомогою спеціальних перев'язувальних пакетів (само-та взаємодопомога).

ВИВЧЕННЯ ПРЕДМЕТА ДІВЧАТАМИ (ЮНАКАМИ, ЯКІ ЗА СТАНОМ ЗДОРОВ'Я, РЕЛІГІЙНИМИ ПОГЛЯДАМИ НЕ ВИВЧАЮТЬ ОСНОВИ ВІЙСЬКОВОЇ СПРАВИ)

Перший рік вивчення

Вступне заняття (2 години)

Військово-патріотичне виховання – складова патріотичного виховання молоді.

Поняття національної безпеки держави.

Розвиток національних Збройних Сил та інших військових формувань України - необхідна умова забезпечення могутності української держави. Підготовка до захисту Вітчизни - обов'язок кожного громадянина.

Зміст програми предмета «Захист України», завдання кожного розділу, порядок проведення занять.

Обов'язки та правила поведінки учнів на уроках.
Система національної безпеки України.

Розділ I. Основи медичних знань і домедичної допомоги. (36 годин)

Тема 1. Основи законодавства України щодо охорони здоров'я людини

Основні документи нормативно-правової бази щодо захисту життя і здоров'я людини в Україні.

Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».
Закон України «Про екстрену медичну допомогу».

Аналіз стану здоров'я людей в Україні.

Основні принципи охорони здоров'я України.

Тема 2. Надання домедичної допомоги при раптовій зупинці серця

Рятувальний ланцюжок при раптовій зупинці серця. Алгоритм дій проведення серцево-легеневої реанімації .

Основні правила та порядок проведення реанімації.

Звільнення дихальних шляхів від сторонніх предметів – западання язика, нижньої щелепи, слизу, води тощо – та відкриття верхніх дихальних шляхів (підняти підборіддя та висунути нижню щелепу).

Штучне дихання – його різновиди, методика та техніка проведення штучної вентиляції легенів.

Непрямий масаж серця, як спосіб відновлення діяльності серцево-судинної системи, методика його виконання.

Застосування автоматичного зовнішнього дефібрилятора.

Техніка проведення реанімаційних заходів одним та двома рятувальниками.

Правила виклику бригади екстреної медичної допомоги.

Визначення, усунення та запобігання головних факторів, які загрожують життю постраждалого та оточуючих.

Тема 3. Домедична допомоги при порушенні прохідності дихальних шляхів та інших невідкладних станах

Причини порушення прохідності дихальних шляхів.

Основні прояви повної та неповної непрохідності верхніх дихальних шляхів.

Алгоритм відновлення прохідності верхніх дихальних шляхів. Прийом Хеймліка.

Алгоритм надання допомоги при втраті свідомості.

Послідовність надання допомоги при різкому погіршенні загального стану.

Основні причини виникнення судом, прояви, послідовність надання домедичної допомоги.

Тема 4. Загальні поняття про травму. Механізм травми

Поняття про травму. Види та класифікація травм.

Типи травм при дорожньо-транспортних пригодах та падінні з висоти.

Поняття про тупу та проникаючу травму.

Вплив мінно-вибухової травми на організм людини.

Основні ознаки травм голови.
Основні ознаки травм грудної клітки.
Основні ознаки травм живота.
Основні ознаки травм скелетно-м'язевої системи.

Правила поведінки при знаходженні у потенційно небезпечному місці та при виявленні небезпечних предметів.

Тема 5. Надання домедичної допомоги при кровотечах

Види кровотеч. Ознаки та швидке розпізнавання загрозливої для життя кровотечі.

Алгоритм дій при кровотечі.
Техніка застосування прямого тиску на рану
Техніка накладання турнікета на верхні та нижні кінцівки.
Техніка тампонування рани.
Техніка накладання компресійної пов'язки.

Тема 6. Домедична допомога при травмах окремих анатомічних ділянок

Поняття про переломи кісток, їх класифікація. Ознаки переломів.
Вивихи суглобів, їх класифікація. Ознаки вивихів.
Порядок надання домедичної допомоги при переломах і вивихах.
Особливості накладання шин на верхню та нижню кінцівки.
Алгоритм надання домедичної допомоги при травмі голови.
Алгоритм надання домедичної допомоги при травмі хребта.
Алгоритм надання домедичної допомоги при травмі грудної клітки.
Алгоритм надання домедичної допомоги при травмі живота.
Порядок надання допомоги при травмі очей.
Тренування у наданні допомоги при переломах.

Розділ II. Основи цивільного захисту (12 годин)

Тема 1. Нормативно-правова база цивільного захисту

Єдина державна система цивільного захисту та її складові. Законодавче та нормативно-правове забезпечення її функціонування.

Тема 2. Надзвичайні ситуації природного, техногенного, воєнного і соціально-політичного характеру

Причини виникнення та класифікація надзвичайних ситуацій. Загальні ознаки надзвичайних ситуацій. Рівні надзвичайних ситуацій.

Джерела небезпечних ситуацій у військовий час. Надзвичайні ситуації, які характерні для регіону, їх наслідки для життєдіяльності населення та суб'єктів господарювання. Потенційно небезпечні об'єкти міста (району) та їх коротка характеристика. Попередження виникнення можливих надзвичайних ситуацій.

Тема 3. Основи запобігання і реагування на надзвичайні ситуації.
Основні способи Основні принципи щодо захисту населення. Підготовка на випадок виникнення надзвичайних ситуацій. План дій у разі виникнення

надзвичайних ситуацій. Виживальницький запас. Вміст та складання тривожної валізи на випадок термінової евакуації або переходу до захисних споруд. Види, місцезнаходження, обладнання укриттів, сховищ, бомбосховищ. Повідомлення про загрозу і виникнення надзвичайних ситуацій та інформування населення про наявну обстановку. Засоби індивідуального та колективного захисту. Застосування засобів індивідуального захисту. Медичний, радіаційний та хімічний захист, евакуація населення з небезпечних районів. Способи визначення рівня ураження навколишнього середовища, продуктів харчування та води радіоактивними, отруйними, сильнодіючими отруйними речовинами та біологічними препаратами. Порядок дій в умовах особливого періоду, під час артилерійського обстрілу, у натовпі, у разі виявленні підозрілого предмету, виходу із зони бойових дій. Види терористичних проявів та способи дій терористів. Захист від терористичних проявів та дії населення в умовах надзвичайних ситуацій, пов'язаних з можливими терористичними проявами. Дії в разі терористичного акту, перестрілки, захоплення транспорту.

Психологічна стійкість та саморегуляція під час надзвичайних ситуацій. Само- та взаємодопомога при панічному нападі, тривозі, істериці, ступорі, апатії, проявах гніву, злості, агресії.

Тема 4. Попередження ризиків від вибухонебезпечних предметів.

Вплив мін та вибухонебезпечних предметів (ВНП) на людину, сім'ю та суспільство. Протимінна діяльність та її складові. Міжнародні стандарти та нормативно-правова база протимінної діяльності в Україні. Ознаки небезпечних територій (районів) та їх системи позначення (маркування).

Контроль практичних навичок (2 години)

Другий рік вивчення

Розділ I. Основи медичних знань і домедичної допомоги (7 годин)

Тема 7. Домедична допомога при опіках, тепловому та сонячному ударі, обмороженні, електротравмах, утопленні

Поняття про опіки. Характеристика термічних та хімічних опіків.

Домедична допомога при термічних та хімічних опіках. Тепловий та сонячний удар, причини їх виникнення та симптоми розвитку. Домедична допомога при тепловому та сонячному ударах. Обмороження та його періоди. Класифікація обмороження. Домедична допомога при обмороженнях. Дія електричного струму на організм людини. Електротравма. Надання домедичної допомоги при ураженні електричним струмом. Ураження блискавкою. Домедична допомога при ураженні блискавкою, Правила безпеки під час допомоги при ураженні електричним струмом і блискавкою. Домедична допомога постраждалому при утопленні.

Тема 8. Отруєння. Домедична допомога при отруєннях, укусах комах, змій та диких тварин

Поняття про отруту і отруєння. Причини та способи потрапляння отрути до організму, шляхи її виведення. Основні ознаки та класифікація отруєнь. Характеристика побутових і виробничих отруєнь.

Загальні принципи надання домедичної допомоги при отруєнні.

Особливості функціонального отруєння нейротропними препаратами, алкоголем та нікотиним. Отруєння речовинами, що є хімічною зброєю. Заходи безпеки під час надання домедичної допомоги.

Отруйні комахи та наслідки їх укусів. Клінічна картина дії отрути комах. Укуси отруйних змій. Симптоми загального отруєння від укусу змій.

Домедична допомога. Укуси диких тварин, особливості надання домедичної допомоги.

Розділ II. Основи цивільного захисту (3 години)

Тема 4. Попередження ризиків від вибухонебезпечних предметів

Наземні міни: загальний огляд, типи мін та спосіб ураження. Правила безпеки. Інші види загроз. Правила безпечної поведінки в умовах наявності мін та вибухонебезпечних предметів. Алгоритм дій при виявленні мінновибухового пристрою. Типи мінно-вибухових травм та надання першої домедичної допомоги.

Тема 5. Ліквідація наслідків надзвичайної ситуації

Характеристика зон стихійного лиха (ураганів, затоплень, пожеж, хімічного, радіаційного та бактеріологічного зараження тощо). Сутність, зміст і послідовність виконання рятувальних та інших невідкладних робіт. Заходи забезпечення рятувальних та інших невідкладних робіт. Заходи безпеки при проведенні рятувальних робіт. Розшук уражених у завалах, а також в будинках, які пошкоджені і горять. Способи рятування людей з-під завалів, з верхніх поверхів напівзруйнованих будівель з використанням табельних і підручних засобів. Рятування людей із завалених і пошкоджених захисних споруд.

Розділ III. Міжнародне гуманітарне право (МГП) про захист цивільного населення(3 години)

Тема 1. Основні положення МГП

Історія виникнення МГП як галузі міжнародного публічного права.

Призначення, сфера застосування МГП. Відмінність МГП від права людини.

Принципи і норми МГП щодо захисту життя, інших прав цивільних осіб, захисту жертв збройних конфліктів. Женевські Конвенції 1949 року і Додаткові протоколи до них 1977 року – основні нормативно-правові акти МГП.

Тема 2. Застосування МГП

Захист цивільного населення, природного середовища та установок і споруд, які знаходяться захистом МГП. Спеціальний захист окремих категорій цивільного населення: захист жінок у випадку збройного конфлікту. Захист жертв війни – поранених, хворих і осіб, які зазнали аварії корабля.

Захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту.

Тема 3. Засоби і методи ведення воєнних дій

Засоби ведення воєнних дій, що заборонені нормами МГП: конкретні види звичайної зброї невибіркової дії і зброї, що спричиняє надмірні страждання й ушкодження. Заборонені методи (способи) воєнних дій у

збройних конфліктах. Відповідальність держав і фізичних осіб за порушення міжнародного гуманітарного права.

Розділ IV. Домедична допомога в умовах бойових дій (тактична медицина) (22 години)

Тема 1. Основні принципи надання домедичної допомоги в умовах бойових дій. Тактична медицина

Вступ до курсу тактичної медицини. Причини превентивних смертей при бойовій травмі. Вміст індивідуальної військової аптечки. Етапи надання домедичної допомоги.

Тема 2. Надання домедичної допомоги в секторі обстрілу

Надання допомоги на етапі під вогнем (CUF, Care Under Fire)

План дій на етапі під вогнем. Техніка виносу пораненого з небезпечної зони. Ознаки життєзагрозової зовнішньої кровотечі. Застосування турнікетів(джгутів) для кінцівок. Само- і взаємодопомога.

Тема 3. Надання допомоги в зоні тактичних умов

Надання домедичної допомоги в зоні тактичних умов (TFC, Tactical Field Care) Послідовність дій за алгоритмом “MARCH”. Загальні причини зміни стану свідомості. Зупинка кровотеч, що загрожують життю. Принцип тампонування ран. Використання рекомендованих гемостатичних засобів. Використання компресійної пов'язки. Прямий тиск на рану. Відновлення та забезпечення прохідності дихальних шляхів. Виведення нижньої щелепи. Безпечне введення носового (назофарингеального) повітроводу. Проникаючі поранення грудей. Огляд грудної клітки. Використання герметизуючих (оклюзійних) наклейок. Поранення легень. Напружений пневмоторакс: ознаки; допомога. Повний огляд пораненого, зупинка всіх інших видів зовнішніх кровотеч. Тактично значущі ознаки шоку в поранених. Надання домедичної допомоги при переломах, опіках, відмороженнях, проникаючому пораненні ока. Накладання шин. Застосування жорсткого щитка при травмі ока. Загальновійськовий набір пігулок Попередження гіпотермії та виявлення ознак черепно-мозкової травми. Вміст та умови використання аптечки військової індивідуальної типу NATO/IFAK. Підготовка до евакуації.

Документація.

Навчально-тренувальні заняття (збори)(18 годин)

Розділ 1. Основи медичних знань і домедичної допомоги

Тема 2. Надання домедичної допомоги при раптовій зупинці серця

Особливості підтвердження зупинки серця.

Алгоритм проведення серцево-легеневої реанімації.

Алгоритм проведення серцево-легеневої реанімації з використанням автоматичного дефібрилятора.

Штучне дихання. Зовнішній масаж серця.

Засоби, які використовуються при проведенні серцево-легеневої реанімації.

Надання постраждалому стабільного положення на боці.

Тема 3. Домедична допомоги при порушенні прохідності дихальних шляхів та інших невідкладних станах

Прийом Хеймліка, особливості використання.

Тема 5. Надання домедичної допомоги при кровотечах

Способи зупинки зовнішньої артеріальної, венозної і капілярної кровотечі.

Зупинка артеріальної кровотечі з кінцівок і вузлової кровотечі. Місця застискування артерій. Порядок застосування джгута для зупинки крові. Тампонування ран при вузловій кровотечі.

Способи самодопомоги при зовнішніх кровотечах.

Тема 6. Домедична допомога при травмах окремих анатомічних ділянок

Заходи домедичної допомоги при переломах і вивихах.

Особливості накладання шин на верхню та нижню кінцівки.

Особливості накладання пов'язок на рани живота.

Особливості накладання пов'язок на рани грудної клітки.

Особливості переміщення постраждалих з травмами.

Розділ 4. Домедична допомога в бойових умовах

Тема 2. Надання домедичної допомоги в секторі обстрілу

Алгоритм з надання домедичної допомоги у секторі обстрілу.

Переведення пораненого в положення на боці (животі).

Зупинка кровотечі з ран шиї, тулуба, кінцівок.

Зупинка кровотечі з ран верхньої та нижньої кінцівки кінцівок (взаємодопомога).

Зупинка кровотечі за допомогою спеціальних джгутів (самодопомога).

Тема 3. Надання допомоги в зоні тактичних умов

Способи та правила транспортування потерпілих при різноманітних ушкодженнях: перенесенням на руках, на плечах, на спині, з використанням носильних лямок і підручних засобів, на санітарних ношах.

Алгоритм з надання домедичної допомоги у секторі укриття.

Первинний огляд пораненого, визначення ознак життя.

Переведення в стабільне положення.

Накладання пов'язки на грудну клітку, голову, живіт. Накладання джгута на кінцівки.

Зупинка кровотечі з рани тулуба за допомогою гемостатичних засобів (само- та взаємодопомога).

Зупинка кровотечі з рани кінцівки за допомогою спеціальних перев'язувальних пакетів (само-та взаємодопомога).

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

**Групи 11 за професією «Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів, водій автотранспортних засобів (категорія «С»)»
312 годин**

Модуль Волейбол (орієнтовна кількість годин – 130 год)

Тема №1 Теоретичні відомості

Досягнення Українських волейболістів. Волейбол як засіб фізичного виховання, вдосконалення фізичних і психологічних якостей. Фактори, що визначають ефективність змагальної діяльності гравців. Попередження спортивного травматизму. Основні поняття та правила гри у волейбол. Суддівство. Склад суддівської бригади. Жести та суддівська термінологія. Ведення протоколу гри.

Тема №2 Спеціальна фізична підготовка

Вправи на розвиток навичок швидкої протидії: за сигналом (переважно зоровим) біг на 5, 10, 15 м. з різних вихідних положень; біг із зупинками та зміною напрямку руху. Вистрибування на гірку матів, багатоскоки. Зістрибування з висоти 30см. з наступним стрибком у гору.

В упорі лежачі пересування на руках по колу, кидки набивного м'яча від грудей обома руками вперед, над собою, кидки обома руками з-за голови з щонайбільшим прогинанням тулуба на місці, кидки тенісного м'яча через сітку. Кидки набивного м'яча (до 1 кг.) з-за голови обома руками при активному рухові кистей рук зверху до низу стоячі на місці. Пересування уздовж сітки приставним кроком правим та лівим боком, зупинки, обрання вихідного положення для блокування.

Тема №3 Техніко – тактична підготовка

Верхня бокова подача. Подача в ліву та праву половину майданчика. Вибіркове виконання подачі: на гравця, слабшого у прийомі м'яча, на гравця що вийшов після заміни. Прийом знизу однією рукою з послідувачим падінням вперед та перекатом на стегна та живіт (для дівчат) та перекатом на груди (для юнаків); Багаторазова передача м'яча в стіну зі зміною висоти передачі та відстані до стіни; завислі передачі в ближню зону: 2-3, 3-2; передача м'яча через зону: 2-4, 4-2. Передача м'яча з пересуванням в парах, в трійках, передачі м'яча у падінні, у стрибку. за спину. Прямий нападаючий удар за ходом, сильнішою рукою з високих та середніх передач із зон 2 та 4; нападаючі удари з короткої передачі; нападаючий удар з першої передачі. Індивідуальне та групове блокування; блокування з наступною самостраховкою; Зонне блокування (закрити основний напрямок); блокування найсильнішого нападаючого; своєчасний вихід в зону удару. Вибір місця при страховці партнера, що виконує прийом; розташування гравців у момент прийому м'яча в побудові «кутом вперед»; взаємодія гравців, що приймають м'яч із зв'язковим 3, 2, 4. Вибір атакуючого партнера для передачі йому м'яча, взаємодія гравців. Взаємодія з гравцем, що виконує другу передачу.

Тема №4 Теоретичні відомості

Роль та місце спортивних ігор у вихованні морально-вольових якостей особистості. Волейбол у сучасному олімпійському русі. Фізична підготовленість волейболіста. Суддівство змагань. Чинники, які визначають ефективність змагальної діяльності гравців. Матеріально-технічне забезпечення змагань і тренувань. Прийоми самоконтролю за фізичним навантаженням. Правила першої допомоги в разі травмування. Методика самостійних занять. Поняття про втоми та перевтому. Функціональні можливості організму.

Тема №5 Спеціальна фізична підготовка

Пробігання коротких відрізків з різних вихідних положень; біг приставним кроком з виконання певного завдання: прискорення, поворот на 180°, падіння, переكات, імітація нападаючого удару блокування тощо; . Стрибки з просуванням вперед, назад, з подоланням перешкод, з дістанням підвішених предметів; тощо. Багаторазові передачі м'яча в стіну при повільному збільшенні відстані до неї. Кидки набивного м'яча з-за голови з активним рухом кистей рук зверху донизу, стоячи на місці та в стрибку. Пересування уздовж сітки приставним кроком правим та лівим боком, імітація блокування, теж саме, але пересуваючись спиною до сітки з поворотом на 180°.

Тема №6 Техніко-тактична підготовка

Націлена подача; скорочена верхня пряма подача; планеруюча подача в межах майданчика; силові подачі. Прийом м'яча після сильних верхніх подач; прийом м'яча, що летить збоку; прийом м'яча після швидкого переміщення. взаємодія гравців, що приймають м'яч із гравцем, що перебуває в зоні 4,3,2. Передачі м'яча для нападаючого удару, для зв'язуючого; скорочені передачі; передачі в стрибку; передача м'яча із задньої лінії, передача м'яча для нападаючого удару з другої лінії. Прямий нападаючий удар з коротких та середніх передач; прямий нападаючий удар з переводом; прямий нападаючий удар з другої лінії; нападаючий удар слабшою рукою. Одиночне та групове блокування в зонах 3; 2; 4. Взаємодія з гравцем, що виконує другу передачу; імітація нападаючого удару з наступними обманними діями. Контроль за суперником; вибір місця для блокування; взаємодія з партнером по блоку.

Модуль «Легка атлетика» (орієнтовна кількість годин – 88 год)

Тема №1 Теоретичні відомості

Ознаки втоми під час занять легкою атлетикою. Надання першої медичної допомоги при отриманні травм. Правила техніки безпеки під час занять легкою атлетикою

Тема №2 Спеціальна фізична підготовка

Спеціальні бігові вправи, стрибкові вправи: багатоскоки, спеціальні вправи для метань, подолання перешкод

Тема №3 Теоретичні відомості

Значення оздоровчого бігу для функціонування серцево-судинної, дихальної систем та м'язової систем. Правила техніки безпеки під час занять легкою атлетикою

Тема №4 Спеціальна фізична підготовка

Спеціальні бігові вправи, стрибкові вправи: багатоскоки, спеціальні вправи для метань.

Модуль «Футбол» (орієнтовна кількість годин – 94 год)

Тема №1 Теоретичні відомості

Розвиток футболу в Україні та за кордоном. Фізична підготовка юного футболіста. Особливості підготовки дівчат у футболі. Правила гри та арбітраж.

Тема №2 Вправи з елементами футболу для розвитку фізичних якостей

Зустрічні і колові естафети з подоланням смуги перешкод, з перенесенням, розстановкою та збиранням предметів, метанням у ціль, кидками та ловінням м'яча, стрибками і бігом у різних поєднаннях; прискорення та ривки з м'ячем; ривки до м'яча з наступним ударом по воротах; стрибки з імітуванням удару головою та ногою; діставання підвішеного м'яча головою та ногою, у стрибку з місця і з розбігу; стрибки з місця і з розбігу з ударами головою чи ногою по м'ячах, підвішених на різній висоті; спортивні ігри гандбол, баскетбол, волейбол, хокей з м'ячем за спрощеними правилами з елементами футболу; удари по футбольному і набивному м'ячах на дальність; кидки набивного м'яча ногою на дальність за рахунок енергійного маху ногою вперед; боротьба за м'яч за допомогою поштовхів; біг з максимальною швидкістю після імітування удару ногою чи головою у стрибку, після подолання перешкод (бар'єр, рів тощо); біг боком і спиною вперед наввипередки; швидкий перехід від бігу спиною вперед на звичайний та ін.; прискорення та ривки з м'ячем на 30-60 м; елементи техніки з наступним ривком і ударом у ціль.

Тема №3 Елементи техніки та дії у нападі і захисті

Пересування: різні поєднання прийомів пересування з технікою володіння м'ячем;

удари по м'ячу ногою: вдосконалення точності ударів, уміння розраховувати силу удару;

удари по м'ячу головою: вдосконалення техніки ударів лобом;

зупинки м'яча: вдосконалення зупинок м'яча різними способами;

ведення м'яча: вдосконалення ведення м'яча різними способами;

відволікальні дії (фінти): вдосконалення фінтів з урахуванням розвитку в учнів рухових якостей;

відбирання м'яча: відбирання м'яча у підкаті;

вкидання м'яча: вдосконалення точності і дальності вкидання м'яча;

жонглювання м'ячем;

елементи гри воротаря: вдосконалення техніки ловіння та відбивання, кидків руками та вибивання м'яча ногами, уміння визначати напрямок можливого удару, гри на виходах, швидкої організації атаки, керування грою партнерів по обороні.

індивідуальні дії у нападі: вдосконалення здатностей та умінь діяти у нападі;

групові дії у нападі: вдосконалення швидкості організації атак;

командні дії у нападі: організація швидкого та поступового нападу.

індивідуальні дії у захисті: вдосконалення здатностей та умінь діяти у захисті;

групові дії у захисті: підсилення захисту; вдосконалення узгодженості дій в обороні.

командні дії у захисті: організація оборони проти швидкого та поступового нападу.

Тема №4 Теоретичні відомості

Розвиток футболу в Україні та за кордоном. Технічна підготовка юного футболіста. Особливості підготовки дівчат у футболі. Правила гри та арбітраж.

Тема №5 Вправи з елементами футболу для розвитку фізичних якостей

Зустрічні і колові естафети з подоланням смуги перешкод, з перенесенням, розстановкою та збиранням предметів, метанням у ціль, кидками та ловінням м'яча, стрибками і бігом у різних поєднаннях; прискорення та ривки з м'ячем; ривки до м'яча з наступним ударом по воротах; стрибки з імітуванням удару головою та ногою; дістання підвішеного м'яча головою та ногою, у стрибку з місця і з розбігу; стрибки з місця і з розбігу з ударами головою чи ногою по м'ячах, підвішених на різній висоті; спортивні ігри гандбол, баскетбол, волейбол, хокей з м'ячем за спрощеними правилами з елементами футболу; удари по футбольному і набивному м'ячах на дальність; кидки набивного м'яча ногою на дальність за рахунок енергійного маху ногою вперед; боротьба за м'яч за допомогою поштовхів; біг з максимальною швидкістю після імітування удару ногою чи головою у стрибку, після подолання перешкод (бар'єр, рів тощо); біг боком і спиною вперед наввипередки; швидкий перехід від бігу спиною вперед на звичайний та ін.; прискорення та ривки з м'ячем на 30-60 м; елементи техніки з наступним ривком і ударом у ціль; футбол у зменшених за чисельністю складах.

Тема №6 Елементи техніки та дій у нападі і захисті

Пересування: різні поєднання прийомів пересування з технікою володіння м'ячем;

удари по м'ячу ногою: вдосконалення точності ударів, уміння розраховувати силу удару;

удари по м'ячу головою: вдосконалення техніки ударів лобом;

зупинки м'яча: вдосконалення зупинок м'яча різними способами;

ведення м'яча: вдосконалення ведення м'яча різними способами;

відволікальні дії (фінти): вдосконалення фінтів з урахуванням ігрового амплуа;

відбирання м'яча: відбирання м'яча у підкаті;

вкидання м'яча: вдосконалення точності й дальності вкидання м'яча;

жонглиювання м'ячем;

елементи гри воротаря: вдосконалення техніки ловіння та відбивання, кидків руками та вибивання м'яча ногами; вдосконалення уміння визначати напрямок можливого удару, гри на виходах, швидкої організації атаки, керування грою партнерів по обороні;

індивідуальні дії у нападі: вдосконалення здатностей та умінь діяти у нападі;

групові дії у нападі: вдосконалення швидкості організації атак;

командні дії у нападі: організація швидкого та поступового нападу;

індивідуальні дії у захисті: вдосконалення здатностей та умінь діяти у захисті;

групові дії у захисті: підсилення захисту; вдосконалення узгодженості дій в обороні;

командні дії у захисті: організація оборони проти швидкого та поступового нападу.

Група 13 за професією «Електрогазозварник, муляр» 285 годин

Модуль Волейбол (орієнтовна кількість годин – 117 год)

Тема №1 Теоретичні відомості

Досягнення Українських волейболістів. Волейбол як засіб фізичного виховання, вдосконалення фізичних і психологічних якостей. Фактори, що визначають ефективність змагальної діяльності гравців. Попередження спортивного травматизму. Основні поняття та правила гри у волейбол. Суддівство. Склад суддівської бригади. Жести та суддівська термінологія. Ведення протоколу гри.

Тема №2 Спеціальна фізична підготовка

Вправи на розвиток навичок швидкої протидії: за сигналом (переважно зоровим) біг на 5, 10, 15 м. з різних вихідних положень; біг із зупинками та зміною напрямку руху. Вистрибування на гірку матів, багатоскоки. Зістрибування з висоти 30см. з наступним стрибком у гору.

В упорі лежачі пересування на руках по колу, кидки набивного м'яча від грудей обома руками вперед, над собою, кидки обома руками з-за голови з щонайбільшим прогинанням тулуба на місці, кидки тенісного м'яча через сітку. Кидки набивного м'яча (до 1 кг.) з-за голови обома руками при активному рухові кистей рук зверху до низу стоячі на місці. Пересування уздовж сітки приставним кроком правим та лівим боком, зупинки, обрання вихідного положення для блокування.

Тема №3 Техніко – тактична підготовка

Верхня бокова подача. Подача в ліву та праву половину майданчика. Вибіркове виконання подачі: на гравця, слабшого у прийомі м'яча, на гравця що вийшов після заміни. Прийом знизу однією рукою з послідуочим падінням вперед та перекатом на стегна та живіт (для дівчат) та перекатом на груди (для юнаків); Багаторазова передача м'яча в стіну зі зміною висоти передачі та відстані до стіни; завислі передачі в ближню зону: 2-3, 3-2; передача м'яча через зону: 2-4, 4-2. Передача м'яча з пересуванням в парах, в трійках, передачі м'яча у падінні, у стрибку. за спину. Прямий нападаючий удар за ходом, сильнішою рукою з високих та середніх передач із зон 2 та 4; нападаючі удари з короткої передачі; нападаючий удар з першої передачі. Індивідуальне та групове блокування; блокування з наступною самостраховкою; Зонне блокування (закрити основний напрямок); блокування найсильнішого нападаючого; своєчасний вихід в зону удару. Вибір місця при страховці партнера, що виконує прийом; розташування гравців у момент прийому м'яча в побудові «кутом вперед»; взаємодія гравців, що приймають м'яч із зв'язковим 3, 2, 4. Вибір атакуючого партнера для передачі йому м'яча, взаємодія гравців. Взаємодія з гравцем, що виконує другу передачу.

Тема №4 Теоретичні відомості

Роль та місце спортивних ігор у вихованні морально-вольових якостей особистості. Волейбол у сучасному олімпійському русі. Фізична підготовленість волейболіста. Суддівство змагань. Чинники, які визначають ефективність змагальної діяльності гравців. Матеріально-технічне забезпечення змагань і тренувань. Прийоми самоконтролю за фізичним навантаженням. Правила першої допомоги в разі травмування. Методика самостійних занять. Поняття про втому та перевтому. Функціональні можливості організму.

Тема №5 Спеціальна фізична підготовка

Пробігання коротких відрізків з різних вихідних положень; біг приставним кроком з виконання певного завдання: прискорення, поворот на 180°, падіння, перекаат, імітація нападаючого удару блокування тощо; . Стрибки з просуванням вперед, назад, з подоланням перешкод, з діставанням підвішених предметів; тощо. Багаторазові передачі м'яча в стіну при повільному збільшені відстані до неї. Кидки набивного м'яча з-за голови з активним рухом кистей рук зверху донизу, стоячи на місці та в стрибку. Пересування уздовж сітки приставним кроком правим та лівим боком, імітація блокування, теж саме, але пересуваючись спиною до сітки з поворотом на 180°.

Тема №6 Техніко-тактична підготовка

Націлена подача; скорочена верхня пряма подача; планеруюча подача в межах майданчика; силові подачі. Прийом м'яча після сильних верхніх подач; прийом м'яча, що летить збоку; прийом м'яча після швидкого переміщення. взаємодія гравців, що приймають м'яч із гравцем, що перебуває в зоні 4,3,2. Передачі м'яча для нападаючого удару, для зв'язуючого; скорочені передачі; передачі в стрибку; передача м'яча із задньої лінії, передача м'яча для нападаючого удару з другої лінії. Прямий нападаючий удар з коротких та

середніх передач; прямий нападаючий удар з переводом; прямий нападаючий удар з другої лінії; нападаючий удар слабшою рукою. Одиночне та групове блокування в зонах 3; 2; 4. Взаємодія з гравцем, що виконує другу передачу; імітація нападаючого удару з наступними обманними діями. Контроль за суперником; вибір місця для блокування; взаємодія з партнером по блоку.

Модуль «Легка атлетика» (орієнтовна кількість годин – 80 год)

Тема №1 Теоретичні відомості

Ознаки втоми під час занять легкою атлетикою. Надання першої медичної допомоги при отриманні травм. Правила техніки безпеки під час занять легкою атлетикою

Тема №2 Спеціальна фізична підготовка

Спеціальні бігові вправи, стрибкові вправи: багатоскоки, спеціальні вправи для метань, подолання перешкод

Тема №3 Теоретичні відомості

Значення оздоровчого бігу для функціонування серцево-судинної, дихальної систем та м'язової систем. Правила техніки безпеки під час занять легкою атлетикою

Тема №4 Спеціальна фізична підготовка

Спеціальні бігові вправи, стрибкові вправи: багатоскоки, спеціальні вправи для метань.

Модуль «Футбол» (орієнтовна кількість годин – 88 год)

Тема №1 Теоретичні відомості

Розвиток футболу в Україні та за кордоном. Фізична підготовка юного футболіста. Особливості підготовки дівчат у футболі. Правила гри та арбітраж.

Тема №2 Вправи з елементами футболу для розвитку фізичних якостей

Зустрічні і колові естафети з подоланням смуги перешкод, з перенесенням, розстановкою та збиранням предметів, метанням у ціль, кидками та ловінням м'яча, стрибками і бігом у різних поєднаннях; прискорення та ривки з м'ячем; ривки до м'яча з наступним ударом по воротах; стрибки з імітуванням удару головою та ногою; діставання підвішеного м'яча головою та ногою, у стрибку з місця і з розбігу; стрибки з місця і з розбігу з ударами головою чи ногою по м'ячах, підвішених на різній висоті; спортивні ігри гандбол, баскетбол, волейбол, хокей з м'ячем за спрощеними правилами з елементами футболу; удари по футбольному і набивному м'ячах на дальність; кидки набивного м'яча ногою на дальність за рахунок енергійного маху ногою вперед; боротьба за м'яч за допомогою поштовхів; біг з максимальною швидкістю після імітування удару ногою чи головою у стрибку, після подолання перешкод (бар'єр, рів тощо); біг боком і спиною вперед наввипередки; швидкий перехід від бігу спиною вперед на звичайний та ін.;

прискорення та ривки з м'ячем на 30-60 м; елементи техніки з наступним ривком і ударом у ціль.

Тема №3 Елементи техніки та дій у нападі і захисті

Пересування: різні поєднання прийомів пересування з технікою володіння м'ячем;

удари по м'ячу ногою: вдосконалення точності ударів, уміння розраховувати силу удару;

удари по м'ячу головою: вдосконалення техніки ударів лобом;

зупинки м'яча: вдосконалення зупинок м'яча різними способами;

ведення м'яча: вдосконалення ведення м'яча різними способами;

відволікальні дії (фінти): вдосконалення фінтів з урахуванням розвитку в учнів рухових якостей;

відбирання м'яча: відбирання м'яча у підкаті;

вкидання м'яча: вдосконалення точності і дальності вкидання м'яча;

жонгливання м'ячем;

елементи гри воротаря: вдосконалення техніки ловіння та відбивання, кидків руками та вибивання м'яча ногами, уміння визначати напрямок можливого удару, гри на виходах, швидкої організації атаки, керування грою партнерів по обороні.

індивідуальні дії у нападі: вдосконалення здатностей та умінь діяти у нападі;

групові дії у нападі: вдосконалення швидкості організації атак;

командні дії у нападі: організація швидкого та поступового нападу.

індивідуальні дії у захисті: вдосконалення здатностей та умінь діяти у захисті;

групові дії у захисті: підсилення захисту; вдосконалення узгодженості дій в обороні.

командні дії у захисті: організація оборони проти швидкого та поступового нападу.

Тема №4 Теоретичні відомості

Розвиток футболу в Україні та за кордоном. Технічна підготовка юного футболіста. Особливості підготовки дівчат у футболі. Правила гри та арбітраж.

Тема №5 Вправи з елементами футболу для розвитку фізичних якостей

Зустрічні і колові естафети з подоланням смуги перешкод, з перенесенням, розстановкою та збиранням предметів, метанням у ціль, кидками та ловінням м'яча, стрибками і бігом у різних поєднаннях; прискорення та ривки з м'ячем; ривки до м'яча з наступним ударом по воротах; стрибки з імітуванням удару головою та ногою; діставання підвішеного м'яча головою та ногою, у стрибку з місця і з розбігу; стрибки з місця і з розбігу з ударами головою чи ногою по м'ячах, підвішених на різній висоті; спортивні ігри гандбол, баскетбол, волейбол, хокей з м'ячем за спрощеними правилами з елементами футболу; удари по футбольному і набивному м'ячах на дальність; кидки набивного м'яча ногою на дальність за рахунок енергійного маху ногою

вперед; боротьба за м'яч за допомогою поштовхів; біг з максимальною швидкістю після імітування удару ногою чи головою у стрибку, після подолання перешкод (бар'єр, рів тощо); біг боком і спиною вперед наввипередки; швидкий перехід від бігу спиною вперед на звичайний та ін.; прискорення та ривки з м'ячем на 30-60 м; елементи техніки з наступним ривком і ударом у ціль; футбол у зменшених за чисельністю складах.

Тема №6 Елементи техніки та дій у нападі і захисті

Пересування: різні поєднання прийомів пересування з технікою володіння м'ячем;

удари по м'ячу ногою: вдосконалення точності ударів, уміння розраховувати силу удару;

удари по м'ячу головою: вдосконалення техніки ударів лобом;

зупинки м'яча: вдосконалення зупинок м'яча різними способами;

ведення м'яча: вдосконалення ведення м'яча різними способами;

відволікальні дії (фінти): вдосконалення фінтів з урахуванням ігрового амплуа;

відбирання м'яча: відбирання м'яча у підкаті;

вкидання м'яча: вдосконалення точності й дальності вкидання м'яча;

жонгливання м'ячем;

елементи гри воротаря: вдосконалення техніки ловіння та відбивання, кидків руками та вибивання м'яча ногами; вдосконалення уміння визначати напрямок можливого удару, гри на виходах, швидкої організації атаки, керування грою партнерів по обороні;

індивідуальні дії у нападі: вдосконалення здатностей та умінь діяти у нападі;

групові дії у нападі: вдосконалення швидкості організації атак;

командні дії у нападі: організація швидкого та поступового нападу;

індивідуальні дії у захисті: вдосконалення здатностей та умінь діяти у захисті;

групові дії у захисті: підсилення захисту; вдосконалення узгодженості дій в обороні;

командні дії у захисті: організація оборони проти швидкого та поступового нападу.

Група 14 за професією «Контролер харчової продукції (виробництво молочних продуктів), контролер харчової продукції (виробництво м'ясних та рибних продуктів), лаборант хіміко-бактеріологічного аналізу»
282 годин

Модуль Волейбол (орієнтовна кількість годин – 114 год)

Тема №1 Теоретичні відомості

Досягнення Українських волейболістів. Волейбол як засіб фізичного виховання, вдосконалення фізичних і психологічних якостей. Фактори, що визначають ефективність змагальної діяльності гравців. Попередження спортивного травматизму. Основні поняття та правила гри у волейбол. Суддівство. Склад суддівської бригади. Жести та суддівська термінологія. Ведення протоколу гри.

Тема №2 Спеціальна фізична підготовка

Вправи на розвиток навичок швидкої протидії: за сигналом (переважно зоровим) біг на 5, 10, 15 м. з різних вихідних положень; біг із зупинками та зміною напрямку руху. Вистрибування на гірку матів, багатоскоки. Зістрибування з висоти 30см. з наступним стрибком у гору.

В упорі лежачі пересування на руках по колу, кидки набивного м'яча від грудей обома руками вперед, над собою, кидки обома руками з-за голови з щонайбільшим прогинанням тулуба на місці, кидки тенісного м'яча через сітку. Кидки набивного м'яча (до 1 кг.) з-за голови обома руками при активному рухові кистей рук зверху до низу стоячі на місці. Пересування уздовж сітки приставним кроком правим та лівим боком, зупинки, обрання вихідного положення для блокування.

Тема №3 Техніко – тактична підготовка

Верхня бокова подача. Подача в ліву та праву половину майданчика. Вибіркове виконання подачі: на гравця, слабшого у прийомі м'яча, на гравця що вийшов після заміни. Прийом знизу однією рукою з послідуєчим падінням вперед та перекатом на стегна та живіт (для дівчат) та перекатом на груди (для юнаків); Багаторазова передача м'яча в стіну зі зміною висоти передачі та відстані до стіни; завислі передачі в ближню зону: 2-3, 3-2; передача м'яча через зону: 2-4, 4-2. Передача м'яча з пересуванням в парах, в трійках, передачі м'яча у падінні, у стрибку. за спину. Прямий нападаючий удар за ходом, сильнішою рукою з високих та середніх передач із зон 2 та 4; нападаючі удари з короткої передачі; нападаючий удар з першої передачі. Індивідуальне та групове блокування; блокування з наступною самостраховкою; Зонне блокування (закрити основний напрямок); блокування найсильнішого нападаючого; своєчасний вихід в зону удару. Вибір місця при страховці партнера, що виконує прийом; розташування гравців у момент прийому м'яча в побудові «кутом вперед»; взаємодія гравців, що приймають м'яч із зв'язковим 3, 2, 4. Вибір атакуючого партнера для передачі йому м'яча, взаємодія гравців. Взаємодія з гравцем, що виконує другу передачу.

Тема №4 Теоретичні відомості

Роль та місце спортивних ігор у вихованні морально-вольових якостей особистості. Волейбол у сучасному олімпійському русі. Фізична підготовленість волейболіста. Суддівство змагань. Чинники, які визначають ефективність змагальної діяльності гравців. Матеріально-технічне забезпечення змагань і тренувань. Прийоми самоконтролю за фізичним навантаженням. Правила першої допомоги в разі травмування. Методика самостійних занять. Поняття про втоми та перевтому. Функціональні можливості організму.

Тема №5 Спеціальна фізична підготовка

Пробігання коротких відрізків з різних вихідних положень; біг приставним кроком з виконання певного завдання: прискорення, поворот на 180°, падіння, переكات, імітація нападаючого удару блокування тощо; . Стрибки з просуванням вперед, назад, з подоланням перешкод, з діставанням підвішених предметів; тощо. Багаторазові передачі м'яча в стіну при повільному збільшенні відстані до неї. Кидки набивного м'яча з-за голови з активним рухом кистей рук зверху донизу, стоячи на місці та в стрибку. Пересування уздовж сітки приставним кроком правим та лівим боком, імітація блокування, теж саме, але пересуваючись спиною до сітки з поворотом на 180°.

Тема №6 Техніко-тактична підготовка

Націлена подача; скорочена верхня пряма подача; планеруюча подача в межах майданчика; силові подачі. Прийом м'яча після сильних верхніх подач; прийом м'яча, що летить збоку; прийом м'яча після швидкого переміщення. взаємодія гравців, що приймають м'яч із гравцем, що перебуває в зоні 4,3,2. Передачі м'яча для нападаючого удару, для зв'язуючого; скорочені передачі; передачі в стрибку; передача м'яча із задньої лінії, передача м'яча для нападаючого удару з другої лінії. Прямий нападаючий удар з коротких та середніх передач; прямий нападаючий удар з переводом; прямий нападаючий удар з другої лінії; нападаючий удар слабшою рукою. Одиночне та групове блокування в зонах 3; 2; 4. Взаємодія з гравцем, що виконує другу передачу; імітація нападаючого удару з наступними обманними діями. Контроль за суперником; вибір місця для блокування; взаємодія з партнером по блоку.

Модуль «Легка атлетика» (орієнтовна кількість годин – 79 год)

Тема №1 Теоретичні відомості

Ознаки втоми під час занять легкою атлетикою. Надання першої медичної допомоги при отриманні травм. Правила техніки безпеки під час занять легкою атлетикою

Тема №2 Спеціальна фізична підготовка

Спеціальні бігові вправи, стрибкові вправи: багатоскоки, спеціальні вправи для метань, подолання перешкод

Тема №3 Теоретичні відомості

Значення оздоровчого бігу для функціонування серцево-судинної, дихальної систем та м'язової систем. Правила техніки безпеки під час занять легкою атлетикою

Тема №4 Спеціальна фізична підготовка

Спеціальні бігові вправи, стрибкові вправи: багатоскоки, спеціальні вправи для метань.

Модуль «Футбол» (орієнтовна кількість годин – 89 год)

Тема №1 Теоретичні відомості

Розвиток футболу в Україні та за кордоном. Фізична підготовка юного футболіста. Особливості підготовки дівчат у футболі. Правила гри та арбітраж.

Тема №2 Вправи з елементами футболу для розвитку фізичних якостей

Зустрічні і колові естафети з подоланням смуги перешкод, з перенесенням, розстановкою та збиранням предметів, метанням у ціль, кидками та ловінням м'яча, стрибками і бігом у різних поєднаннях; прискорення та ривки з м'ячем; ривки до м'яча з наступним ударом по воротах; стрибки з імітуванням удару головою та ногою; діставання підвішеного м'яча головою та ногою, у стрибку з місця і з розбігу; стрибки з місця і з розбігу з ударами головою чи ногою по м'ячах, підвішених на різній висоті; спортивні ігри гандбол, баскетбол, волейбол, хокей з м'ячем за спрощеними правилами з елементами футболу; удари по футбольному і набивному м'ячах на дальність; кидки набивного м'яча ногою на дальність за рахунок енергійного маху ногою вперед; боротьба за м'яч за допомогою поштовхів; біг з максимальною швидкістю після імітування удару ногою чи головою у стрибку, після подолання перешкод (бар'єр, рів тощо); біг боком і спиною вперед наввипередки; швидкий перехід від бігу спиною вперед на звичайний та ін.; прискорення та ривки з м'ячем на 30-60 м; елементи техніки з наступним ривком і ударом у ціль.

Тема №3 Елементи техніки та дій у нападі і захисті

Пересування: різні поєднання прийомів пересування з технікою володіння м'ячем;

удари по м'ячу ногою: вдосконалення точності ударів, уміння розраховувати силу удару;

удари по м'ячу головою: вдосконалення техніки ударів лобом;

зупинки м'яча: вдосконалення зупинок м'яча різними способами;

ведення м'яча: вдосконалення ведення м'яча різними способами;

відволікальні дії (фінти): вдосконалення фінтів з урахуванням розвитку в учнів рухових якостей;

відбирання м'яча: відбирання м'яча у підкаті;

вкидання м'яча: вдосконалення точності і дальності вкидання м'яча;

жонглювання м'ячем;

елементи гри воротаря: вдосконалення техніки ловіння та відбивання, кидків руками та вибивання м'яча ногами, уміння визначати напрямок можливого удару, гри на виходах, швидкої організації атаки, керування грою партнерів по обороні.

індивідуальні дії у нападі: вдосконалення здатностей та умінь діяти у нападі;

групові дії у нападі: вдосконалення швидкості організації атак;
командні дії у нападі: організація швидкого та поступового нападу.
індивідуальні дії у захисті: вдосконалення здатностей та умінь діяти у захисті;

групові дії у захисті: підсилення захисту; вдосконалення узгодженості дій в обороні.

командні дії у захисті: організація оборони проти швидкого та поступового нападу.

Тема №4 Теоретичні відомості

Розвиток футболу в Україні та за кордоном. Технічна підготовка юного футболіста. Особливості підготовки дівчат у футболі. Правила гри та арбітраж.

Тема №5 Вправи з елементами футболу для розвитку фізичних якостей

Зустрічні і колові естафети з подоланням смуги перешкод, з перенесенням, розстановкою та збиранням предметів, метанням у ціль, кидками та ловінням м'яча, стрибками і бігом у різних поєднаннях; прискорення та ривки з м'ячем; ривки до м'яча з наступним ударом по воротах; стрибки з імітуванням удару головою та ногою; діставання підвішеного м'яча головою та ногою, у стрибку з місця і з розбігу; стрибки з місця і з розбігу з ударами головою чи ногою по м'ячах, підвішених на різній висоті; спортивні ігри гандбол, баскетбол, волейбол, хокей з м'ячем за спрощеними правилами з елементами футболу; удари по футбольному і набивному м'ячах на дальність; кидки набивного м'яча ногою на дальність за рахунок енергійного маху ногою вперед; боротьба за м'яч за допомогою поштовхів; біг з максимальною швидкістю після імітування удару ногою чи головою у стрибку, після подолання перешкод (бар'єр, рів тощо); біг боком і спиною вперед наввипередки; швидкий перехід від бігу спиною вперед на звичайний та ін.; прискорення та ривки з м'ячем на 30-60 м; елементи техніки з наступним ривком і ударом у ціль; футбол у зменшених за чисельністю складах.

Тема №6 Елементи техніки та дій у нападі і захисті

Пересування: різні поєднання прийомів пересування з технікою володіння м'ячем;

удари по м'ячу ногою: вдосконалення точності ударів, уміння розраховувати силу удару;

удари по м'ячу головою: вдосконалення техніки ударів лобом;

зупинки м'яча: вдосконалення зупинок м'яча різними способами;

ведення м'яча: вдосконалення ведення м'яча різними способами;

відволікальні дії (фінти): вдосконалення фінтів з урахуванням ігрового амплуа;

відбирання м'яча: відбирання м'яча у підкаті;

вкидання м'яча: вдосконалення точності й дальності вкидання м'яча;

жонглювання м'ячем;

елементи гри воротаря: вдосконалення техніки ловіння та відбивання, кидків руками та вибивання м'яча ногами; вдосконалення уміння визначати

напрямок можливого удару, гри на виходах, швидкої організації атаки, керування грою партнерів по обороні;

індивідуальні дії у нападі: вдосконалення здатностей та умінь діяти у нападі;

групові дії у нападі: вдосконалення швидкості організації атак;

командні дії у нападі: організація швидкого та поступового нападу;

індивідуальні дії у захисті: вдосконалення здатностей та умінь діяти у захисті;

групові дії у захисті: підсилення захисту; вдосконалення узгодженості дій в обороні;

командні дії у захисті: організація оборони проти швидкого та поступового нападу.

ФІЗИКА І АСТРОНОМІЯ

245 годин

Вступ (орієнтовна кількість годин – 3)

Світоглядний потенціал природничих наук. Роль фізичного та астрономічного знання в житті людини та суспільному розвитку. Початкові відомості про фундаментальні фізичні теорії як основу сучасної фізичної науки.

Астрономія як природнича наука. Основні етапи розвитку фізики та астрономії. Фізика як теоретична основа сучасної астрономії.

Розділ 1. Механіка

Тема 1. Кінематика. (орієнтовна кількість годин – 12)

Механічний рух. Основна задача механіки та способи опису руху тіла.

Рівномірний і нерівномірний прямолінійний рух. Відносність руху. Закон додавання швидкостей.

Прискорення. Рівноприскорений рух.

Графіки залежності кінематичних величин від часу для рівномірного і рівноприскореного прямолінійного руху.

Рівномірний рух матеріальної точки по колу. Доцентрове прискорення. Кутова та лінійна швидкість, взаємозв'язок між ними.

Лабораторна робота:

1. Визначення прискорення руху тіла під час прямолінійного рівноприскореного руху

Тема 2. Динаміка (орієнтовна кількість годин – 27)

Сили в механіці. Інерціальні системи відліку. Принцип відносності Галілея. Маса. Закони Ньютона та їх застосування для розв'язування задач.

Гравітаційна взаємодія. Закон всесвітнього тяжіння. Сила тяжіння та вага тіла. Рух тіла в полі сили тяжіння. Вільне падіння.

Рух тіла під дією кількох сил. Закон Архімеда.

Рівновага тіл. Момент сили. Умови рівноваги тіл. Центр тяжіння та центр мас тіла.

Імпульс, закон збереження імпульсу.

Кінетична і потенціальна енергія. Потужність. Закон збереження механічної енергії. Застосування законів збереження в механіці.

Межі застосування законів класичної механіки. Основні положення СТВ та їхні наслідки. Релятивістський закон додавання швидкостей.

Лабораторні роботи:

1. Дослідження руху тіла під дією сили тяжіння
2. Дослідження рівноваги тіла
3. Дослідження механічного руху тіл з урахуванням закону збереження енергії

Розділ 2. Молекулярна фізика та термодинаміка

Тема 1. Молекулярна фізика. (орієнтовна кількість годин – 14)

Сучасні дослідження будови речовини.

Атоми і молекули. Будова атома. Наноматеріали.
Основи молекулярно-кінетичної теорії будови речовини.
Ідеальний газ. Тиск газу. Основне рівняння молекулярно-кінетичної теорії ідеального газу. Абсолютна шкала температур.
Рівняння стану ідеального газу. Ізопроееси.

Лабораторна робота:

1. Вивчення одного з ізопроеесів

Тема 2. Термодинаміка. (орієнтовна кількість годин – 12)

Внутрішня енергія тіл. Кількість теплоти. Робота термодинамічного процесу. Перший закон термодинаміки. Адіабатний процес.

Теплові машини. Принцип дії теплових машин. Цикл теплових машин. Коефіцієнт корисної дії теплових машин.

Необоротність теплових процесів. Ентропія.

Тема 3. Властивості речовини. (орієнтовна кількість годин – 14)

Властивості насиченої й ненасиченої пари.

Вологість повітря.

Поверхневий натяг рідини. Змочування. Капілярні явища.

Деформації. Механічні властивості твердих тіл. Модуль Юнга.

Лабораторні роботи:

1. Визначення відносної вологості повітря

2. Визначення модуля пружності різних речовин

3. Визначення коефіцієнта поверхневого натягу рідини

Розділ 3. Електродинаміка

Тема 1. Електричне поле. (орієнтовна кількість годин – 17)

Електромагнітна взаємодія. Електричне поле. Напруженість електричного поля. Принцип суперпозиції. Електрична взаємодія точкових зарядів. Закон Кулона.

Речовина в електричному полі. Провідники і діелектрики в електричному полі.

Робота під час переміщення заряду в однорідному електричному полі. Потенціал електричного поля. Різниця потенціалів. Зв'язок напруженості електричного поля з різницею потенціалів.

Електроємність. Електроємність плоского конденсатора. З'єднання конденсаторів. Енергія електричного поля. Використання конденсаторів у техніці.

Лабораторна робота:

1. Визначення енергії зарядженого конденсатора та його ємності

Тема 1. Електричний струм. (орієнтовна кількість годин – 13)

Постійний електричний струм. Електрорушійна сила. Закон Ома для повного кола. Розрахунок електричних кіл з послідовним і паралельним з'єднанням провідників. Робота та потужність електричного струму. Безпека під час роботи з електричними пристроями.

Лабораторні роботи:

1. *Перевірка законів послідовного та паралельного з'єднання провідників*
2. *Визначення ЕРС та внутрішнього опору джерела струму*

Тема 2. Електричний струм у різних середовищах. (орієнтовна кількість годин – 15)

Електричний струм у металах. Залежність питомого опору від температури. Надпровідність.

Електропровідність напівпровідників. Власна і домішкова провідність напівпровідників. Електронно-дірковий перехід: його властивості і застосування. Напівпровідникова елементна база сучасної мікроелектроніки.

Електричний струм у розчинах і розплавах електролітів. Електроліз та його закони.

Газові розряди та їх застосування. Плазма.

Електричний струм у вакуумі. Термоелектронна емісія.

Застосування електричного струму у різних середовищах у техніці і технологіях.

Лабораторна робота:

1. *Дослідження електричного кола з напівпровідниковим діодом*

Тема 3. Магнітне поле (орієнтовна кількість годин – 18)

Електрична і магнітна взаємодії. Взаємодія провідників зі струмом. Магнітне поле струму. Лінії магнітного поля прямого і колового струмів. Індукція магнітного поля. Потік магнітної індукції.

Дія магнітного поля на провідник зі струмом. Сила Ампера. Дія магнітного поля на рухомі заряджені частинки. Сила Лоренца. Принцип дії електричних двигунів.

Електромагнітна індукція. Магнітний потік. Закон електромагнітної індукції. Самоіндукція. Індуктивність. Енергія магнітного поля.

Використання явища електромагнітної індукції в сучасній техніці і технологіях.

Лабораторна робота:

1. *Дослідження явища електромагнітної індукції*

Розділ 4. Коливання та хвилі

Тема 1 Механічні коливання та хвилі. (орієнтовна кількість годин – 13)

Механічні коливання. Гармонічні коливання. Рівняння гармонічних коливань. Математичний та пружинний маятники. Перетворення енергії під час коливань. Вимушені коливання. Поняття про автоколивання. Резонанс.

Поширення механічних коливань у пружному середовищі. Принцип Гюйгенса.

Лабораторні роботи:

1. Визначення прискорення вільного падіння за допомогою нитяного маятника
2. Дослідження коливань пружинного маятника

Тема 2 Електромагнітні коливання та хвилі (орієнтовна кількість годин – 23)

Вільні електромагнітні коливання. Коливний контур. Вимушені електромагнітні коливання.

Змінний струм та його характеристики. Діючі значення напруги і сили струму. Трансформатор. Виробництво, передача та використання енергії електричного струму.

Утворення і поширення електромагнітних хвиль. Властивості електромагнітних хвиль. Фізичні основи сучасного телекомунікаційного зв'язку.

Світло як електромагнітна хвиля. Поширення світла в різних середовищах. Ефект Доплера. Поглинання і розсіювання світла. Інтерференція і дифракція світлових хвиль. Поляризація й дисперсія світла. Основні фотометричні величини та їх вимірювання.

Геометрична оптика як граничний випадок хвильової. Закони геометричної оптики. Побудова зображень, одержаних за допомогою лінз і дзеркал. Кут зору. Оптичні прилади та їх застосування.

Лабораторна робота:

1. Визначення довжини світлової хвилі

Розділ 5. Квантова фізика

Тема 1 Атомна фізика (орієнтовна кількість годин – 13)

Квантові властивості атома. Квантові постулати М.Бора.

Випромінювання та поглинання світла атомами. Атомні і молекулярні спектри. Неперервний спектр світла. Спектроскоп. Спектральний аналіз та його застосування.

Квантові властивості світла. Гіпотеза М. Планка Світлові кванти. Енергія та імпульс фотона.

Фотоефект. Рівняння фотоефекту. Застосування фотоефекту. Сонячні батареї.

Лабораторна робота:

1. Спостереження неперервного і лінійчатого спектрів речовини

Тема 2. Ядерна фізика (орієнтовна кількість годин – 16)

Атомне ядро. Ядерні сили та їх особливості. Ядерні реакції. Радіоактивність. Закон радіоактивного розпаду. Взаємозв'язок маси та енергії. Енергія зв'язку атомного ядра. Ядерна енергетика.

Дозиметрія. Дози випромінювання. Захист від іонізуючого випромінювання.

Елементарні частинки. Загальна характеристика елементарних частинок. Кварки. Космічне випромінювання. Методи реєстрації елементарних частинок.

Лабораторна робота:

1. Дослідження треків заряджених частинок за фотографіями Астрономічний складник

Розділ 1. Основи практичної астрономії (орієнтовна кількість годин – 6)

Небесні світила й небесна сфера. Сузір'я.
Визначення відстаней до небесних світил. Небесні координати. Видимі рухи Сонця та планет. Закони Кеплера та їх зв'язок із законами Ньютона. Астрономія та визначення часу. Календар.

Розділ 2. Фізика Сонячної системи (орієнтовна кількість годин – 7)

Земля і Місяць. Природа тіл Сонячної системи.
Космічні дослідження об'єктів Сонячної системи.
Рух штучних супутників і автоматичних міжпланетних станцій. Розвиток космонавтики.
Космогонія Сонячної системи.

Розділ 3. Методи та засоби фізичних і астрономічних досліджень (орієнтовна кількість годин – 6)

Основні фотометричні величини та їх вимірювання.
Спектроскоп.
Спектральний аналіз та його застосування.
Випромінювання небесних світил. Методи астрономічних спостережень.
Принцип дії і будова оптичного та радіотелескопа, детекторів нейтрино та гравітаційних хвиль. Приймачі випромінювання. Застосування в телескопобудуванні досягнень техніки і технологій. Сучасні наземні й космічні телескопи. Астрономічні обсерваторії.

Розділ 4. Зорі і галактики (орієнтовна кількість годин – 8)

Зорі та їх класифікація. Сонце, його фізичні характеристики, будова та джерела енергії. Прояви сонячної активності та їх вплив на Землю.
Види зір. Планетні системи інших зір. Еволюція зір. Чорні діри.
Молочний Шлях. Будова Галактики. Місце Сонячної системи в Галактиці. Зоряні скупчення та асоціації. Туманності. Підсистеми Галактики та її спіральна структура.
Світ галактик. Квазари.

Розділ 5. Всесвіт (орієнтовна кількість годин – 8)

Фундаментальні взаємодії в природі. Роль фізичної та астрономічної наук у формуванні наукового світогляду сучасної людини.
Єдина природничо-наукова картина світу. Історія розвитку уявлень про Всесвіт. Походження й розвиток Всесвіту. Основні положення спеціальної теорії відносності. Проблеми космології. Людина у Всесвіті. Антропний принцип. Імовірність життя на інших планетах. Унікальність нашого Всесвіту. Питання існування інших всесвітів.

БІОЛОГІЯ І ЕКОЛОГІЯ

140 годин

Вступ (орієнтовна кількість годин – 4)

Міждисциплінарні зв'язки біології та екології. Рівні організації біологічних систем та їхній взаємозв'язок. Фундаментальні властивості живого. Стратегія сталого розвитку природи і суспільства.

Тема 1. Біорізноманіття (орієнтовна кількість годин – 13)

Систематика – наука про різноманітність організмів. Принципи наукової класифікації організмів. Сучасні критерії виду.

Віруси, віроїди, пріони. Особливості їхньої організації та функціонування. Гіпотези походження вірусів. Взаємодія вірусів з клітиною-хазяїном та їхній вплив на її функціонування. Роль вірусів в еволюції організмів. Використання вірусів у біологічних методах боротьби зі шкідливими видами.

Прокаріотичні організми: археї та бактерії. Особливості їхньої організації та функціонування.

Сучасні погляди на систему еукаріотичних організмів.

Біорізноманіття нашої планети як наслідок еволюції.

Лабораторні роботи

1. Визначення таксономічного положення виду в системі органічного світу (вид на вибір учителя).

Навчальний проект

1. Складання характеристики виду за видовими критеріями.

Тема 2. Обмін речовин і перетворення енергії (орієнтовна кількість годин – 15)

Білки, нуклеїнові кислоти, вуглеводи, ліпіди: огляд будови й біологічної ролі. Обмін речовин та енергії – основа функціонування біологічних систем. Особливості обміну речовин в автотрофних та гетеротрофних організмів. Енергетичне забезпечення процесів метаболізму. Способи отримання енергії в різних груп автотрофних та гетеротрофних організмів. Роль процесів дихання в забезпеченні організмів енергією. Структури клітин, які забезпечують процеси метаболізму. Роль ферментів у забезпеченні процесів метаболізму клітини та цілісного організму. Вітаміни, їх роль в обміні речовин. Порушення обміну речовин (метаболізму), пов'язані з нестачею чи надлишком надходження певних хімічних елементів, речовин. Значення якості питної води для збереження здоров'я людини. Раціональне харчування – основа нормального обміну речовин. Негативний вплив на метаболізм токсичних речовин. Знешкодження токсичних сполук в організмі людини. Нейрогуморальна регуляція процесів метаболізму.

Практичні роботи

1. Складання схем обміну вуглеводів, ліпідів та білків в організмі людини.

Тема 3. Спадковість і мінливість (орієнтовна кількість годин – 20)

Основні поняття генетики. Закономірності спадковості. Гібридологічний аналіз: основні типи схрещувань та їхні наслідки. Сучасні молекулярно-генетичні методи досліджень спадковості людини. Організація спадкового матеріалу еукаріотичної клітини та його реалізація. Гени структурні та регуляторні. Регуляція активності генів в еукаріотичній клітині. Каріотип людини та його особливості. Хромосомний аналіз як метод виявлення порушень у структурі каріотипу. Сучасний стан досліджень геному людини. Моногенне та полігенне успадкування ознак у людини. Позахромосомна (цитоплазматична) спадковість у людини.—Закономірності мінливості (спадкової, неспадкової) людини. Мутації та їхні властивості. Поняття про спонтанні мутації. Біологічні антимутаційні механізми. Захист геному людини від шкідливих мутагенних впливів. Генетичний моніторинг в людських спільнотах. Особливості генофонду людських спільнот та чинники, які впливають на їх формування. Закономірності розподілу алелів в популяціях. Сучасні завдання медичної генетики. Спадкові хвороби і вади людини, хвороби людини зі спадковою схильністю, їхні причини. Методи діагностики та профілактики спадкових хвороб людини. Медико-генетичне консультування та його організація.

Лабораторні роботи

2. Вивчення закономірностей модифікаційної мінливості.

Практичні роботи

2. Розв'язування типових генетичних задач.

Проект: створення буклету, постеру, презентації, бук-трейлера, скрайбу тощо (один на вибір)

Орієнтовні теми:

- Генетичний моніторинг в людських спільнотах.
- Скринінг-програми для новонароджених.
- Генотерапія та її перспективи.

Тема 4. Репродукція та розвиток (орієнтовна кількість годин – 12)

Репродукція як механізм забезпечення безперервності існування видів. Особливості процесів регенерації організму людини. Трансплантація тканин та органів у людини, її перспективи. Правила біологічної етики. Ріст та розвиток клітин та фактори, які на нього впливають. Старіння та смерть клітин. Причини порушення клітинного циклу та їхні наслідки. Поняття про онкогенні фактори та онкологічні захворювання. Профілактика онкологічних захворювань. Статеві клітини. Особливості гаметогенезу у людини. Суть та біологічне значення запліднення. Причини порушення процесів запліднення у людини. Особливості репродукції людини у зв'язку з її біосоціальною сутністю. Репродуктивне здоров'я. Сучасні можливості та перспективи репродуктивної медицини. Біологічні і соціальні аспекти регуляції розмноження у людини. Ембріогенез людини. Взаємодія частин зародка, що розвивається (явище ембріональної індукції). Чинники, здатні справляти позитивний і негативний вплив на процеси росту та розвитку людини.

Лабораторні роботи

3. Вивчення будови статевих клітин людини.

4. Вивчення етапів ембріогенезу.

ХІМІЯ 122 години

Повторення початкових понять про органічні речовини (орієнтовна кількість годин – 2)

Склад, властивості, застосування окремих представників вуглеводнів (метан, етан, етен, етин), оксигеновмісних (метанол, етанол, гліцерол, етанова кислота) і нітрогеновмісних (аміноетанова кислота) органічних речовин.

Тема 1. Теорія будови органічних сполук (орієнтовна кількість годин – 5)

Теорія будови органічних сполук. Залежність властивостей речовин від складу і хімічної будови молекул. Поняття про явище ізомерії та ізомери.

Ковалентні карбон-карбоніві зв'язки у молекулах органічних сполук: простий, подвійний, потрійний.

Класифікація органічних сполук.

Тема 2. Вуглеводні (орієнтовна кількість годин – 13)

Класифікація вуглеводнів.

Алкани. Загальна формула алканів, структурна ізомерія, систематична номенклатура.

Хімічні властивості алканів.

Алкени і алкіни. Загальні та молекулярні формули алкенів і алкінів, структурна ізомерія, систематична номенклатура.

Хімічні властивості етену та етину.

Арени. Бензен: молекулярна і структурна формули, фізичні властивості.

Хімічні властивості бензену.

Методи одержання алканів, етену, етину, бензену. Застосування вуглеводнів.

Тема 3. Оксигеновмісні органічні сполуки (орієнтовна кількість годин – 18)

Спирти. Поняття про характеристичну (функціональну) групу. Гідроксильна характеристична (функціональна) група. Насичені одноатомні спирти: загальна та структурні формули, ізомерія (пропанолів і бутанолів), систематична номенклатура. Водневий зв'язок, його вплив на фізичні властивості спиртів.

Хімічні властивості насичених одноатомних спиртів. Одержання етанолу.

Поняття про багатоатомні спирти на прикладі гліцеролу, його хімічні властивості.

Фенол: склад і будова молекули, фізичні та хімічні властивості.

Альдегіди. Склад, будова молекул альдегідів. Альдегідна характеристична (функціональна) група. Загальна та структурні формули, систематична номенклатура і фізичні властивості альдегідів.

Хімічні властивості етанолу, його одержання.

Карбонові кислоти, їх поширення в природі та класифікація. Карбоксильна характеристична (функціональна) група. Склад, будова молекул насичених одноосновних карбонових кислот, їхня загальна та структурні формули, ізомерія, систематична номенклатура і фізичні властивості.

Хімічні властивості насичених одноосновних карбонових кислот. Реакція естерифікації.

Одержання етанової кислоти.

Естери, загальна та структурні формули, систематична номенклатура, фізичні властивості. Гідроліз естерів.

Жири як представники естерів. Класифікація жирів, їхні хімічні властивості.

Вуглеводи. Класифікація вуглеводів, їх утворення й поширення у природі.

Глюкоза: молекулярна формула та її відкрита форма. Хімічні властивості глюкози.

Сахароза, крохмаль і целюлоза: молекулярні формули, гідроліз.

Лабораторні дослід

1. Виявлення органічних кислот у харчових продуктах.
2. Окиснення глюкози свіжоодержаним купрум(II) гідроксидом.

Практичні роботи

1. Розв'язування експериментальних задач.

Тема 4. Нітрогеновмісні органічні сполуки (орієнтовна кількість годин – 5)

Насичені й ароматичні аміни: склад і будова молекул, назви найпростіших за складом сполук. Будова аміногрупи.

Аміни як органічні основи. Хімічні властивості метанаміну, аніліну. Одержання аніліну.

Амінокислоти: склад і будова молекул, загальні і структурні формули, характеристичні (функціо-нальні) групи, систематична номенклатура. Пептидна група. Хімічні властивості аміноетанової кислоти. Пептиди.

Білки як високомолекулярні сполуки. Хімічні властивості білків (без запису рівнянь реакцій).

Лабораторні дослід

3. Біуретова реакція.
4. Ксантопротейнова реакція.

Тема 5. Синтетичні високомолекулярні речовини і полімерні матеріали на їх основі (орієнтовна кількість годин – 5)

Синтетичні високомолекулярні речовини. Полімери. Реакції полімеризації і поліконденсації. Пластмаси. Каучуки, гума. Найпоширеніші полімери та сфери їхнього використання.

Вплив полімерних матеріалів на здоров'я людини і довкілля. Проблеми утилізації полімерів і пластмас в контексті сталого розвитку суспільства.

Синтетичні волокна: фізичні властивості і застосування.

Тема 6. Багатоманітність та зв'язки між класами органічних речовин (Орієнтовна кількість годин - 4 год)

Зв'язки між класами органічних речовин.

Загальні поняття про біологічно активні речовини (вітаміни, ферменти).

Роль органічної хімії у розв'язуванні сировинної, енергетичної, продовольчої проблем, створенні нових матеріалів.

Тема 7. Періодичний закон і періодична система хімічних елементів (орієнтовна кількість годин – 6)

Явище періодичної зміни властивостей елементів і їхніх сполук на основі уявлень про електронну будову атомів.

Електронні і графічні електронні формули атомів s-, p-, d-елементів. Принцип «мінімальної енергії».

Збуджений стан атома. Валентні стани елементів. Можливі ступені окиснення неметалічних елементів 2 і 3 періодів.

Тема 8. Хімічний зв'язок і будова речовини (орієнтовна кількість годин – 5)

Йонний, ковалентний, металічний, водневий хімічні зв'язки. Донорно-акцепторний механізм утворення ковалентного зв'язку (на прикладі катіону амонію).

Кристалічний і аморфний стани твердих речовин. Залежність фізичних властивостей речовин від їхньої будови.

Тема 9. Хімічні реакції (орієнтовна кількість годин – 9)

Необоротні і оборотні хімічні процеси. Хімічна рівновага. Принцип Ле Шательє.

Гідроліз солей.

Поняття про гальванічний елемент як хімічне джерело електричного струму.

Лабораторні дослідження

1. Визначення рН середовища водних розчинів солей за допомогою індикаторів.

Тема 10. Неорганічні речовини і їхні властивості (орієнтовна кількість годин – 45)

Неметали. Загальна характеристика неметалів. Фізичні властивості.

Алотропія. Алотропні модифікації речовин неметалічних елементів.

Явище адсорбції.

Окисні та відновні властивості неметалів. Застосування неметалів.

Сполуки неметалічних елементів з Гідрогеном. Особливості водних розчинів цих сполук, їх застосування.

Оксиди неметалічних елементів, їх уміст в атмосфері.

Кислоти. Кислотні дощі. Особливості взаємодії металів з нітратною і концентрованою сульфатною кислотами.

Загальна характеристика металів. Фізичні властивості металів на основі їхньої будови.

Алюміній і залізо: фізичні і хімічні властивості.

Застосування металів та їхніх сплавів.

Основи. Властивості, застосування гідроксидів Натрію і Кальцію.

Солі, їх поширення в природі. Середні та кислі солі. Поняття про жорсткість води та способи її усунення.

Сучасні силікатні матеріали.

Мінеральні добрива. Поняття про кислотні та лужні ґрунти.

Якісні реакції на деякі йони.

Біологічне значення металічних і неметалічних елементів.

Генетичні зв'язки між основними класами неорганічних сполук.

Лабораторні дослідження

2. Дослідження адсорбційної здатності активованого вугілля та аналогічних лікарських препаратів.

3-6. Виявлення у розчині катіонів Феруму(2+), Феруму(3+), Барію, амонію.

7, 8. Виявлення у розчинах силікат- і ортофосфат-іонів.

Практичні роботи

1. Дослідження якісного складу солей.

2. Генетичні зв'язки між неорганічними речовинами.

Тема 11. Хімія і прогрес людства (орієнтовна кількість годин – 5)

Роль хімії у створенні нових матеріалів, розвитку нових напрямів технологій, розв'язанні продовольчої, сировинної, енергетичної, екологічної проблем.

«Зелена» хімія: сучасні завдання перед хімічною наукою та хімічною технологією.

ГЕОГРАФІЯ
87 годин
10 клас (52 год.)

«Регіони та країни»

Вступ (орієнтовна кількість годин - 2)

Що вивчає курс «Географія: регіони і країни». Регіони світу (за класифікацією ООН). Глобалізація як провідна тенденція розвитку сучасного світу. Пізнавальна та конструктивна роль країнознавства у сучасному світі.

Джерела знань про регіони та країни світу. Сучасна політична карта світу та окремих регіонів. Головні об'єкти політичної карти.

Розділ І. ЄВРОПА

Тема 1. Загальна характеристика Європи (орієнтовна кількість годин - 6)

Особливості економіко-географічного положення Європи. Склад регіону. Сучасна політична карта Європи. Форми державного правління і територіального устрою країн Європи. Прояви сепаратизму. Типи країн Європи за рівнем економічного розвитку. Інтеграційні процеси. Міжнародні організації в Європі: Європейський Союз, Рада Європи. Країни Шенгенської зони. Роль НАТО у загальноєвропейській системі безпеки.

Природні умови і ресурси регіону.

Населення Європи: демографічні процеси, природний та механічний рух. Демографічна політика. Структура населення регіону. Українська діаспора у країнах Європи. Урбанізація, субурбанізація, рурбанізація, джентрифікація. Світові міста в Європі, міські агломерації, мегаполіси.

Особливості економіки країн Європи. Первинний сектор економіки. Добувна промисловість: основні райони видобування палива, рудної та нерудної сировини. Сільське господарство. Лісове господарство.

Вторинний сектор економіки. Переробна промисловість. Основні регіони промисловості. Реіндустріалізація.

Третинний сектор економіки. Сфера послуг. Найважливіші міжнародні транспортні коридори та вузли. Зв'язки України з країнами Європи.

Практична робота

1. Порівняльна характеристика структури промислового виробництва двох економічно розвинених невеликих країн Європи (на вибір учнів).

Орієнтовні теми для досліджень (за вибором учня/учениці)

1. Інтеграційні та дезінтеграційні процеси у Європі.
2. Відновна електроенергетика в країнах Європи: регіональні особливості та відмінності.
3. Структура й просторова організація виробництва чорних металів у країнах Європи.

Тема 2. Країни Європи (орієнтовна кількість годин - 10)

Німеччина. Місце країни у світі та регіоні. Основні чинники, що визначають місце країни у міжнародному поділі праці (МГПП). Система розселення і роль федеральних земель в її розвитку.

Особливості сучасного постіндустріального розвитку країни. Домінуючі

складники третинного сектору. Промислові виробництва, що визначають міжнародну спеціалізацію країни. Особливості аграрного сектору. Характерні риси просторової організації господарства. Зовнішні економічні зв'язки. Міжнародні зв'язки України з Німеччиною.

Франція. Місце країни у світі та регіоні. Основні чинники, що визначають місце країни у міжнародному поділі праці. Система розселення. Франкофонія.

Особливості сучасного постіндустріального розвитку країни. Домінуючі складники третинного сектору. Промислові виробництва, що визначають міжнародну спеціалізацію країни. Особливості аграрного сектору. Характерні риси просторової організації господарства. Зовнішні економічні зв'язки. Міжнародні зв'язки України з Францією.

Велика Британія. Місце країни у світі та регіоні. Основні чинники, що визначають місце країни у міжнародному поділі праці. Система розселення. Співдружність націй.

Особливості сучасного постіндустріального розвитку країни. Домінуючі складові третинного сектору. Промислові виробництва, що визначають міжнародну спеціалізацію країни. Особливості аграрного сектору. Характерні риси просторової організації господарства. Зовнішні економічні зв'язки. Міжнародні зв'язки України з Великою Британією.

Італія. Місце країни у світі та регіоні. Основні чинники, що визначають місце країни у міжнародному поділі праці. Система розселення.

Особливості сучасного постіндустріального розвитку країни. Домінуючі складові третинного сектору. Промислові виробництва, що визначають міжнародну спеціалізацію країни. Спеціалізація аграрного сектору. Характерні риси просторової організації господарства. Зовнішні економічні зв'язки. Міжнародні зв'язки України з Італією.

Польща. Місце країни у світі та регіоні. Основні чинники, що визначають місце країни у міжнародному поділі праці. Система розселення. Прискорений розвиток третинного сектору, сучасна транспортна система країни. Промислові виробництва, що визначають міжнародну спеціалізацію країни. Спеціалізація аграрного сектору. Характерні риси просторової організації господарства. Зовнішні економічні зв'язки. Міжнародні зв'язки України з Польщею.

Росія. Місце країни у світі та регіоні. Модель економічного розвитку, що визначає місце країни у міжнародному поділі праці. Демографічні процеси. Система розселення. Характерні риси просторової організації господарства. Мілітаризація економіки.

Практична робота

2. Складання картосхеми просторової організації економіки однієї з європейських країн «великої сімки» (за вибором).

Орієнтовні теми для досліджень (за вибором учня/учениці)

1. Лондон, Берлін, Париж, Київ: схожість і відмінність сучасного розвитку міст.

2. Кластери в Італії як домінуюча форма організації виробництва товарів і послуг.

Розділ II. АЗІЯ

Тема 1. Загальна характеристика Азії (орієнтовна кількість годин - 5)

Особливості економіко-географічного положення Азії. Склад регіону. Сучасна політична карта Азії. Форми державного правління і територіального устрою країн Азії. Типи країн Азії за рівнем економічного розвитку. Міжнародні організації в Азії: АСЕАН, Ліга арабських держав. Райони збройних конфліктів та проявів тероризму.

Природні умови і ресурси регіону. Населення Азії. Урбанізаційні процеси. Світові міста, міські агломерації в Азії, мегаполіси Японії та Китаю. Працересурсний потенціал.

Особливості економіки країн Азії. Первинний сектор економіки. Добувна промисловість. Сільське і лісове господарство.

Вторинний сектор економіки. Основні промислові осередки і регіони. Третинний сектор економіки. Найважливіші міжнародні транспортні коридори та вузли.

Нерівномірність економічного розвитку субрегіонів Азії та особливості їх участі у міжнародному поділі праці. Зв'язки України з країнами Азії.

Практична робота

3. Порівняння продовольчого кошика жителів країн Західної та Східної Азії.

Орієнтовні теми для досліджень (за вибором учня/учениці)

1. Екологічні виміри економічного зростання в країнах Азії.
2. Географічне положення країни як чинник її економічного розвитку (на прикладі Туреччини і Сінгапуру).
3. Країни Перської затоки – новий осередок індустріалізації.

Тема 2. Країни Азії (орієнтовна кількість годин - 6)

Японія. Місце країни у світі та Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Основні чинники, що визначають місце країни у міжнародному поділі праці. Система розселення.

Особливості сучасного постіндустріального розвитку країни. Домінуючі складники третинного сектору. Промислові виробництва, що визначають міжнародну спеціалізацію країни. Традиції і технології у сільському господарстві. Транспортна система країни. Характерні риси просторової організації господарства: Тихоокеанський промисловий район, мережа технопарків і технополісів. Зовнішні економічні зв'язки. Міжнародні зв'язки України з Японією.

Китай. Місце країни у світі та Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Основні чинники, що визначають місце країни у міжнародному поділі праці. Система розселення.

Експортна орієнтація економіки. Особливості розвитку і розміщення виробництв первинної і вторинної сфери. Домінуючі складові третинного сектору. Характерні риси просторової організації господарства. Спеціальні економічні зони. Зовнішні економічні зв'язки. Міжнародні зв'язки України з Китаєм.

Індія. Місце країни у світі та регіоні. Основні чинники, що визначають

місце країни у міжнародному поділі праці. Система розселення.

Особливості структури економіки країни, що розвивається. Спеціалізація сільського господарства. Видобування мінеральних ресурсів. Промислові виробництва, що визначають міжнародну спеціалізацію країни. Особливості розвитку третинного сектору. Характерні риси просторової організації господарства. Зовнішні економічні зв'язки. Міжнародні зв'язки України з Індією.

Республіка Корея. Місце країни у світі та регіоні. Модель економічного розвитку, що визначає місце країни у міжнародному поділі праці. Система розселення.

Експортно-орієнтована модель економіки. Домінуючі складові третинного сектору. Виробництва, що визначають міжнародну спеціалізацію країни. Зовнішні економічні зв'язки. Міжнародні зв'язки України з Республікою Корея.

Практична робота

4. Аналіз статево-вікових пірамід Японії, Китаю та Індії з метою оцінювання працересурсного потенціалу країн.

Орієнтовні теми для досліджень (за вибором учня/учениці)

1. Острови Кюсю і Хоккайдо: контрасти Японії.
2. Унікальність економічної системи Китаю.
3. «Коридори зростання» в Індії.
4. Значення цифрових технологій в економічному розвитку Республіки Корея

Розділ III. ОКЕАНІЯ

Тема 1. Австралія (орієнтовна кількість годин - 2)

Місце країни у світі та регіоні. Основні чинники, що визначають місце країни в міжнародному поділі праці. Система розселення. Українська діаспора в Австралії.

Особливості сучасного розвитку країни. Домінуючі складові третинного сектору. Виробництва, що визначають міжнародну спеціалізацію країни. Географія вторинного та третинного секторів господарства. Характерні риси просторової організації виробництва товарів та послуг. Зовнішні економічні зв'язки, міжнародні зв'язки України з Австралією.

Орієнтовні теми для досліджень (за вибором учня/учениці)

1. Національні парки Австралії як об'єкти міжнародного туризму.
2. Розвиток Західної Австралії у контексті зростання глобального попиту на природні ресурси.
3. Канберра – політико-адміністративний центр країни.

Тема 2. Мікронезія, Меланезія, Полінезія (орієнтовна кількість годин - 1)

Особливості географічного положення регіону. Держави та залежні території, що входять до складу Мікронезії, Меланезії та Полінезії. Основні чинники, що визначають місце країни в міжнародному поділі праці. Види господарської діяльності, що визначають міжнародну спеціалізацію країн.

Кустарні промисли і ремесла. Зовнішні економічні зв'язки. Розташування військових баз іноземних держав.

Орієнтовні теми для досліджень (за вибором учня/учениці)

1. Нова Зеландія – високорозвинена країна зі сприятливими умовами для ведення бізнесу.

2. Країни Океанії – регіон екзотичного туризму.

Розділ IV. АМЕРИКА

Тема 1. Загальна характеристика Америки (орієнтовна кількість годин - 4)

Особливості географічного положення Америки. Склад регіону. Сучасна політична карта Америки. Форми державного правління і територіального устрою країн, типи країн за рівнем економічного розвитку. Міжнародні організації НАФТА, Меркосур, НАТО.

Природні умови і ресурси регіону. Населення Америки. Урбанізаційні процеси. Система розселення.

Особливості економіки країн Америки. Роль американських ТНК в економіці регіону. Первинний сектор економіки. Сільське господарство: вплив природних, історичних чинників та глобалізації на спеціалізацію. Лісове господарство. Вторинний сектор економіки. Основні осередки промисловості в регіоні.

Третинний сектор економіки. Найважливіші міжнародні транспортні магістралі, вузли. Нерівномірність економічного розвитку субрегіонів Америки. Особливості їх участі в міжнародному поділі праці. Зв'язки України з країнами Америки.

Практична робота

5. Складання картосхеми типології країн Америки за рівнем їх економічного розвитку.

Орієнтовні теми для досліджень (за вибором учня/учениці)

1. «Бананові республіки»: типові ознаки та сучасний розвиток.

2. Панамериканське шосе – дорога через три Америки.

3. Туризм як чинник розвитку країн Карибського басейну.

Тема 2. Країни Америки (орієнтовна кількість годин - 4)

США. Місце країни у світі та регіоні. Основні чинники, що визначають місце країни в міжнародному поділі праці. Система розселення. Українська діаспора США.

Особливості сучасного постіндустріального розвитку країни. Домінуючі складові третинного сектору. Промислові виробництва, що визначають міжнародну спеціалізацію країни. Особливості аграрного сектору. Характерні риси просторової організації господарства. Зовнішні економічні зв'язки. Міжнародні зв'язки України зі США.

Канада. Місце країни у світі та регіоні. Основні чинники, що визначають місце країни в міжнародному поділі праці. Система розселення. Українська діаспора в Канаді. Особливості сучасного розвитку країни. Домінуючі складові третинного сектору. Виробництва, що визначають міжнародну спеціалізацію країни. Характерні риси просторової організації. Зовнішні економічні зв'язки.

Міжнародні зв'язки України з Канадою.

Бразилія. Місце країни у світі та регіоні. Основні чинники, що визначають місце країни у міжнародному поділі праці. Розселення. Особливості структури економіки країни, що розвивається. Видобування мінеральних ресурсів. Спеціалізація сільського господарства. Промислові виробництва, що визначають міжнародну спеціалізацію країни. Особливості розвитку третинного сектору. Характерні риси просторової організації. Зовнішні економічні зв'язки. Міжнародні зв'язки України з Бразилією.

Практична робота

6. Порівняльна характеристика машинобудування США, Канади та Бразилії.

Орієнтовні теми для досліджень (за вибором учня/учениці)

1. Форми територіальної організації новітніх видів промислового виробництва у США.
2. Економічна взаємодія вздовж державного кордону між Мексикою і США.
3. Складники підприємницького успіху української діаспори в Канаді та США.

Розділ V. АФРИКА

Тема 1. Загальна характеристика Африки (орієнтовна кількість годин - 3)

Особливості географічного положення Африки. Склад регіону. Сучасна політична карта Африки. Форми державного правління і територіального устрою країн, типи країн за рівнем економічного розвитку. Райони збройних конфліктів, проявів тероризму. Природні умови і ресурси регіону. Населення Африки. Урбанізаційні процеси. Система розселення.

Особливості економіки країн Африки. Первинний сектор економіки. Сільське господарство. Лісове господарство. Добувна промисловість. Вторинний сектор економіки. Особливості розміщення промислових центрів у регіоні. Третинний сектор економіки: особливості становлення і закономірності розміщення. Найважливіші міжнародні транспортні магістралі, вузли. Туристичні райони.

Нерівномірність економічного розвитку субрегіонів Африки. Особливості їх участі в міжнародному поділі праці. Зв'язки України з країнами Африки.

Практична робота

7. Позначення на контурній карті Африки основних районів видобування нафти, залізних, мідних та алюмінієвих руд, центрів їх переробки (збагачення), основних транспортних магістралей та портів експортування.

Орієнтовні теми для досліджень (за вибором учня/учениці)

1. Кордони на політичній карті Африки: особливості делімітації та демаркації.
2. Ангола: успішний розвиток після війни.
3. Вплив колоніального минулого на сучасну міжнародну спеціалізацію та просторову структуру господарства країн Тропічної Африки.

Тема 2. Країни Африки (орієнтовна кількість годин - 2)

Єгипет. Місце країни у світі та регіоні. Основні чинники, що визначають місце країни в міжнародному поділі праці. Система розселення. Особливості структури економіки країни, що розвивається. Види діяльності, що визначають міжнародну спеціалізацію країни: транспорт, туризм, видобування мінеральних ресурсів, сільське господарство. Характерні риси просторової організації економіки. Зовнішні економічні зв'язки. Міжнародні зв'язки України з Єгиптом.

ПАР. Місце країни у світі та регіоні. Основні чинники, що визначають місце країни в міжнародному поділі праці. Система розселення. Особливості структури економіки. Виробництва, що визначають міжнародну спеціалізацію країни. Особливості розвитку третинного сектору економіки. Характерні риси просторової організації економіки. Зовнішні економічні зв'язки. Міжнародні зв'язки України з ПАР.

Орієнтовні теми для досліджень (за вибором учня/учениці)

1. «Три кити» економіки Єгипту: Суецький канал, нафта, туризм.
2. ПАР серед країн Африки.
3. Роль України у продовольчому забезпеченні країн Африки..

Розділ VI. Україна В МІЖНАРОДНОМУ ПРОСТОРИ

Тема 1. Україна в геополітичному вимірі (орієнтовна кількість годин - 1)

Геополітична структура сучасного світу. Місце України на сучасній геополітичній карті світу. Основні вектори сучасної української геополітики.

Тема 2. Україна в системі глобальних економічних відносин (орієнтовна кількість годин - 1)

Просторові аспекти міжнародних економічних зв'язків України з регіонами та країнами світу: географія зовнішньої торгівлі товарами, транспортних і туристичних послуг, прямих іноземних інвестицій, науково-технічного співробітництва. Великі ТНК в Україні. Участь України в процесах європейської економічної інтеграції. Місце України в системі глобальних економічних відносин у контексті сталого розвитку.

Резерв часу (орієнтовна кількість годин - 5)

11 клас
«Географічний простір землі» (33 год.)

Вступ (орієнтовна кількість годин - 1)

Географія як система наук. Об'єкт дослідження географії. Поняття «геосистема». Рівні геосистем. Пізнавальна та конструктивна роль географії

Розділ I. Топографія та картографія (орієнтовна кількість годин - 4)

Тема 1. Топографія (орієнтовна кількість годин - 2)

Топографічна карта: проекція, розграфлення.

Географічні і прямокутні координати. Прямокутна (кілометрова) сітка. Основні умовні позначення топографічних карт для зображення об'єктів місцевості та рельєфу. Вимірювання на топографічній карті за масштабом і кілометровою сіткою. Використання азимутів. Плани населених пунктів. Практичне використання топографічних карт, планів.

Практична робота №1. Визначення на топографічній карті географічних (з точністю до секунд) та прямокутних координат окремих точок, географічних та магнітних азимутів, абсолютних та відносних висот точок, падіння річки. Плани населених пунктів. Практичне використання топографічних карт, планів.

Практична робота №2. Читання схем руху транспорту свого міста (обласного центру)

Тема 2. Картографія (орієнтовна кількість годин - 2)

Сучасні картографічні твори. Математична основа карт. Способи картографічного зображення об'єктів і явищ на загальногеографічних та тематичних картах. Суть генералізації.

Електронні карти та глобуси. Картографічні інтернет-джерела. Навігаційні карти. Географічні інформаційні системи (ГІС), дистанційне зондування Землі, сфери їх практичного застосування.

Практична робота №3. Визначення за градусною сіткою географічних координат точок, азимутів, відстаней у градусах і кілометрах між точками на різних за просторовим охопленням картах.

Дослідження

1. Визначення оптимального маршруту руху між визначними об'єктами свого району за допомогою навігаційної карти своєї області.
2. Сфери використання даних дистанційного зондування землі.

Розділ II. Загальні закономірності географічної оболонки Землі (орієнтовна кількість годин - 13)

Тема 1. Географічні наслідки параметрів і рухів Землі як планети (орієнтовна кількість годин – 1)

Геоїд. Показники руху Землі навколо своєї осі. Добова ритміка в географічній оболонці. Основні види часу. Визначення місцевого та поясного часу, перехід від місцевого часу до поясного. Пояси освітленості на Землі. Сила Коріоліса. Змінюваність висоти Сонця над горизонтом та тривалості світлового дня. Орбітальний рух Землі: основні характеристики, географічні наслідки. Причини зміни пір року. Зміна пір року у Північній та Південній півкулях.

Дослідження

1. Моделювання природних явищ на землі у дені рівнодень та сонцестоянь.
2. Прояви сили коріоліса на річках своєї місцевості.

Тема 2. Географічна оболонка Землі (орієнтовна кількість годин - 1)

Склад, межі та будова географічної оболонки. Закономірності географічної оболонки. Сучасний етап розвитку географічної оболонки. Антропосфера.

Тема 3. Геологічне середовище людства (орієнтовна кількість годин - 3)

Властивості літосфери. Поняття «геологічне середовище людства». Тектоніка літосферних плит. Процеси в надрах і на поверхні Землі, їхні наслідки. Небезпека вулканічних, сейсмічних, гравітаційних (зсувних) процесів.

Рельєф. Тектонічні структури та пов'язані з ними форми рельєфу. Вплив рельєфу на розселення населення, розвиток і розташування окремих виробництв. Ресурсні властивості літосфери. Гірські породи та закономірності їх поширення. Мінеральні ресурси як чинник розташування видобувних і матеріало-, паливомістких виробництв. Забезпеченість мінеральними ресурсами.

Вплив людини на літосферу. Глобальна ресурсна проблема людства.

Практична робота №4. Встановлення за тематичними картами материків та України зв'язку між тектонічними структурами, рельєфом, мінеральними ресурсами і густотою населення, розташуванням видобувних, матеріало-, паливомістких виробництв.

Дослідження

1. Причини заселення схилів вулканів.
2. Сучасні вимоги до будівництва у районах з високою сейсмічністю.

Тема 4. Атмосфера та системи Землі (орієнтовна кількість годин - 3)

Сонячно-земні взаємодії. Сонячне випромінювання, відмінності випромінювання і поглинання тепла повітрям, поверхнею гірських порід і води. Тропосфера: температурний режим, зміна атмосферного тиску, вітри, вологість, опади. Погода. Синоптичні карти.

Практична робота № 5. Визначення середніх температур та амплітуди їх коливань за добу, місяць, рік. Аналіз рози вітрів.

Дослідження

1. Ресурсний потенціал атмосфери своєї місцевості та приклади його використання.

2. Системи протидії засухам у своєї місцевості.

Клімат. Кліматотвірні чинники. Кліматична карта. Карта кліматичних поясів. Характеристика типів клімату за кліматограмами. Вплив атмосфери на літосферу: вивітрювання, рельєфоутворення. Кліматичні умови як чинник розселення і розташування виробництва та інфраструктурних об'єктів.

Ресурсний потенціал атмосфери. Енергетичні кліматичні ресурси як чинник розвитку відновлюваної енергетики. Агрокліматичні ресурси та їх вплив на спеціалізацію сільського господарства. Стихійні атмосферні явища, їх прогнозування та засоби протидії. Кліматичні зміни на планеті.

Тема 5. Гідросфера та системи Землі (орієнтовна кількість годин - 2)

Запаси води на Землі. Світовий океан та його складові. Вплив процесів у літосфері на природу океанів. Роль океанів у формуванні гірських порід і рельєфу узбережжя. Вплив атмосферних процесів (явищ) на Світовий океан. Роль Світового океану у формуванні глобальних і місцевих систем повітряних потоків у нижніх шарах тропосфери. Ресурсний потенціал Світового океану та вплив людства на стан океанічних вод, запаси мінеральних біологічних ресурсів.

Практична робота №6. Складання та аналіз схеми системи течій у Світовому океані; порівняння впливу холодної і теплої океанічних течій на клімат одного з материків.

Дослідження

1. Система протидії паводкам повеням, селям і лавинам в окремих районах України.
2. Карстовий рельєф як приклад взаємодії геосфер.
3. Прозорість води у річці (озері, ставку): від чого залежить і чому змінюється.

Води суходолу, чинники їх нерівномірного розподілу на материках та по території України. Взаємозв'язок геологічної будови, рельєфу і річкової мережі території. Вплив геологічних процесів на формування озер, пластів підземних вод. Взаємозв'язок клімату і вод суходолу. Прісна вода як ресурс і чинник розміщення населення та виробництва. Мінеральні й термальні води: поширення, використання. Водозабезпеченість регіонів і країн світу. Чинники дефіциту води. Сучасні системи очищення води. Опріснення морської води

Тема 6. Біосфера та системи Землі (орієнтовна кількість годин - 3)

Біосфера та її складові. Закономірності поширення живих організмів на суходолі та в океанах. Природні чинники формування ареалів поширення рослин і тварин. Біологічні ресурси. Роль живих організмів у формуванні ґрунтів. Ґрунт – «дзеркало» ландшафту. Типи ґрунтів. Вплив ґрунтів на спеціалізацію господарства регіону, країни.

Природні зони. Порівняння карт ґрунтів і природних зон світу та України.

Дослідження

1. Деградовані ґрунти причини і перспективи використання.
2. Чинники порушення широтної зональності на материках та території України.

Розділ III. Загальні суспільно-географічні закономірності світу (орієнтовна кількість годин - 7)

Тема 1. Географічний простір

(орієнтовна кількість годин - 1)

Світосистема як результат і процес формування глобальної єдності в системі «суспільство – природа». Функціонально-компонентний склад світосистеми: демографо-екологічна, економічна, інформаційно-технологічна, соціально-культурна, політична підсистеми. Географічний простір, його системоутворювальна роль та характеристики

Тема 2. Демографічні процеси у світо системі

(орієнтовна кількість годин – 2)

Динаміка чисельності населення світу. Природні, соціальні, економічні й екологічні чинники та просторові особливості природного руху населення у світі. Статеві-вікова, шлюбно-сімейна структура населення. Демографічне старіння населення. Характеристика демографічної ситуації в країнах за статеві-віковими пірамідами. Особливості демографічної політики у країнах з різним типом відтворення.

Практична робота №7. Обчислення показників народжуваності, смертності, природного та механічного приросту населення країни за статистичними даними.

Дослідження

1. Вплив старіння населення та місце країни в міжнародному поділі праці.
2. Працемістки виробництва густозаселених регіонів світу.
3. Екологічні та соціальні проблеми густо заселених регіонів світу.

Міграції, їх показники, чинники та вплив на відтворення населення і його перерозподіл у світі. Просторові тенденції міграційних процесів. Якість життя як чинник природного і механічного руху населення. Демографічний перехід, його фази. Демографічні чинники розвитку економіки та спеціалізації країн. Демографічні прогнози.

Тема 3. Глобальна економіка

(орієнтовна кількість годин - 3)

Поняття «глобальна економіка». Світовий ринок технологій, патентів і ліцензій, інформаційно-технологічних послуг. Система виробництва. Географічність міжнародної спеціалізації та кооперування виробництва. Роль транснаціональних корпорацій та вільних економічних зон у функціонуванні глобальної економіки. Глобальні ланцюги доданої вартості. Міжнародний ринок товарів: сутність, інфраструктура, ціноутворення.

Виробництво сільськогосподарської продукції у світі: природні, соціальні, економічні чинники, особливості просторової організації. Видобування й споживання паливних мінеральних ресурсів, глобальні ринки вугілля, нафти й природного газу. Глобальні ланцюги доданої вартості у виробництві чорних металів, алюмінію, міді; чинники та форми спеціалізації країн.

Практична робота №8. Позначення на контурній карті (знаками руху) глобальних ланцюгів доданої вартості *«видобування алюмінієвої сировини – виробництво глинозему – виробництво первинного алюмінію – споживання алюмінію»*.

Дослідження

1. Світовий ринок патентів: лідери й аутсайтери.
2. Роль транснаціональних компаній у розвитку машинобудівних та хімічних виробництв в Україні.

Сучасна географія виробництва транспортних засобів, електроніки, фармацевтичної продукції, чинники участі національних економік у глобальних ланцюгах доданої вартості. Виробництво текстилю, одягу, взуття: сучасна просторова організація, чинники міжнародної спеціалізації. Сучасні транспортно-логістичні системи та інформаційно-комунікаційні мережі як інфраструктурний

каркас глобальної економіки. Світовий ринок інвестицій і фінансів. Туризм. Формування «інформаційного суспільства».

Тема 4. Політична географія та геополітика

(орієнтовна кількість годин - 1)

Географічні складники політичної географії: географічний простір, території, географічні місця. Політичні складники: політичні інституції, політичні відносини, сила. Територіально-політичні системи національного і наддержавного рівнів. Геополітика, її складові Зовнішня та внутрішня геополітика. Геополітика «сили». Різновиди «сили». Взаємозв'язок між національними та геополітичними інтересами держави

Розділ IV. Суспільна географія України

(орієнтовна кількість годин - 8)

Тема 1. Українська держава

(орієнтовна кількість годин - 1)

Українська держава і територія держави України. Політико-географічне положення України: глобальне, регіональне, сусідське. Політико-економічна оцінка державного кордону України. Реформування адміністративно-територіального устрою України.

Дослідження

Гельсінські угоди (заключений акт наради з безпеки і співробітництва в Європі) – програма дії для будівництва єдиної, мирної, демократичної Європи.

Тема 2. Населення України

(орієнтовна кількість годин - 1)

Кількість населення України. Відтворення населення: показники та природні, соціальні, економічні чинники народжуваності й смертності, їх просторові відмінності. Особливості вікового і статевого складу населення України. Міграційні процеси в Україні. Українці на світовому і регіональному ринку праці. Демографічна політика в Україні. Система розселення. Міські агломерації, урбанізація, субурбанізація і джентрифікація. Особливості сільських населених пунктів.

Практична робота №9 Аналіз картограм народжуваності, смертності, природного приросту, густоти населення, урбанізації в Україні.

Дослідження

1. Сучасна географія трудової еміграція в Україні.
2. Соціальні проблеми монофункціональних міст.

Тема 3. Економіка України в міжнародному поділі праці

(орієнтовна кількість годин - 6)

Сучасні риси національної економіки України. Конкурентні переваги України на світових ринках сільськогосподарської продукції, рудної сировини і металів. Сучасні тенденції та регіональні відмінності розвитку енергетики в Україні.

Замкнутий технологічний цикл розроблення і виробництва літаків в

Україні, експорт та імпорт авіаракетної техніки. Виробництво автомобілів, сільськогосподарської техніки: тенденції розвитку, міжнародне кооперування. Місце України в глобальних ланцюгах доданої вартості виробництва та реалізації електронної продукції.

Виробництва фармацевтичної продукції та побутової хімії: чинники та особливості розташування підприємств.

Особливості розвитку й просторової організації виробництва меблів, текстилю, одягу, взуття, продуктів харчування.

Міжнародні транспортні коридори на території України. Офшорна розробка програмного забезпечення в Україні.

Ресурсний потенціал і перспективи розвитку рекреаційного комплексу в Україні. Місце України на світовому ринку інвестицій і запозичень. Транснаціональні фінансові корпорації (банки, фінансові компанії) в Україні. Сучасні форми просторової організації виробництва товарів і послуг в Україні. Досвід реалізації планів сталого (збалансованого) розвитку в різних країнах та стратегія збалансованого розвитку України

Практична робота №10. Аналіз секторальної структури економіки України

Дослідження.

1. Давальницька сировина у швейній індустрії України: позитивні й негативні аспекти для виробників і споживачів.

2. Офшорна розробка програмного забезпечення в Україні: основні центри компанії.

3. Реалізація планів сталого збалансованого розвитку в різних країнах: успіхи і прорахунки.

Резерв часу (орієнтовна кількість годин - 2)

ІНФОРМАТИКА

Рівень стандарту

Модуль І. Базовий модуль (35 годин)

Тема №1. Інформаційні технології в суспільстві (орієнтовна кількість годин - 9)

Інформація, повідомлення, дані, інформаційні процеси, інформаційні системи як важливі складники й ознаки сучасного суспільства

Сучасні інформаційні технології та системи. Людина в інформаційному суспільстві.

Проблеми інформаційної безпеки. Загрози при роботі в Інтернеті і їх уникнення.

Навчання в Інтернеті. Професії майбутнього – аналіз тенденцій на ринку праці. Роль інформаційних технологій в роботі сучасного працівника.

Комп'ютерно-орієнтовані засоби планування, виконання і прогнозування результатів навчальної, дослідницької і практичної діяльності.

Інтернет-маркетинг та інтернет-банкінг.

Системи електронного урядування.

Поняття про штучний інтелект, інтернет речей, Smart-технології та технології колективного інтелекту.

Тема №2. Моделі і моделювання. Аналіз та візуалізація даних (орієнтовна кількість годин - 10)

Комп'ютерне моделювання об'єктів і процесів. Комп'ютерний експеримент

Основи статистичного аналізу даних. Ряди даних. Обчислення основних статистичних характеристик вибірки.

Візуалізація рядів і трендів даних. Інфографіка.

Розв'язування рівнянь, систем рівнянь, оптимізаційних задач.

Програмні засоби для складних обчислень, аналізу даних та фінансових розрахунків.

Розв'язання задач з різних предметних галузей.

Тема №3. Системи керування базами даних (орієнтовна кількість годин - 9)

Поняття бази даних і систем керування базами даних, їх призначення.

Реляційні бази даних, їхні об'єкти. Ключі й зовнішні ключі. Зв'язки між записами і таблицями. Визначення типу зв'язку.

Створення таблиць. Введення і редагування даних різних типів.

Впорядкування, пошук і фільтрування даних.

Запити на вибірку даних.

Тема №4. Мультимедійні та гіпертекстові документи (орієнтовна кількість годин - 7)

Технології опрацювання мультимедійних даних.

Системи керування вмістом для веб-ресурсів. Створення та

адміністрування сайту.

Поняття про мову розмічання гіпертекстового документа

Ергономіка розміщення відомостей на веб-сторінці.

Поняття пошукової оптимізації та просування веб-сайтів.

Роль електронних медійних засобів в житті людини

Модуль II. Графічний дизайн (35 годин)

Тема №1. Графічний дизайн як засіб візуальної комунікації (орієнтовна кількість годин - 6)

Історія графічної культури.

Дизайн і його тенденції.

Ілюстрація. Цифрове мистецтво.

Сучасна реклама та фірмовий стиль: напрямки, стилі, тренди.

Реклама. Психологія сприйняття реклами.

Інфографіка.

Типографіка, шрифти і шрифтові пари. Прийоми каліграфії та леттерингу.

Особливості поєднання шрифтів.

Коротка історія дизайну і типографіки.

Електронні та друковані портфоліо.

Веб-дизайн.

Тема №2. Растрова графіка (орієнтовна кількість годин - 7)

Характеристики зображення та засобів його відтворення - яскравість, контрастність, роздільна здатність, інтервал оптичної щільності (фотографічна ширина), колірна гама, палітра, глибина кольору, насиченість кольору.

Растровий графічний редактор як інструмент для дизайну.

Основні інструменти для малювання.

Концепція побудови пошарового зображення

Робота з шарами.

Створення колажів. Прийоми колажування.

Робота з текстом.

Робота з векторними елементами.

Ретуш та художня обробка зображень, отриманих шляхом фотографування або сканування. Гама-корекція як засіб узгодження діапазону яскравості зображення і характеристик засобу його відтворення.

Тоновна корекція зображень. Робота з кольором.

Створення елементів для веб-сторінок.

Анімація в растровому графічному редакторі.

Тема №3. Основи композиції та дизайну (орієнтовна кількість годин - 7)

Колір. Теорія кольору. Колористика.

Колірний круг. Система Pantone. Колір в рекламі.

Насиченість, світлість, колірний тон, психологія кольору. Створення гармонійних колірних поєднань.

Основи теорії дизайну.

Символи та образи.

Художній образ.

Стиль та композиція в дизайні.

Знакові системи. Принципи побудови знаків. Стилiстична єдність.

Поняття бренду, брендингу. Елементи фiрмового стилю. Айдентика.

Створення логотипiв. Брендгайд. Брендбук.

Тема №4. Векторна графіка (орієнтовна кількість годин - 7)

Векторний графічний редактор як інструмент для дизайну.

Основні інструменти для малювання.

Робота з векторними контурами.

Трасування об'єктiв.

Маскування.

«Живі» переходи. Спотворення і деформація.

Заливка об'єктiв. Робота з градієнтами. Прозорість. Градієнтна сітка.

Художні ефекти. Робота з символічними об'єктами.

Робота з текстом. Макетування.

Художнє оформлення тексту.

Ділова графіка

Тема №5. Графічний дизайн у поліграфії (орієнтовна кількість годин - 8)

Комп'ютерна верстка.

Програми для комп'ютерної верстки: інтерфейс, основні функції. Інструменти роботи з текстом і зображенням.

Концепція багатосторінкового документа

Смислові та художньо-декоративні завдання при підготовці поліграфічної продукції. Основні друкарські терміни. Основи композиції і архітекtonіки багатосторінкового видання. Вимоги єдності стилю в графічній композиції.

Листівка. Призначення. Композиційні прийоми створення листівки. Шрифтові композиції та графічні елементи листівок.

Створення листівки (колаж).

Багатосторінкові видання та їх формат. Загальні питання побудови композиції шпальти (смуги) набору. Сітка. Складові шпальти набору (кегель шрифту, інтерліньяж, відстань між колонками (середник), поля). Методи композиції тексту та графіки в смузі набору.

Перенос слів. Шрифтові виділення. Колонцифри. Колонтитули. Виноски. Художні ефекти. «Коридори». Висячі рядки.

Текстові - видільні - титульні шрифти.

Акценти. Абзацний відступ. Буквиця.

Відбиття лінійками.

Буклет. Призначення. Принципи композиції. Види буклетів. Способи складання буклетів.

Види згинів буклету. Технологічні особливості виготовлення буклетів.

Вибір конструкції буклету. Аналіз існуючих стилів і видів буклетів, їх конструктивних форм і матеріалів. Створення шпальт(смуг) набору буклету. Визначення текстового вмісту, вибір шрифту. Контактні відомості. Визначення

ілюстративної частини буклета. Розробка оригіналу макета буклету. Верстка буклету.

Створення шпальт(смуг) набору багатосторінкового видання (ескіз).

Обкладинка журналу. Розробка логотипу. Створення обкладинки журналу . Макетування багатосторінкового видання - журналу. Вибір теми. Формат видання. Концепція верстки. Рубрикація. Підбір шрифту (кегель, гарнітура).

Макет журнального розвороту. Підбір ілюстративного матеріалу, винесення, підписи, підзаголовки і заголовки, елементи графічного оформлення видання. Побудови композиції шпальт набору. Оформлення та макетування багатосторінкового видання - журналу. Верстка журналу.

Модуль III. Веб-технології (35 годин)

Тема №1. Напрямки та інструменти веб-дизайну (орієнтовна кількість годин - 4)

Основні тренди у веб-дизайні.

Види сайтів та цільова аудиторія.

Інформаційна структура сайту.

Інструменти веб-розробника.

Тема №2. Проектування та верстка веб-сторінок (орієнтовна кількість годин - 9)

Мова гіпертекстової розмітки. Каскадні таблиці стилів.

Проектування та верстка веб-сторінок.

Адаптивна верстка.

Кросбраузерність.

Тема №3. Графіка та мультимедіа для веб-середовища (орієнтовна кількість годин - 10)

Графіка для веб-середовища.

Анімаційні ефекти.

Мультимедіа на веб-сторінках.

Тема №4. Веб-програмування (орієнтовна кількість годин - 9)

Об'єктна модель документа.

Веб-програмування та інтерактивні сторінки.

Хостинг сайту.

Веб-сервер та база даних. Взаємодія клієнт-сервер.

Валідація та збереження даних форм.

Прикладний програмний інтерфейс.

Тема №5. Основи дизайну та просування веб-сайту (орієнтовна кількість годин - 3)

Правила ергономічного розміщення відомостей на веб-сторінці.

Пошукова оптимізація та просування веб-сайтів.

ТЕХНОЛОГІЇ

Базовий модуль «Основи підприємницької діяльності»

35 годин

Тема 1. Вступ Кількість годин - 4

Основи ринкової економіки та підприємницької діяльності.

Власність. Ринок та його структура. Поняття ринкової економіки. Купівельний попит та пропозиція на споживчому ринку. Формування споживчого ринку, його структура та інфраструктура. Особливості формування ринкових відносин. Підприємництво як форма діяльності в умовах ринкової економіки. Поняття та основні ознаки підприємництва. Закон України "Про підприємництво".

Тема 2. Організаційно-правові форми підприємницької діяльності Кількість годин – 4

Види та організаційно-правові форми торговельних підприємств. Сутність.

Комерційна діяльність, агентування. Індивідуальний бізнес. Сімейний. Товариство з обмеженою відповідальністю. Підприємництво в торгівлі, автосервісі будівництві наданні послуг щодо якості продукції.

Практична робота №1 «Реєстрація підприємницької діяльності».

Тема 3. Економічні складові підприємницької діяльності Кількість годин - 4

Основні показники підприємницької діяльності. Основні характеристики товару. Формування ціни. Цінова політика. Ринок. Собівартість продукції та її складові. Витрати постійні та перемінні. Зарплата. Розподіл прибутку.

Тема 4. Менеджмент малого підприємництва Кількість годин – 4

Суть менеджменту. Моделі менеджменту. Стилi управління. Організаційна структура та функції менеджменту. Методи прийняття рішень. Економічне моделювання. Визначальні чинники підприємницького успіху. Основні напрямки фінансового напрямку підприємства. Антикризове управління.

Тема 5. Основи маркетингової діяльності Кількість годин – 4

Маркетинг і збут товару. Маркетингові дослідження. Маркетинговий аналіз. Попит на товар та послуги. Реклама та її види.

Практична робота №2 «Розробка анкети для вивчення купівельної спроможності та попиту на товар».

Тема 5. Організація бізнесу Кількість годин – 8

Джерела підприємницьких ідей. Бізнес план його види та складові. Роздрібна торгівля та сфера послуг. Основні способи організації бізнесу. Суб'єкти підприємницької діяльності.

Практична робота №3 Розробка бізнес плану. Опис діяльності

Практична робота №4 Розробка бізнес плану. Маркетинговий план

Практична робота №5 Розробка бізнес плану. Організаційний план

Практична робота №6 Розробка бізнес плану. Фінансові результати

Тема 5. Економічний аналіз проекту Кількість годин – 7

Фінансування та кредитування підприємницької діяльності.

Страхові компанії. Стан, тенденції та проблеми розвитку підприємництва в області та місті Суми. Проблеми фінансово-кредитної та матеріально-технічної підтримки підприємницьких структур у регіоні. Міжнародна співпраця. Інвестиції. Ризики у підприємницькій діяльності. Добір форми організації бізнесу. Презентація та оцінка проектної діяльності. Основи професійного самовизначення. Портфоліо в професійній діяльності людини.

Практична робота №7 «Підготовка матеріалів для створення портфоліо».

Практична робота №8 «Створення портфоліо».

Практична робота №9 «Презентація портфоліо».

Базовий модуль «Ландшафтний дизайн»

35 годин

Тема 1. Вступ. Поняття про ландшафтний дизайн як складову благоустрою території Кількість годин – 8

Загальні відомості про ландшафтний дизайн. Основні завдання ландшафтний дизайну. Значення благоустрою території. Професійні обов'язки ландшафтного дизайнера.

Історія виникнення ландшафтного дизайну. Поняття про стиль ландшафтний дизайну.

Ландшафтний дизайн як творчий метод облаштування довкілля. Визначення стилів. Сучасні стилі інтер'єрів (модерн, мінімалізм, хай-тек, модернізм). Визначення стилів. Види ландшафтного дизайну: англійський, римський, східний і французький. Єдність і підпорядкованість у дизайні. Поняття ритм, баланс, симетрія, рівновага, контраст. Створення ескізів сучасних стилів.

Закони та прийоми дизайну в садово-парковому мистецтві. Композиція Простір. Форма. Лінія. Особливості українського декоративно-ужиткового мистецтва. Традиції використання кольорової гами. Розвиток ландшафтного дизайну в українському стилі.

Практична робота №1 «Виконання ескізів ландшафтного дизайну в стилі кантрі»

Практична робота №2 «Проектні розробки елементів художнього садівництва»

Тема 2. Елементи ландшафтного дизайну Кількість годин – 10

Елементи ландшафтного дизайну (будівля, альтанки, тераси, перголи).

Створення штучних водойм. Клумби і квітники. Газони мавританські, прості, партерні, лугові. Міксбордер. Альпійська гірка Проектування квітників. Архітектурно-планувальні рішення. Основні естетичні принципи формування композиції. Конструкції доріжок. Бордюри. Варіанти викладання матеріалів для садових доріжок. Зонування-розбивка на функціональні зони. Садові ділянки. Ландшафтне проектування (малих садів і скверів, ділянок котеджів і вілл, дитячих ігрових майданчиків, майданчиків відпочинку).

Практична робота №3 «Креслення схеми розбивки квітників»

Практична робота №4 «Креслення схеми розбивки газонів»

Практична робота №5 «Виконання ескізу альпійської гірки»

Практична робота 6 «Ландшафтне проектування зон відпочинку на території училища»

Тема 3. Рослини в ландшафтному дизайні Кількість годин – 10

Фітодизайн. Роль зелених рослин у формуванні та оздоровленні штучних середовищ життя людини. Художньо-декоративна та естетична функції зелених рослин
Практична робота №7 «Вивчення та аналіз декоративних властивостей кімнатних рослин».

Санітарно-гігієнічна, мікро-кліматична, оздоровча та психолого-профлактична функції зелених рослин. Створення умов біологічного комфорту у життєвому просторі людини. Однорічні та багаторічні рослини. Кущі.
Практична робота №8 «Виконання індивідуальних і колективних оздоровчих розробок із використанням властивостей кімнатних рослин»
Основні принципи озеленення приміщень та паркових територій. Озеленення територій різного функціонального призначення. Догляд за кімнатними рослинами та декоративними. Використання дерев та кущів в ландшафтному дизайні. Розрахунок орієнтовної вартості проекту. Художньо-декоративні та естетичні особливості фітодизайну.
Практична робота №9 «Кольорове поєднання рослин в ландшафтному дизайні».

Тема 3. Створення ландшафтних проектів Кількість годин – 7

Основні принципи добору рослин для озеленення (екологічний, систематичний, художньо-декоративний і т.д.). Екологічні групи рослин, життєві форми. Вивчення екологічних груп кімнатних рослин з метою використання їх в проектних розробках озеленення приміщень
Види рослинних композиційно-художніх груп.
Проектування різних композиційних груп рослин. Підбір рослин для озеленення. Проектування (створення) зелених куточків у приміщеннях різного функціонального призначення. Організація робочого місця. Правила безпечної праці та санітарно-гігієнічні вимоги під час виконання практичної роботи.
Практична робота №10 «Вибір та обґрунтування теми проекту».
Практична робота №11 «Конструкторський етап».
Практична робота №12 «Технологічний етап».
Практична робота №13 «Проектування садової ділянки графічним способом».
Практична робота №14 «Презентація проекту» .

Базовий модуль «Дизайн предметів інтер'єру»

Тема 1. Вступ . Загальні відомості про дизайн предметів інтер'єру. Кількість годин – 8

Загальні відомості про дизайн. Основні завдання дизайну. Значення дизайну як сучасного методу проектування. Професійні обов'язки дизайнера.

Поняття про дизайн інтер'єру. Історія дизайну інтер'єру. Поняття про стиль.

Види і стилі інтер'єрів. Класичні (історичні) стилі інтер'єру (античний, бароко, класицизм, ампір, модерн, вінтаж). Визначення стилів.

Етнічний стиль інтер'єрів (єгипетський, африканський, англійський, китайський, скандинавський).

Особливості українського етнічного стилю інтер'єру. Сучасні стилі інтер'єрів (авангард, мінімалізм, хай-тек, еко-стиль, етнодизайн). Визначення стилів. Створення

ескізів предметів інтер'єрів різних стилів.

Принципи дизайну (відповідність, єдність змісту). Декоративність. Принцип традиції. Характеристика виробів згідно з вимог до принципів дизайну.

Практична робота №1 «Ескіз українського декоративного віника-оберега»

Тема 2. Дизайн предметів інтер'єру Кількість годин – 10

Дизайн предметів інтер'єру. Предметний дизайн. Засоби художнього конструювання. Композиція. Формотворення в дизайні. Колір і його значення. Основи колористики. Предметний дизайн (настінні полички, світильники, настільні годинники, декоративні подушки, вази, панно, істальяції). Види симетрії. Створення форми засобами конструювання. Клуазура. Конструювання предмету інтер'єру. Методи художнього конструювання. Ергономіка.

Практична робота №2 «Виконання схем кольорових гармоній»

Практична робота №3 «Виконання симетричної або асиметричної композиції»

Тема 3. Проектування та виготовлення предметів інтер'єру

Кількість годин – 12

Пошук інформації для виконання завдань проекту. Вибір виробу інтер'єрного призначення для виготовлення. Пошук моделей аналогів. Технологічна послідовність виготовлення виробу. Організація робочого місця. Правила безпечної праці та санітарно-гігієнічні вимоги підчас виконання практичної роботи. Конструкційні матеріали та їх властивості. Декорування приміщень.

Настінні панно, килими, фоторамки. Декорування предметів інтер'єру в техніці декупажу. Мозаїка. Технологія виготовлення предметів інтер'єру. Розрахунок орієнтовної вартості витрачених матеріалів.

Практична робота №4 «Вибір та обґрунтування теми проекту»

Практична робота №5 «Аналіз конструкції виробу, ескіз»

Практична робота №6 «Підготовка матеріалів та заготовок для виготовлення виробу»

Практична робота №7 «Виготовлення виробу»

Практична робота №8 «Виготовлення виробу»

Практична робота №9 «Виготовлення виробу»

Практична робота №10 «Розрахунок орієнтовної вартості витрачених матеріалів»

Тема 4. Декорування приміщень Кількість годин – 5

Декорування. Оздоблення виробів. Добір виду оздоблення виробу.

Ознайомлення з професіями «дизайнер предметного середовища», «декоратор». Види догляду за виробами інтер'єрного призначення їх добір із урахуванням техніки виготовлення. Контроль якості виготовленого виробу.

Декор для різних стилів інтер'єру.

Практична робота №11 «Презентація та оцінка проектної діяльності»

**Базовий модуль «Основи автоматики і робототехніки»
(35 годин, в т. ч. практичних робіт - 6 годин)**

Тема 1: Вступ. Основні електричні величини. Основні елементи технічних пристроїв. Технологічна карта. Мультимедійна комп'ютерна презентація (18 год, з них практичних робіт - 2 год.)

Світоглядний потенціал природничих наук. Роль технологічного знання в житті людини та суспільному розвитку. Поняття про навчальний предмет «Технології». Електрична напруга. Електрорушійна сила. Сила струму. Потужність. Електричний опір. Закон Ома для ділянки кола. Закон Ома для повного кола. Електрична ємність. Індуктивність. Машина. Механізми передачі і перетворення руху. Резистор. З'єднання резисторів. Конденсатор. З'єднання конденсаторів. Котушка індуктивності. Напівпровідникові прилади. Датчики. Проєктування простих пристроїв. Технологічна карта. Мультимедійні комп'ютерні презентації. Анімація в мультимедійних комп'ютерних презентаціях.

Практична робота 1: Створення технологічної карти простого пристрою.

Практична робота 2: Створення мультимедійної комп'ютерної презентації до простого пристрою.

Тема 2: Електровимірювальні прилади (8 год, з них практичних робіт – 2 год)

Амперметр. Вольтметр. Омметр. Ватметр. Осцилограф.

Практична робота 3: Створення технологічної карти простого пристрою з електровимірювальними приладами.

Практична робота 4: Створення мультимедійної комп'ютерної презентації до простого пристрою з електровимірювальними приладами.

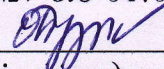

Тема 3: Проєктування складних пристроїв. Робототехніка. Програмування (9 год, з них практичних робіт – 2 год).

Коливальний контур. Випрямляч. Згладжувальний фільтр. Робоче та захисне заземлення. Сучасні досягнення та тенденції робототехніки. Програмування роботи пристроїв.

Практична робота 5: Створення технологічної карти складного пристрою.

Практична робота 6: Створення мультимедійної комп'ютерної презентації до складного пристрою.

**РОБОЧІ НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ
ФАКУЛЬТАТИВІВ
З ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ПРЕДМЕТІВ**

*Розглянуто і схвалено
на засіданні методичної комісії
суспільно-гуманітарного циклу
Протокол №7 від 01.09.2023
Голова МК О.В.Бурлака
на засіданні методичної комісії
природничо-математичного циклу
Протокол №7 від 31.08.2023
Голова МК О.С.Касьяненко*

місії
иклу
03
Бурлака
місії
го циклу

**Перелік навчальних програм
для факультативних занять**

№ з/п	Назва навчальної програми	Рівень вивчення	Затверджено
1.	«Стилістика сучасної української мови» (українська мова)	Програма факультативного курсу «Стилістика сучасної української мови. 10-11 класи» (автор О.М. Авраменко, В.Ф. Чукіна). – К.: Грамота, 2017(схвалена для використання в загальноосвітніх навчальних закладах листом ІМЗО № 21.1/12 –Г - 314 від 03.07.2017 року).	
2.	«THE KEY TO SUCCESS» (англійська мова)	Програма розроблена з урахуванням основних положень Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти, затвердженого Постановою КМУ №1392 від 23.11.2011 року, Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання; Програми зовнішнього незалежного оцінювання з англійської мови для осіб, які бажають здобувати вищу освіту на основі повної загальної середньої освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 03.02.2016 №77, та навчальної програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів, 10-11 класи, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 23.10.2017 № 1407 «Про надання грифу МОН навчальним програмам для учнів 10-11 класів закладів загальної середньої освіти»	
3.	«Українознавство» (історія України)	Рекомендовано Міністерством освіти і науки України, (лист МОН України від 10.08.2020 № 1/11-5310)	
4.	«Готуємось до ЗНО» (математика (алгебра і початки аналізу та геометрія))	Програми факультативних курсів і курсів за вибором (схвалено для використання в загальноосвітніх навчальних закладах науково-методичною комісією з математики НМР з питань освіти Міністерства освіти і науки України (лист № 1/11 -9682 від 11.09.2018)	
5.	«Здоров'я і безпека життя людини» (біологія)	Програму факультативного курсу схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах комісією з біології, екології та природознавства Науково-методичної ради з	

		питань освіти МОН України (лист ІМЗО від 19.12.2019 №22.1/12-Г-1186)
6.	«Демократія: ідеї на практиці» (громадянська освіта)	Рекомендовано Міністерством освіти і науки України (лист МОН України від 30.06.2023 № 5/611-23)

ФАКУЛЬТАТИВ «СТИЛІСТИКА СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ»

Повторення вивченого в 10 класі

Функціональні стилі сучасної української мови, їхні особливості.

Стилістика мовних ресурсів (фоностилістика, лексична, словотвірна та граматична (морфологічна) стилістика)

Граматичні (синтаксичні) ресурси стилістики (14 год)

Стилістичні можливості простого речення. Порядок слів у реченні (прямий і зворотний). Стилістичні особливості односкладних речень.

Застосування конструкцій з однорідними членами речення в різних стилях мови.

Обумовленість відокремлення членів речення у текстах різних стилів. Відокремлення обов'язкове й авторське.

Стилістичні можливості звертання.

Використання вставних слів і вставлених конструкцій у різних стилях мови.

Стилістичні можливості складного речення. Обумовленість використання різних типів складного речення в різних стилях мови.

Пряма й непряма мова в тексті. Цитата.

Форма мовлення як стилістична ознака (монолог, діалог, полілог).

Період, його стилістичне використання.

Синтаксичні стилістичні фігури (*еліпс, повтор, градація, риторичне запитання, звертання й ствердження, асиндетон, полісиндетон, парцеляція та ін.*)

Пунктуація як стилістичний прийом

Відомості з пунктуації

Відокремлення вставних слів, вставлених конструкцій, звертань, другорядних членів речення

Комунікативно-стилістичні якості мовлення (8 год)

Нормативність мовлення. Варіантність мовної норми. Правильність, точність, логічність і чистота мовлення. Образність і доречність мовлення.

Риторика як складова стилістики.

Комунікативно-стилістичні функції жестів і міміки.

Український менталітет і стилістика української мови. Мовний етикет українців

Практична риторика. Авторський стиль письменника (6 год)

Стилістичні особливості мови «Слова о полку Ігоревім», І.Вишенського, Г.Сковороди, І.Котляревського, Т.Шевченка, Панаса Мирного (чи І.Нечуя-Левицького), Лесі Українки, І.Франка, М.Коцюбинського, П.Тичини, М.Хвильового, Ю.Яновського, Є.Маланюка, М.Стельмаха, О.Довженка, В.Симоненка, Г.Тютюнника, Л.Костенко, Е.Андієвської, Ю.Андруховича, О.Забужко.

Міжпредметні зв'язки

Особливості художнього й публіцистичного мовлення українських письменників (література).

ФАКУЛЬТАТИВ З МАТЕМАТИКИ «ГОТУЄМОСЬ ДО ЗНО»

Тема 1 Дійсні числа. Цілі та дробові вирази (3год)

Інтерпретація числових множин. Модуль числа. Дії з дійсними числами, округлення десяткових дробів Тотожні перетворення раціональних виразів та виразів, що містять модуль. Тотожні перетворення виразів із раціональним показником

Тема 2 Елементарні функції та їх графіки(2год)

Функція. Графік елементарних функцій. Основні властивості функції. Перетворення графіків функцій відносно координатних осей.

Рівняння кола та його застосування у задачах ЗНО.

Тема 3 Текстові задачі. (2год)

Логічні текстові задачі на обчислення, подільність, дробі, відсотки, пряму та обернену пропорційність, відсоткові відношення Текстові задачі на спільну роботу та продуктивність

Тема 4 Рівняння і системи рівнянь (2год)

Рівняння. Властивості рівнянь. Корінь рівняння. Розв'язування алгебраїчних рівнянь, у тому числі з параметром та модулем. Розв'язування систем рівнянь

Тема 5 Нерівності та системи нерівностей (2год)

Нерівності. Розв'язування нерівностей, у тому числі з параметром та модулем Розв'язування систем нерівностей

Тема6. ПЛАНІМЕТРІЯ (3год)

Найелементарніші поняття планіметрії в задачах. Трикутник. Види трикутників за кутами і сторонами. Розв'язування прямокутних трикутників Площа трикутника та окремих видів опуклих чотирикутників. Опуклий n -кутник. Коло. Вписаний та центральний кути. Правильний багатокутник у задачах

Тема7. ОСНОВИ СТЕРЕОМЕТРІЇ (2год)

Найелементарніші поняття стереометрії у задачах ЗНО минулих років. Знаходження відстаней між точкою і прямою (площиною), двома прямими, прямою і площиною, двома площинами у просторі Знаходження кутів між прямими, у тому числі мимобіжними, між прямою та площиною, двома площинами у просторі.

Тема8. Елементи математичного аналізу (3год)

Арифметична та геометрична прогресії, n -ий член прогресій та сума n членів прогресії. Знаходження похідної функції та значення похідної в точці. Геометричний та фізичний зміст похідної. Дослідження функції за допомогою похідної. Первісна функції. Застосування правил обчислення первісних.

Знаходження для функції $f(x)$ первісної $F(x)$, графік якої проходить через задану точку. Інтеграл. Обчислення площ криволінійних трапецій

Тема 9. Координати і вектори (2год)

Координати на площині і в просторі. Довжина відрізка та координати середини відрізка. Симетрія у просторі. Вектор. Координати вектора. Дії з векторами на площині та у просторі. Скалярний добуток векторів на площині і в просторі. Колінеарність та перпендикулярність векторів.

Тема10. Тригонометричні функції, властивості, графіки, рівняння (2год)

Тригонометричні функції, властивості та їх графіки. Розв'язування найпростіших тригонометричних рівнянь, користуючись геометричною інтерпретацією Спрощення тригонометричних виразів за допомогою формул.

Тема 11 СТЕРЕОМЕТРІЯ. Многогранники та тіла обертання. (3год)

Перерізи паралелепіпеда, призми, циліндра площиною. Площа поверхні та об'єм паралелепіпеда, призми, циліндра Перерізи піраміди та конуса. Площа поверхні та об'єм піраміди та конуса. Сфера. Площа сфери. Взаємне розміщення сфер. Переріз кулі площиною. Об'єм кулі. Розв'язування задач

Тема 12. Показникова та логарифмічні функції, рівняння, нерівності. (2год)

Показникова і логарифмічна функції, властивості та їх графіки. Застосування перетворень функції для побудови графіків та розв'язування нерівностей. Способи розв'язування рівнянь. Спрощення логарифмічних виразів, користуючись властивостями логарифма та основною тотожністю

Тема13. Елементи комбінаторики і стохастики (2год)

Ймовірність події. Елементи теорії ймовірностей та комбінаторики у системі ЗНО Вибірки. Відносна частота події. Комбінаторні схеми для обчислення ймовірностей випадкових подій

ФАКУЛЬТАТИВ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ «Українознавство»

Вступ. Українознавство як освітня дисципліна та науковий напрям – 1 год

Розділ 1. Природне багатство і духовний потенціал України – 2 год.

Історико-етнографічне районування і адміністративна реформа в Україні. Зіставлення історико-етнографічних та адміністративних регіонів. Проблематика нової адміністративної реформи. Можливості децентралізації у представленні власного регіону, міста, села. Специфіка військово-цивільних адміністрацій. Проектний менеджмент для покращення життя та пришвидшення удосконалення й розвитку своєї місцини.

Господарчо-економічне районування (традиційне та сучасне). Фізико-географічне районування України: особливості ландшафту. Вплив природних чинників на особливості господарської діяльності українців.

Основні (землеробство, скотарство) та допоміжні (рибальство, бджільництво, мисливство, чумацтво) галузі традиційного господарства українців. Промислове районування:

- 1) вугільно-металургійні (Донецький);
- 2) вугільно-хімічні (Лисичансько-Рубіжанський);
- 3) металургійні (Криворізький);
- 4) металургійно-машинобудівні (Дніпропетровсько-Новомосковський);
- 5) металургійно-машинобудівельно-хімічні (Приазовський);
- 6) машинобудівельно-хімічні (Краматорсько-Слов'янський);
- 7) хімічні (Прикарпатський).

Сільськогосподарське районування: Поліський (льонарсько-картопляний); лісостеповий (тваринницько-буряково-зерновий); степовий (зерново-соняшниковий). Транспортно-економічне районування: за окремими видами транспорту (залізничного, внутрішнього водного, морського, автомобільного, повітряного і трубопровідного). Атомна енергетика, літакобудування, машинобудування, суднобудування, радіоелектроніка, металургія, харчова промисловість.

Правова і політична культура в Україні. Конституція України – Основний закон: визначальні положення, державний лад, права людини, конституційні органи, територіальний устрій. Відповідність законів до Конституції та питання внесення змін до Конституції України. 28 червня – День Конституції. Політико-правова культура населення держави України (справедливість судової системи, ефективність правоохоронної системи, боротьба з корупцією). Виборчий процес в Україні та політична культура. Значення і роль політичних партій та громадських організацій в політичному житті України (внутрішньополітичні та зовнішньополітичні програми). Українська освіта та наука в системі

українського державотворення. Українознавство в системі політики діячів УНР. М. Грушевський, С. Єфремов, М. Вернадський, І. Огієнко, І. Стешенко і розвиток українознавства. Створення педагогічної академії підготовки кадрів українознавців. Основні завдання освітньої політики Центральної ради. Українізація освіти Української держави гетьмана П. Скоропадського.

Вища освіта доби революції. Створення Української академії наук (В. Вернадський). Відновлення дослідження історії України, вивчення літератури, мовознавства, археології, мистецтва. Заснування наукових установ: Державний український архів, Національна галерея мистецтв,

Український історичний музей, Національна бібліотека. Видання на науковій та освітній ниві.

Реформування освіти: традиційні підходи та інновації. Методи освітньої діяльності. Освітні проекти молоді. Розвиток науки: проблеми та досягнення. Українські вчені та їх винаходи у світовому вимірі. Українська мова як державна (статус та захист), мова розмаїтих способів комунікації (кіно, пісня, реклама, телебачення, радіо, комунікаційні особливості Інтернету), українська мова як мова освіти та науки, художньо-естетичні особливості україномовного тексту. Історичний досвід складання українського правопису.

Українська культура в контексті глобалізаційних процесів. Українська культура як чинник самоідентифікації та себепредставлення українців. Повага до культурних цінностей та надбань, традицій українського народу. Фестивальна культура. Поєднання цінностей, традицій, кодів і зразків різних культур та збереження етнічної самобутності, власної етнокультурної ідентифікації українцями. Сучасна інтерпретація української культури в музиці (сучасне кобзарство, стилі в музиці, українські гурти), танці, малярстві, літературі, архітектурі.

Проектна робота. Музеєзнавство в Україні: потреби минулого та виклики майбутнього. Музеєзнавство. Українські музеї: проектний менеджмент.

Розділ 2. Україна на міжнародній арені – 9 год.

Сучасна українська держава у світовій політиці. Україна як співзасновниця ООН. Українська культурна спадщина та культурні ініціативи в ЮНЕСКО

Роль міжнародних організацій у протидії та подоланні воєнної агресії Російської Федерації на сучасному етапі. Гуманітарні та безпекові місії.

Україна як осереддя творення регіональної політики. Геополітичні інтереси України в світі. Творення Балто-Чорноморського та Чорноморсько-Кавказького безпекових союзів. Взаємини України з сусідами: політичні, економічні, культурні. Шляхи вирішення проблемних питань через домовленості, міжнародні угоди та міжнародний арбітраж.

Місце України в міжнародній економіці. Участь України в міжнародних

економічних організаціях. Діяльність ЄБРР в розвитку економіки. Українські та міжнародні інвестиції у малий та середній бізнес. Зовнішньоекономічне співробітництво. Економічні санкції як безпековий чинник міжнародної політики.

Дипломатичні напрями (вектори) сучасної української міжнародної політики. Національні інтереси України у сфері міжнародних відносин. Перспективні напрями зовнішньої політики. Європейський та російський вектори української політики. Становлення і розвиток дипломатичної служби. Захист українських інтересів на світовій арені. Діяльність дипломатичних установ України та співпраця з діаспорою із визнання

Голодомору 1932–1933 рр. в Україні геноцидом.

Україна як активний представник в сучасному світовому спортивному русі. Участь України в олімпійських та параолімпійських змаганнях. Футбольні клуби України у європейському та світовому футболі. Світові чемпіонати. Відомі українські спортсмени, які прославили Україну.

Туристичний потенціал української економіки. Туристичні маршрути культурними та історичними пам'ятками України. Відновлення пам'яток історії. Природно-рекреаційні ресурси туризму в Україні. Створення інтерактивної карти з найкрасивішими місцями України. Екотуризм як спосіб розвитку екологічної культури сучасного суспільства. Візитна карта українських міст.

Мій рідний край. Українська газотранспортна система.

Проектна робота. Діяльність дипломатичних установ України та співпраця з діаспорою із визнання Голодомору 1932–1933 рр. в Україні геноцидом.

Підсумковий урок.

Розділ 3. Українське суспільство в різноманітті проявів- 8 год.

Українське суспільство у завданнях збереження та примноження (розширення) демократичних засад творення Української держави. Українське національне відродження. Розвиток і досвід громадянського суспільства. Ефективність діяльності громадських організацій. Національна свідомість та патріотизм в українській історії та сучасній українській державі. Від Помаранчевої революції до Революції гідності. Захист територіальної цілісності України в російсько-українській війні. Проблеми українського суспільства: міграція, олігархізація.

Реформування українського суспільства. Стан перед добою проголошення незалежності. Дисидентський рух в Україні і проблеми українського культурного самозбереження в умовах державного тоталітаризму в СРСР. Шістдесятництво та українська історична пам'ять. Суперечливість «перебудови». Загострення економічного становища.

Чорнобильська катастрофа та її екологічні і людські наслідки для України. Поява «зони відчуження». Рух за перебудову. Українські письменники та громадські діячі в боротьбі за відновлення української державності. Проблема з подолання пострадянських та постколоніальних комплексів у сучасній незалежній державі Україна. Демографічні показники України. Засади розвитку інформаційного суспільства. Соціальна комунікація. Національно-патріотичне виховання як чинник розвитку українського суспільства.

Українська людина як найвища соціальна цінність. Поведінкові типи сучасного та історичного українця. Діяльність правозахисних організацій. Свобода, справедливість, безпека – сучасні цінності в Україні. Цінності в школі. Основні життєві цінності. Українське громадянство. Відомі люди в Україні (рецепти успіху).

Український духовний простір (світоглядні джерела та культуротворчий досвід). Українські митці (письменники, поети, композитори, співаки) в творчому примноженні та пропагуванні українського світу. Практики українського культурозбереження у ХІХ – ХХ ст.

Видавнича діяльність. Кіноіндустрія (розвиток українського кіно, пізнавальних програм). Мурали, реклама, поліграфія, фотографія – український продукт (репрезентативність і комерційна привабливість). Декоративно-прикладне мистецтво в сучасному побуті (дизайн, декорування). Театр і кіномистецтво (художнє, документальне, ігрове, анімаційне, науково-популярне). Участь в міжнародних фестивалях.

Корінні народи України (кримські татари, кримчаки, гагаузи, караїми) в розбудові сучасної української держави. Внесок у культуру та різноманітність України. Трагічні сторінки історії кримськотатарського народу. Національний рух кримських татар у боротьбі за деокупацію та реінтеграцію Криму. Ідея культурного та національного відродження кримськотатарського народу в складі України.

Українське суспільство та етнокультурні громади (меншини). Національний склад населення України. Громадянська активність української спільноти та національно-культурних громад (меншин). Державотворче підґрунтя та громадянська активність у процесах взаємодії української спільноти та національно-культурних громад (меншин) в Україні.

Мій рідний край. Правозахисна діяльність в умовах війни. Історія наших захисників.

Проектна робота. Підготувати проєкт з національно-патріотичного виховання.

Розділ 4. Громадські практики в розвитку українського суспільства – 10 год.

Політика історичної пам'яті в Україні. Комеморативні практики. Польова

робота з дослідження білих плям в українській історії. Дослідження та офіційне визнання Голодомору, жертв політичних репресій, реабілітація героїв визвольного руху. Позиція української держави щодо історичної проблематики на міжнародному рівні. Формування засад меморіальної героїки Небесної сотні та героїв російсько-української війни. Пам'яткоохоронна справа в Україні. Питання декомунізації.

Пропагування української пісні та культури на міжнародних співочих фестивалях. Українські галерейні мистецькі середовища та їхня активність у світі. Мас-медійний продукт та його вплив на молодь. Мистецькі колективи України. Молодіжна фестивальна культура.

Природолюбство (екофільність) у політиці держави та практиках громад. Проєкти з вивчення та збереження природної екосистеми регіону (лісів, рік, водоспадів, парків тощо). Досвід успішних екологічних практик. Природні заповідники в Україні.

Церковне та духовно-релігійне життя в сучасній Україні. Усамотійнення (надання автокефалії) української Церкви в ХХІ ст. Церкви візантійської традиції в культуротворчому русі сучасної України. Церква і сучасна сакральна архітектура та малярство. Розвиток духовної освіти та примноження богословських знань. Українські прочанські традиції, місця прощі та відпустові практики. Сучасна українська духовна музика. Стан сучасних течій в релігійному житті України. Традиційні та новітні християнські рухи в Україні.

Ісламські традиції та організація в середовищі кримськотатарського народу. Духовне відродження караїмів в Україні.

Інформатика, техніка, медицина: український контекст. Інформаційні технології та кібербезпека в Україні. Інформаційна культура в сучасному світі. Розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо). Інформаційні освітні та культурознавчі ресурси.

Волонтерський рух як прояв самоорганізації та розвитку громадянського суспільства. Види волонтерської діяльності. Волонтерський рух як самоорганізація української спільноти. Цінності, досвід, героїзм і перспективи волонтерського руху.

Децентралізація і робота громад. Участь молоді у вирішенні потреб своєї громади. Соціальна робота з людьми з особливими потребами, людьми похилого віку та сиротами.

Мій рідний край. Культуротворча та господарська діяльність сучасної громади в умовах децентралізації.

Проєктна робота. Волонтерський досвід і його втілення в межах громади. Підсумковий урок.

ФАКУЛЬТАТИВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ «КЛЮЧ ДО УСПХУ»

Тема 1. У колі друзів та родини (орієнтовна кількість годин – 5)

Особистість. Якості особистості.

Види особистісних стосунків.

Моя сім'я. Розподіл обов'язків у родині. Взаємодопомога членам родини.

Загальні норми поведінки у суспільстві. Створення мультимедійної презентації.

Сімейні норми та цінності. Традиції українських родин та родин Великої Британії. Складання порівняльної характеристики (таблиця).

Тема 2. Навчання впродовж життя (орієнтовна кількість годин – 4)

Освіта в нашому житті. Дебати за темою заняття.

Правила поведінки в закладах освіти.

Види діяльності на заняттях. Вітчизняна та закордонна освіта.

Випускні іспити.

Тема 3. Мандрівки і туризм (орієнтовна кількість годин – 4)

Види подорожей. Види транспорту.

Способи відпочинку. Написання відгуку.

Особливості правил поведінки в європейських столицях. Дотримання правил БЖД.

Роль екскурсій в житті людини. Правила поведінки під час екскурсії.

Тема 4. Спорт та розваги (орієнтовна кількість годин – 4)

Спортивні змагання та події.

Обладнання для спорту. Професійний та аматорський спорт.

Відомі спортсмени України та світу.

Враження від змагань. Роль спорту в житті суспільства. Перегляд відео фрагменту змагань.

Тема 5. У світі шопінгу (орієнтовна кількість годин – 4)

Покупки. Магазины та їх відділи. Асортимент товарів. Розгадування кросвордів.

Секрети вдалого шопінгу. Написання порад.

Гроші, он-лайн шопінг.

Права та обов'язки споживача. Написання пам'ятки споживача.

Тема 6. Сучасні винаходи та відкриття (орієнтовна кількість годин – 5)

Сучасні винаходи.

Розвиток вітчизняної науки. Вчені сучасності.

Розвиток науки за кордоном. Відомі винаходи.

Побутові пристрої в нашому житті. Створення мультимедійної презентації.

Створення проекту «Сучасні винаходи та відкриття».

Тема 7. Як фізика змінює світ (орієнтовна кількість годин – 3)

Сучасні засоби комунікації. Перегляд відео фрагментів.

Засоби інформації сучасності.

Правила безпечної поведінки он-лайн. Написання нотаток.

Підсумковий урок.

Робоча програма факультативу:

«Демократія: ідеї на практиці»

Вступ. Вступна бесіда предметом обговорення якої має бути:

- мотивація учнів до вивчення курсу;
- огляд програми курсу;
- додаткове інструктування по – 2 год

Розділ 1 Демократія: коли і як все почалось? – 4 год.

Відеолекція: Роль держави та роль громадянина у демократії. Лекція присвячена поняттям природного стану, загального блага, суспільного договору та функціям держави.

Інфографіка: Форми демократії. Інфографіка розкриває відмінності між прямою та представницькою демократією.

Інтерактивні вправи: Аналіз цитат «Влучно про демократію: подумай та обговори»

Додаткова вправа: «Освічений власний інтерес: синиця в руках чи журавель у небі?»

Робота над проектом : Дізнайся, як було в інших! Вправа «Мозаїка: вступ до студентського проекту»

Розділ 2. . Як демократія працює? – 3 год.

Відеолекція: Принципи ліберальної демократії. Лекція пояснює на яких принципах базується демократія, у яких випадках державу можна вважати демократичною.

Інфографіка: Принципи ліберальної демократії. Інфографіка узагальнює ключові принципи ліберальної демократії. Інтерактивні вправи: Основна вправа: «Принципи демократії. Прогулянка галереєю» Робота над проектом : Задумайся! Скажи, що тебе хвилює! (Мозковий штурм проблем громади, регіону, суспільства загалом та їх

Розділ 3. Що таке права та обов'язки людини і громадянина?- 4 год.

Відеолекція: Що таке права людини та громадянина. Лекція розглядає поняття прав людини та громадянина, розкриває основні види прав. Актуалізує права людини у професійно-технічній сфері. Інфографіка: Права людини. Інфографіка систематизує та пояснює покоління прав людини. Анімація: якими є обов'язки громадянина у демократії? Інтерактивні вправи: Основна вправа: «Барометр. Яким має бути баланс між правами та обов'язками в соціально-економічній сфері життя» Додаткова вправа: «Визначення прав та обов'язків людини і громадянина». Робота над проектом : Розроби план та почни дослідження! (Розробка плану дослідження обраної проблеми)

Розділ 4. . Як захищати права людини? – 4 год.

Відеолекція: Механізми захисту прав людини в Україні. Лекція розглядає основні механізми захисту прав людини в Україні, розповідає про Уповноваженого з прав людини і з прорадника-уповноваженого з прав дитини

в Україні. Інфографіка: Захист прав людини в Україні. Анімація (інфографіка) унаочнює систему захисту прав людини в Україні та взаємодію її компонентів. Діаграма: Що говорить статистика. Топ 10 способів захисту прав людини серед українців Інфографіка: Розвиток прав людини. Перелік документів щодо захисту прав людини у хронологічному порядку з покликаннями. Відеолекція: Стамбульська конвенція: чому її ратифікація важлива для України? Інтерактивні вправи: «Способи захисту прав людини в Україні» Робота над проектом : . Досліди проблему! (Виконання плану дослідження обраної проблеми)

Розділ 5 Конституція України: про що цей документ?– 5 год.

Відеолекція: Роль конституції у демократіях. Лекція пояснює значення конституцій у демократичних державах та дає огляд змісту Конституції України. Інфографіка: історичні підвалини Конституції України. Унаочнює основні нормативно-правові акти історії державотворення України. Інфографіка: структура Конституції України. Унаочнює структурні складові та зміст основної частини Конституції України. Відеолекція: Органи влади в Україні. Лекція пояснює, як класифікуються органи влади в Україні за функціями та рівнями. Анімація: Система стримувань і противаг. Про механізми, завдяки яким Конституція забезпечує систему стримувань і противаг Інтерактивні вправи: «Континуум: Органи влади в Україні» Додаткова вправа: «Чотири кути. Повноваження гілок влади та місцевого самоврядування» Робота над проектом: Перевір! (Критична оцінка ресурсів дослідження, виявлення потенційних маніпуляцій та упереджень)

Розділ 6. Як демократія працює на національному та місцевому рівнях? – 3 год.

Відеолекція: Адміністративно територіальний поділ України. У лекції розглядається новий адміністративно-територіальний устрій України (рівень районів та територіальних громад); розкриваються повноваження органів влади на місцях. Інфографіка: Система адміністративно-територіальний устрою України. Наочно демонструє новий районний поділ та територіальні громади. Інтерактивні вправи: «Якими є права територіальної громади?»Робота над проектом: Підведи проміжні підсумки і продовжуй рухатись далі! (Узагальнення досвіду отриманого у процесі дослідження та планування подальших дослідження)

Розділ 7. Як громадяни роблять вибір – 4 год

Відеолекція 1 та 2: Вибори та виборчі системи. Лекція про те, як за допомогою виборів та різних виборчих систем забезпечується демократичне врядування. Інфографіка: Види виборів в Україні. Унаочнюються види виборів за різними критеріями (за територією, часом проведення, суб'єктами обрання).Стаття про референдуми: види, чим вони регулюються, навести кейси

референдумів в Україні та світі Інфографіка: Політичні партії та партійні системи України. Інтерактивні вправи: «Вибори до студентського парламенту» Робота над проектом: Придивись детальніше! Що говорить закон? Що роблять органи влади? (Аналіз проблеми на предмет дотримання прав людини та на предмет заходів, що вживають органи влади)

Розділ 8. Що таке громадянське суспільство?– 3 год

Відеолекція: Громадянське суспільство. Лекція присвячена ідеї, ознакам та умовам розвитку громадянського суспільства. Інфографіка: Громадянське суспільство. Інфографіка показує, які об'єднання належать до громадянського суспільства, а які - ні. Анімація або відеолекція: профспілки і професійні об'єднання. Анімація присвячена ролі профспілок та проф об'єднань у захисті прав працівників та їх інтересів

Інтерактивні вправи: «Дебати: Право на свободу об'єднань проти обов'язку уряду забезпечувати безпеку». Робота над проектом: Придивись детальніше! Що роблять громадські організації? Що роблять пересічні громадяни?

Розділ 9. У чому сила суспільства?– 3 год

Відеолекція: Функції громадянського суспільства. Відеолекція розглядає функції громадянського суспільства. Статті для підготовки до практичного заняття (кейси 80-90-х рр.) Інтерактивні вправи: «Мозаїка: Громадянське суспільство і демократичні реформи. Аналіз конкретних приладів». Робота над проектом: Подумай про бажані зміни! (Робота над чітким формулювання бажаних змін, яких студенти прагнуть досягти у межах свого проекту)

Розділ 10. . Яким є громадянське суспільство в Україні?– 4 год

Відеолекція: Соціальний капітал та його риси. Лекція про соціальний капітал та його користь для суспільства. Приклади соціального підприємництва як результат дії соціального капіталу (Urban Space 100, Promprylad тощо). Стаття: Виклики перед демократією та суспільством. Відеолекція: Розвиток ГС в Україні. Лекція, про ключові виклики, які постають перед громадянським суспільством в Україні. Стаття: Дієві організації ГС в Україні. Приклади організацій громадянського суспільства, які наразі діють в Україні. Інтерактивні вправи: «Посередництво у мирному вирішенні конфліктів» Додаткова вправа: Симуляція створення ГО. Робота над проектом: Заплануй необхідні заходи! (Розробка плану заходів вирішення проблеми – через адвокаційні та просвітницькі заходи)

Розділ 11. Яку роль можуть відігравати громадяни в житті держави? – 4 год.

Відеолекція: Участь громадян у житті держави. Лекція розкриває поняття «громадянин», розповідає про права та обов'язки громадян у демократичному суспільстві, а також про участь громадян: поняття і методи за “Драбиною участі Р. Харта” Анімація - Драбина участі за Р. Хартом. Стаття про бюджет участі та відео про успішні кейси проектів

Інтерактивні вправи: «Оцінка методів громадянської участі» Додаткова вправа: «Бюджет участі». Робота над проектом: Спробуй реалізувати заплановане! (Реалізація плану заходів вирішення проблеми)

Розділ 12. Що таке корупція і чому вона шкідлива для суспільства? 3 год.

Відеолекція: Що таке корупція та у чому її негативний вплив? Лекція розглядає сутність корупції, чому вона є проблемою (для економіки, політичної системи, суспільства та кожного громадянина), що може робити держава, недержавні органи і кожен громадянин. Відповідальність за участь у корупції. Покликання на інтерактивну платформу “ДемоГРАТія: Інтерактивна гра про життя в суспільстві” Інтерактивні вправи: Вправа на визначення, що таке корупція Додаткова вправа: «Консультації з громадськістю» Робота над проектом: Підготуйся до презентації! (Підготовка до презентації студентських проєктів)

Розділ 13. Як активному громадянину поводитись у цифровому світі?- 4 год.

Відеолекція: Якими навичками має володіти активний громадянин в цифрову епоху? Відеолекція знайомить студентів з видами маніпуляцій, поняттям критичного мислення, основними поняттями постправди, важливістю цифрової грамотності для стабільності демократії. Стаття: Як можна покращити свої цифрові навички. Стаття містить опис та покликання на безкоштовні платформи та онлайнресурси, які можуть стати у нагоді студентам для підвищення цифрової грамотності. Інтерактивні вправи: «Відповідальне споживання інформації у цифрову епоху». Робота над проектом: Презентуй! (Презентація студентських проєктів)

Розділ 14. Підсумковий.

Презентація учнівських проєктів

Пригадай увесь свій шлях! (Написання індивідуального есе рефлексії)

**Робоча програма факультативу «ЗДОРОВ'Я І БЕЗПЕКА ЖИТТЯ
ЛЮДИНИ» (10 клас, 30 год)**

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
Вступ. Життя і здоров'я людини - особистісна і суспільна цінність (6 год)	
<p>Знаннєвий компонент: <i>формулює</i> науково обґрунтовані визначення понять «життя» і «здоров'я»; <i>називає</i> компоненти домашньої аптечки; <i>наводить приклади</i> ризиків для життя і здоров'я молоді; <i>характеризує</i> залежність організму людини від зовнішнього середовища; <i>пояснює</i> поняття «біосоціальна природа людини» Діяльнісний компонент: <i>застосовує</i> знання для оформлення домашньої аптечки як засобу першої домедичної допомоги Ціннісний компонент: <i>висловлює судження про</i> життя і здоров'я людини як особистісну і суспільну цінність; <i>оцінює</i> залежність якості життя від здоров'я</p>	<p>Урок 1. Людина як біосоціальна істота. Урок 2. Людина і зовнішнє середовище її життя: природне і соціальне. Урок 3. Життя і здоров'я людини - особистісна і суспільна цінність. Урок 4. Домашня аптечка як засіб надання першої домедичної допомоги. Урок 5. Практична робота 1 Оформлення домашньої аптечки. Урок 6. Навчальний проект і Уникнення ризиків для здоров'я і життя людини</p>
<p>Наскрізнi змістові лінії: <i>Громадянська відповідальність</i> спрямована на формування в учнів відповідальності за своє здоров'я і життя. <i>Здоров'я і безпека</i> націлена на виявлення ризиків для життя і здоров'я молоді. <i>Екологічна безпека і сталий розвиток</i> зорієнтована на збереження умов якісного життя людини</p>	

Тема 1. Опора і рух - основа здоров'я і повноцінного життя людини

(7 год)

Знаннєвий компонент:

називає профілактичні заходи збереження опорно-рухової системи;
характеризує правила поведінки під час виконання фізичних вправ, використання різних спортивних знарядь і їх значення для збереження здоров'я і життя;
наводить приклади спортивних навантажень на розвиток опорно-рухової системи; *пояснює* причини виникнення порушень опорно-рухової системи; значення фізичних вправ для правильного формування опорно-рухової системи

Діяльнісний компонент: *застосовує* знання для: попередження травм і захворювань опорно-рухової системи; надання першої домедичної допомоги в разі ушкоджень опорно-рухової системи; *дотримується правил:* сидіння за робочим столом, комп'ютером та іншими засобами комунікації; надання першої домедичної допомоги в разі ушкодження опорно-рухової системи

Ціннісний компонент: *обґрунтовує* судження про роль рухової активності для збереження здоров'я; *робить висновок про:* важливість дотримання правил сидіння за робочим столом, комп'ютером тощо; надання першої домедичної допомоги в разі ушкоджень опорно-рухової системи

Урок 7. Опорно-рухова система, її розвиток і значення для збереження здоров'я. Рухова активність і здоров'я.

Урок 8. Дотримання правил поведінки під час виконання фізичних вправ, використання різних спортивних знарядь тощо.

Урок 9. Ушкодження опорно-рухової системи та надання першої домедичної допомоги.

Урок 10. Практична роботи
Гімнастичні вправи та їх виконання

Урок 11. Практична робота з
Моделювання надання першої домедичної допомоги в разі ушкоджень опорно-рухової системи

Урок 12. Дослідницька робота і
Дослідження спортивних досягнень людей з порушенням опорно-рухової системи

Урок 13. Навчальний проект з
Наукові досягнення ортопедії

Наскрізнi змістові лінії: *Громадянська відповідальність* націлена на дотримання рухової активності та її значення для здоров'я людини.
Здоров'я і безпека спрямована на дотримання правил поведінки під час виконання фізичних вправ і використання різних спортивних знарядь

Тема 2. Обмін речовин та енергії і травлення - один із чинників здоров'я людини і якості життя (11год)

Знаннєвий компонент:

називає поживні речовини (білки, жири і вуглеводи);

консерванти, емульгатори в харчових продуктах;

характеризує обмін білків, жирів, вуглеводів, води і мінеральних речовин; наводить приклади білків, вуглеводів і жирів; пояснює регуляцію обміну речовин і роль печінки

Діяльнісний компонент:

застосовує знання для: аналізу етикеток харчових продуктів; перевірки якості харчових продуктів в домашніх умовах; надання першої домедичної допомоги в разі харчових отруєнь

Ціннісний компонент: висловлює судження про значення білків, жирів, вуглеводів, води, вітамінів, мінералів для функціонування організму; оцінює роль гемоглобіну, холестерину та інших речовин в організмі людини; робить висновок про залежність здоров'я людини від якості харчування і обміну речовин

Урок 14. Харчові продукти і здоров'я. Залежність сільськогосподарської продукції від якості ґрунтів.

Урок 15. Екологічні вимоги до харчових продуктів. Нітрати, харчові добавки. Консерванти, емульгатори у харчових продуктах.

Урок 16. Вегетаріанство, сиродіння.

Урок 17. Поживні речовини і їх засвоєння в організмі людини.

Урок 18. Обмін органічних речовин: білків, вуглеводів і жирів. Регуляція обміну органічних речовин. Роль печінки і гормонів підшлункової залози в їх обміні.

Урок 19. Обмін неорганічних речовин: води, мінеральних речовин.

Урок 20. Вода як одна з умов життя людини.

Урок 21. Забруднення водою і проблеми питної води в Україні. Харчові отруєння

Урок 22. Практична робота 4 Аналіз наявності консервантів і емульгаторів в харчових продуктах за етикетками

Урок 23. Практична робота 5 Перевірка якості харчових продуктів у домашніх умовах

Практична робота 6 Моделювання ситуації надання першої домедичної допомоги разі харчових отруєнь

Урок 24. Дослідницька робота 2 Дослідження стану річок, колодязів, водоочисних споруд і складання інформаційно-опорних схем

Просвітницька робота і Поширення учнями інформації серед населення конкретної місцевості щодо охорони водних ресурсів і ґрунтів

Наскрізні змістові лінії: Громадянська відповідальність за стан водних ресурсів і ґрунтів конкретної місцевості. Здоров'я і безпека - залежність здоров'я людини від якості води і продукції. Екологічна безпека і сталий розвиток спрямована на збереження водних ресурсів і ґрунтів

Тема 3- Дихання - запорука здоров'я людини(з год)

Знаннєвий компонент:

називає захворювання органів дихання в конкретній місцевості;

характеризує: процес газообміну в організмі людини; регуляцію дихання; наводить приклади біологічного і хімічного забруднення атмосферного повітря; пояснює клітинне дихання

Діяльнісний компонент: застосовує знання для виявлення причин поширення захворювання органів дихання конкретної місцевості

Ціннісний компонент: оцінює значення профілактики забруднення середовища для збереження здоров'я людей

Урок 25. Атмосферне повітря та його значення для життя людини. Значення дихання. Газообмін у людини. Регуляція дихання. Клітинне дихання.

Захворювання органів дихання та їх поширення в конкретній місцевості.

Урок 26. Біологічне і хімічне забруднення атмосферного повітря та його вплив на здоров'я людини.

Урок 27. Дослідницька робота з Виявлення причин поширення захворювання органів дихання конкретної місцевості.

Просвітницька робота 2 Донесення учнями інформації про причини поширення захворювань органів дихання конкретної місцевості

Наскрізнi змістові лінії. Громадянська відповідальність спрямована на розуміння учнями чистоти повітря для здоров'я людини. *Здоров'я і безпека* зорієнтована на захист органів дихання від різних видів забруднення атмосферного повітря. *Екологічна безпека і сталий розвиток* націлена на донесення учнями інформації про захворювання органів дихання до місцевих органів влади

Тема 4- Транспорт речовин в організмі - одна з умов його життєдіяльності (3год)

Знаннєвий компонент:

називає: склад крові; складники лейкоцитарної формули, серцево-судинної системи;

характеризує: значення гемоглобіну; ШОЕ (швидкість осідання еритроцитів); наводить приклади імунної реакції організму; кровотеч; пояснює причини виникнення серцево-судинних захворювань .

Діяльнісний компонент: застосовує знання для: розрізнення складників крові (на бланку аналізу крові); надання першої домедичної допомоги під час зупинки серця, інсульту, кровотечах

Урок 28. Внутрішнє середовище організму та його роль у транспортуванні поживних речовин. Значення лабораторного аналізу крові. Імунні реакції організму. Імунітет.

Урок 29. Захворювання серцево-судинної системи та їх профілактика. Кровотечі та способи її зупинки

Урок 30. Практична робота 7 Ознайомлення з бланком аналізу крові і розкриття його показників

Практична робота 8 Моделювання надання першої домедичної допомоги під час зупинки серця, інсульту та у разі кровотечі .

Навчальний проект :

Наукові досягнення гематології та кардіології

<p>Ціннісний компонент: висловлює судження про діагностичне значення лабораторних аналізів крові; оцінює значення гігієни серцево-судинної системи</p>	
<p>Наскрізні змістові лінії: Громадянська відповідальність спрямована на збереження здоров'я. Здоров'я і безпека націлена на профілактику захворювань серцево-судинної системи</p>	

РОБОЧИ НАВЧАЛЬНІ ПЛАНИ
ДНЗ «Сумське вище професійне училище будівництва та автотранспорту»
для підготовки кваліфікованих робітників
на основі базової загальної середньої освіти
з отриманням повної загальної середньої освіти